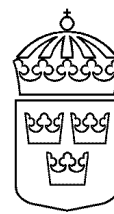

Riksdagens protokoll

1999/2000:99

Tisdagen den 25 april

Protokoll
1999/2000:99

Kl. 14.00 – 16.28
18.00 – 20.26

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 11, 12, 13 och 14 april.

2 § Ledighet, m.m.

Andre vice talmannen meddelade att *Agneta Lundberg* (s) ansökt om ledighet under tiden den 19 april–30 juni.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Michael Lund* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Agneta Lundberg.

3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen anmälde att *Morgan Johansson* (s) återtagit sin plats i riksdagen fr.o.m. den 21 april varigenom uppdraget som ersättare upphört för Bengt-Göran Hansson.

4 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan för onsdagen den 26 april delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 27 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsminister Göran Persson, justitieminister Laila Freivalds, statsrådet Britta Lejon, utbildningsminister Thomas Östros och socialminister Lars Engqvist.

6 § Meddelande om information från regeringen

Andre vice talmannen meddelade att *torsdagen den 27 april omkring kl. 15.00* skulle justitieminister Laila Freivalds lämna information om skrivelsen *Reformering av domstolsväsendet – en handlingsplan*.

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:347

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:347 av Maud Ekendahl om narkotika.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är att socialministern inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och honom.

Stockholm den 13 april 2000

Socialdepartementet

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 1999/2000:349

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:349 av Sven-Erik Sjöstrand om belastningsskador.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är resor och riksdagsfri vecka 18.

Stockholm den 17 april 2000

Socialdepartementet

Ingela Thalén

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 1999/2000:354

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:354 av Carl G Nilsson (m) om europeiska livsmedelsmyndigheten EFA.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 maj.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 17 april 2000

Jordbruksdepartementet

Margareta Winberg

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:352 av Siw Wittgren Ahl (s) om barn i krig.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 14 april 2000

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Interpellation 1999/2000:353

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:353 av Ulf Nilsson (fp) om Lunds Universitets Historiska Museum.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 17 april 2000

Kulturdepartementet

Marita Ulvskog

8 § Svar på interpellation 1999/2000:340 om en stad med mänskliga värden

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att garantera att inte ytterligare värdefulla naturområden i Storstockholms gröna kilar tas i anspråk för vägar och bebyggelse. Vidare har Lennart Daléus frågat hur regeringen tänker försäkra sig om att den nybyggnation som sker motsvarar de krav, både när det gäller teknisk utformning och när det gäller lokalisering, som gör att nybyggnationen sker på ett ekologiskt hållbart sätt.

Som Lennart Daléus framhåller är det viktigt att se till att även storstadsmiljön innehåller grönområden för en ekologisk balans och omsorg om människors boendemiljö liksom behovet av närhet till naturområden för fritid och rekreation.

Jag vill betona att det är kommunerna som har det primära ansvaret för markanvändningsplaneringen i respektive kommun. De av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen ska vara vägledande för fysisk planering och samhällsbyggande. Miljömålskommittén arbetar nu med att precisera miljömålen samt de åtgärder och nya styrmedel som krävs för att vi ska nå det överordnade målet för miljöpolitiken att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Regeringen avser att återkomma till riksdagen sedan kommittén slutfört sitt arbete och kommitténs förslag beretts på sedvanligt sätt.

Hela vår samhällsbyggnad måste ske utifrån tillgänglig kunskap och teknik som leder mot en ekologiskt hållbar utveckling. Såväl medborgare som kommuner är i dag mycket väl medvetna om detta förhållande. Inte minst det stora engagemanget i Agenda 21-arbetet visar på denna medvetenhet. Lagstiftningen anpassas också successivt till de nya kunskaperna

om ekologisk hållbarhet och hänsyn till bl.a. värdefulla naturområden. Sådana anpassningar av lagstiftningen kommer förstås att göras även i framtiden. När det gäller markanvändningen vill jag då särskilt framhålla plan- och bygglagen och miljöbalken. När det gäller den tekniska utformningen är det närmast den s.k. byggnadsverkslagen som har betydelse.

Slutligen har Lennart Daléus frågat mig hur regeringen avser att motverka ett segregerat boende och kunna skapa varierade upplåtelseformer för människor.

Jag instämmer i Lennart Daléus uppfattning att vi måste eftersträva levande bostadsområden där det bor en mångfald av människor i en varierad bebyggelse med olika upplåtelseformer. Det är därför viktigt att vid nybyggnad, ombyggnad och komplettering av befintlig bebyggelse utforma bostäder och bostadsmiljöer på ett sådant sätt att de erbjuder ett gott boende som är tillgängligt för många olika grupper i samhället. Det är av den anledningen oroande att det nästan bara byggs bostäder med äganderätt eller bostadsrätt och så få hyresrätter.

Hyresrättens betydelse för ekonomisk integration på bostadsmarknaden klargörs i betänkandet *Bruksvärde, förhandling och hyra* (SOU 2000:33). Utredaren har studerat geografiskt avgränsade bostadsmarknader och funnit att inkomstskillnaderna generellt är mindre inom hyresrätten än inom bostadsrätten, vid en jämförelse mellan hushållsinkomsterna hos boende i områden med olika attraktivitet. För att motverka segregation visar betänkandet hyresrättens betydelse för en geografiskt integrerad balans mellan hushåll och upplåtelseformer, i synnerhet på bostadstyper som t.ex. Storstockholm.

Enligt Länsstyrelsen i Stockholms län så planeras ca 7 000 lägenheter att byggas i år inom regionen. Av dessa är ca två tredjedelar bostadsrätter. Den återstående tredjedelen består av lika delar hyresrätt och egna hem. Av de planerade hyreslägenheterna är merparten, 85 %, specialbostäder för t.ex. unga och gamla.

En förutsättning för att möjliggöra ett blandat bestånd är att boendet behandlas lika oavsett upplåtelseform. Fastighetsbeskattningskommittén har i direktiven fått ett särskilt uppdrag att se över hur kravet på skattemässig neutralitet mellan olika upplåtelseformer ska definieras. Betänkandet presenteras om en vecka.

Ett viktigt bostadspolitiskt instrument för att motverka segregation och för att stimulera ett ökat hyresgästinflytande är de allmännyttiga bostadsföretagen. Regeringen tillsatte nyligen en parlamentarisk kommitté, den s.k. Allbokommittén, och en utredning om kooperativ hyresrätt. Ett av syftena med arbetet i den parlamentariska kommittén om allmännyttan och utredningen om den kooperativa hyresrätten är att bredda utbudet och valfriheten på bostadsmarknaden. Avslutningsvis vill jag också framhålla att ansvaret för en god utveckling mot integrerade bostadsområden främst ligger hos kommunerna genom en aktiv och genomtänkt bostadsförsörjningsplanering.

Anf. 2 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Lövdén för svaret, även om jag tycker att det var lite tomt. Det innehöll inte riktigt svar på de frågor som jag hade ställt.

Det sker en dramatisk befolkningsförändring i Sverige i dag. I ett fåtal kommuner ökar folkmängden, de får del av befolkningstillväxten, medan andra kommuner tappar i befolkning. I många kommuner river man bostadshus. Så ser det ut i dag, och det är Sveriges regering som har ansvar för denna tudelning.

I storstäderna höjs hyrorna. Det finns ett tryck på exploatering av nya trafikleder och för nya bostadsområden. Vi måste möta denna situation – även kraven på nya bostäder i de stora städerna – på ett sansat sätt. Problemet är att den expansion som sker i dag är något av det mest Stockholmsfientliga som man kan föreställa sig med högt upptrissade bostads- och markpriser till orimliga nivåer. Unga människor tvingas att bo osäkert, rentav dåligt. Men det handlar inte bara om tekniska och fysiska miljöer, utan det handlar minst lika mycket om sociala kvalitetskrav som man måste kunna ställa.

När man angriper detta problem är det viktigt att man inte tar grönområden i anspråk för bostadsbyggande. Det finns andra områden: nedlagda hamnområden, tomma parkeringsplatser, gamla industritomter och mycket annat att välja på. Vi kan vara överens om en sak, och det är att byggandet av bostäder måste komma i gång.

När det gäller skyddet av den gröna miljön är det viktigt att det lagskydd som de stora sammanhängande områdena – och det är dem som jag berör i min interpellation – nu har, inte minst tack vare Centerpartiets agerande, respekteras.

Regeringen förbereder en ny bostadsförsörjningslag där man uppenbarligen vill sätta press på kommunerna för att de ska bygga mer. Men samtidigt kan man se att regeringen inte har några ambitioner när det gäller hur kommunerna ska bygga med tanke på grönområden, den sociala miljön och den typen av frågor.

Det är då som man måste be statsrådet Lövdén att bli en aning mer konkret. Inte för att det måste till någon lag i största allmänhet, men vilka lagändringar anser statsrådet Lövdén behöver genomföras för att förhindra att en byggboom i Stockholm slår ut naturvärdena? Anser statsrådet att den lag som finns är tillfyllest? Om så icke är fallet, vilka lagändringar anser han behövs?

Hur ser statsrådet Lövdén på de omfattande planerna på vägbyggnationer rakt igenom några av de mest värdefulla grönområdena i Stockholmsregionen? Det gäller Lovön, Järvafältet, Flemingsbergsskogen, Täbys centrala grönområden där det statliga Vägverket frenetiskt driver på. Jag vet att detta till stor del är kommunala frågor, men det vore bra om regeringen hade någon uppfattning om hur man ska kunna garantera skyddet av dessa grönområden.

Jag tror att statsrådet Lövdén vet lika väl som jag att de stora trafiklederna inte minskar innerstadstrafiken – det fick vi för övrigt belagt senast i dag i Svenska Dagbladet. Men vad har statsrådet att erbjuda som skydd för dessa grönområden i en bostadsmiljö i Storstockholm?

Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Tack för detta tillfälle att delta i en interpellationsdebatt som har en intressant blandning. Först är det en interpellant som egentligen inte vill ha hit fler till Stockholmsregionen, och han döljer det genom att säga att han vill bevara grönområden på det sätt som Centerpartiet har

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

fört fram. Det står någonting i interpellationen om att det är problematiskt att det kommer så många till Stockholmsregionen.

Sedan är det ett statsråd som låter påskina att det är kommunerna – det nämns t.o.m. två gånger – som har ansvaret för den bostadssituation som nu råder på Stockholms bostadsmarknad. Detta berörs också i interpellationssvaret, men det är ju inte hela sanningen, och det hoppas jag att statsrådet är väl medveten om. Det har ställts frågor till landshövdingen runtom i kommunerna, och det har påförts flera orsaker till varför det inte utvecklas och byggs i Stockholmsregionen.

Den största och viktigaste orsaken är det inomkommunala skatteutjämnningssystemet. Det är märkligt att vi ständigt ska behöva återkomma till att påminna om detta, trots att det är en så betydande orsak till varför det inte byggs i regionen. Idén är alltså att det kommer massor med nya människor till Stockholmsregionen, men deras skattepengar följer inte med till de kommuner där de bosätter sig. Det är en strid ström av människor som kommer till storstäderna i Sverige, och det är en strid ström av pengar som lyfts ut ur samma storstäder.

Det är ett utjämnningssystem som interpellanten och statsrådet har omfamnat från var sitt håll, men det får till effekt att det inte går att bygga ut i flera av våra närkommuner.

En annan orsak är infrastrukturen. I dessa tider när man bara pratar om bredband kan det vara bra att ibland prata om gamla vägar. Det gäller möjligheten att åka förbi Stockholm, att bygga de kringfartsleder som snart sagt varje annan större tätort i Sverige har utom huvudstaden. De är helt avgörande också för möjligheten att bo i närförort och ta del av de möjligheter som finns på Stockholms arbetsmarknad.

Det är i grunden bra att det nu blir flera bostadsrätter i Stockholms innerstad. Det är en utveckling som visar att alltfler människor får det allt bättre. Det innebär inte att hyresrätten ska försvinna som upplåtelseform. Men det går inte heller att bara säga att hyresrätten har en utjämnande faktor.

Det är väldigt få stockholmare som har blivit uppringda av någon från bostadsförmedlingen som har sagt: Nu har du kommit fram i kön, så nu har du fått din fyrarummare på Östermalm. Det är ju inte så det går till. Tror man det lever man inte i verkligheten. Det är en totalt nattsvart sektor beroende på en omfattande hyresreglering och på en mängd andra faktorer som har lett till att den delen av bostadsmarknaden inte fungerar.

Då måste man naturligtvis genomföra ändringarna där och inte skylla ifrån sig på kommunerna eller – som statsrådet väljer att göra i andra sammanhang – hota med lagstiftning som ska driva fram nya bostäder i Stockholmsregionen trots att svar inte gives i de huvudfrågor som Stockholms förtroendevalda män och kvinnor själva uppger vara huvudskälet till att det inte byggs.

Det är i grunden oerhört positivt att storstadsregionen växer, att vi får hit fler som vill utveckla en tillvaro här som handlar om mycket mer än att bara bejaka möjligheterna att få ett arbete. Det är en livsstil att kunna ta del av de många möjligheterna i Stockholmsregionen. Det måste vi möta med en helt annan typ av politik, och då duger det inte att skylla på kommunalt förtroendevalda som inte kan styra över detta.

Anf. 4 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Man skulle kanske kunna föreställa sig att jag måste utkämpa ett tvåfrontskrig här, mot Fredrik Reinfeldt och mot Lennart Daléus. Men jag tror inte att det blir så. Jag känner större samhörighet med Lennart Daléus än med Fredrik Reinfeldt i dessa frågor.

Jag delar Lennart Daléus uppfattning om att den regionala obalansen är ett stort problem. Nu måste vi naturligtvis se till att vi bedriver en aktivare regionalpolitik så att vi motverkar en utveckling där stora delar av landet töms på sin befolkning medan andra delar av landet växer så att det knakar.

Det är en dubbel problematik som denna utveckling skapar: överhettning, stora flaskhalsproblem trafikmässigt och bostadsmässigt i tillväxtregionerna och ett vikande underlag för att upprätthålla skola, vård och omsorg och en hygglig service i de delar av landet som minskar i befolkning.

En aktivare regionalpolitik på det sätt som regeringen har aviserat och som kan bli en följd av den regionalpolitiska kommitténs arbete som kommer att redovisas i ett delbetänkande i höst är en väsentlig ingrediens för att motverka den olyckliga utveckling som vi nu är inne i.

Jag poängterade i mitt svar, Lennart Daléus, att det är kommunerna som har planinstrumentet till sitt förfogande. Markanvändningsplaneringen är ett kommunalt ansvar. Jag brukar ibland anklagas – också från centerpartihåll – för att jag ingriper i det kommunala självstyret. Men när det gäller markanvändningsplaneringen och planfrågorna är det ett obetingat kommunalt ansvar att handlägga dessa frågor.

Nu ska planeringen naturligtvis utgå från de centrala miljö kvalitetsmål som vi har satt upp i riksdagen för hur användningen av mark ska gå till. Ett av de mål som är uppsatta av riksdagen är ju en god bebyggd miljö, som innefattar ett skydd av naturvärdena även i storstadsområdena. Det är länsstyrelsernas uppgift att följa hur regionerna planerar i det avseendet, och det är naturligtvis kommunernas uppgift att se till att man arbetar efter de miljömål som riksdagen har satt upp.

Miljömålskommittén har, som jag nämnde i mitt svar, fått konkreta uppdrag att utvärdera delmålen och se över behovet av åtgärder som krävs för att nå miljö kvalitetsmålen. Det innefattar även att titta närmare på nya eller förändrade styrmedel som behövs för att uppnå delmålen. Då kan vi ju komma in på den ganska spännande diskussionen om vilka instrument vi ska ha på nationell nivå för att kunna påverka den regionala och kommunala planeringen och uppnå de centrala miljömålen. Det är lite väl tidigt att göra det innan Miljömålskommittén har kommit med sitt betänkande, som man gör i sommar om jag har förstått saken rätt.

För att ge mig in på Fredrik Reinfeldts bostadspolitiska utveckling är det några saker som är alldeles klara när det gäller bristen på framförhållning i bostadsförsörjningen.

Det ena är att kommunerna i tillväxtområdena inte i tid såg om sitt hus när det gällde framförhållningen i mark- och bostadsplaneringen. Det var inget som var aktuellt under krisåren på 90-talet, och nu står man där med dålig planberedskap och små förutsättningar att kraftigt och snabbt expandera bostadsproduktionen.

Prot.

1999/2000:99

25 april

Svar på

interpellationer

Anf. 5 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det är nog så som Lars-Erik Lövdén säger, att något två-fronts-krig behöver man inte vara så orolig för. Fredrik Reinfeldt har ju inte förstått vad diskussionen handlar om, utan han är helt oförstående inför det faktum att 201 av landets 289 kommuner tappar i befolkning. Han är oförstående inför det faktum att 3 000 människor i Stockholmsområdet när kvällen kommer inte vet var de ska finna natthärbärge någonstans. Ytterligheterna som finns i den våldsamma befolkningsomflyttning som sker i dag är inte Fredrik Reinfeldt intresserad av. Däri delar jag Lars-Erik Lövdéns recensioner av resonemanget.

Däremot – det ska man komma ihåg – är Fredrik Reinfeldt oerhört intresserad av att vi ska plöja ned statliga miljarder i stora vägbyggen i och kring Stockholmsområdet. Det är naturligtvis, fru talman, Fredrik Reinfeldts och Moderaternas bild av den situation som många av oss andra är rätt bekymrade över. Vi tycker att landet håller på att klyvas, kantra. Vi ser problemen när man river bostäder runt om ute på landsbygden, samtidigt som vi måste komma till rätta med bostadssituationen i Stockholm – och det är det som är poängen – på ett ansvarsfullt sätt, på ett sätt som gör att vi kan garantera den sociala miljön men också den gröna miljö som är en förutsättning för en tilltalande livsmiljö också i de stora städerna.

Det är här som jag ändå är lite undrande över svaret. Det är ju sant att flera av dessa frågor är ett kommunalt ansvar, visst är det på det sättet. Men det kommunala ansvaret tas ju ändå utifrån den lagstiftning som finns.

När det gäller t.ex. lagstiftningen kring nationalstadsparken eller den lagstiftning som berör dragningen av trafikleder i gröna kilar också i Stockholmsområdet och en lagstiftning som leder till intrång i den fysiska miljön är det ändå öppet för regeringen att ta initiativ till lagändringar som ser till att detta inte sker.

Jag tog ju, fru talman, i min interpellation några exempel på grönområden i Stockholm som så uppenbart hotas av det statliga Vägverkets agerande. Visst finns det väl utrymme också för statsrådet Lövdén och regeringen att ta initiativ och agera för att bevara den miljö som jag uppriktigt tror att vi är överens om är nödvändig för att också de stora städernas livsmiljö ska kunna bejaktas.

Vad tycker statsrådet Lövdén att man kan göra? Eller står man handfallen? Vi ser visserligen attackerna mot grönområdena, vi ser problemen, men i lagstiftningen ligger ett kommunalt ansvar. Visst kan man väl skärpa lagarna och agera på något sätt för att skydda de här områdena.

Det andra gäller det ekologiska byggandet, fru talman, som jag inte hann ta upp så mycket i mitt förra inlägg. Det ekologiska byggandet och den ekologiska omställningen är ju lite av ett socialdemokratiskt paradnummer. Den enkla frågan när tiden rinner blir: Kan statsrådet Lövdén ge några exempel på hur den lagstiftning som i dag finns är till förmån för en ekologisk utveckling och ett ekologiskt byggande? Om han har svårt att hitta sådana exempel, kan han då tänka sig någon förändring av lagstiftningen också på den punkten?

Anf. 6 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Ledaren för det parti som väljarna faktiskt slängde ut ur snart sagt varje folkvald församling i Stockholmsregionen i förra valet säger till mig, som är folkvald i det parti som är störst och har flest väljare bakom sig i den här regionen, att jag inte vet vad frågan handlar om. Det kanske beror på den stora skillnad som är mellan Lars-Erik Lövdén och Lennart Daléus å ena sidan och mig och Moderaterna å andra sidan.

För er är uppenbarligen människors fria val ett stort bekymmer. Ni har enormt svårt att acceptera det faktum att väldigt många söker sig till Stockholmsregionen. Det beskrivs som olyckligt, olämpligt, dumt, feltänt och ska på olika sätt stoppas. I er föreställningsvärld finns någon sorts glastak över storstan som gör att den inte får bli större. Var går det glastaket någonstans? Vem har sagt att Stockholm är färdigvuxet? Vad är det som säger att Stockholmsregionen inte kan innehålla fler invånare än 1,8 miljoner? Det finns storstäder runtom i världen som är mycket trevliga och som har fler invånare än så. Här måste man lyfta perspektiven. Det går att få in betydligt fler i Stockholmsregionen. Det går att bygga på höjden. Det går att använda en del av de marker som Lennart Daléus själv nämnde och som det nu pågår exploatering för att kunna nybygga. Vi kan inte ge det svar som ni ger till de många ungdomar som bl.a. framskymtar i Dagens Nyheters olika nyhetsrapporteringar varje morgon. Ert svar är: Kom inte hit! Ni har kommit fel. Åk hem igen. Mitt svar är: Välkomna till Stockholmsregionen. Låt oss se till att få en politik som gör att vi kan bygga bostäder också åt er.

Se då till att inte skylla på kommuner och planberedskap när det finns en lång rad frågor som har betydelse mycket, mycket mer. De faktum att skatteutjämningen tar bort resurserna för en bra offentlig omsorg, att skatterna har betydelse för nyproduktion av bostäder, att infrastrukturen inte byggs ut i förhållande till hur mycket befolkningen växer betyder mycket mer än någon planberedskap i de kommuner som Lars-Erik Lövdén vill skylla problemen på.

Anf. 7 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt, utmåla mig inte som Stockholmsfientlig! Utmåla mig inte heller som storstadsfientlig! Jag kommer själv från en storstad, även om Fredrik kanske inte vill medge att Malmö är en storstad.

Men, och det tycker jag nog att vi ska se ganska allvarligt på, vi har en utveckling i Sverige där en stor majoritet av landets kommuner krymper i befolkning medan vissa delar av landet har en kraftig expansion. Det är klart att vi med en statlig regionalpolitik kan motverka en sådan utveckling utan att för den skull hemfalla åt tankar på att stoppa utvecklingen i Stockholm eller framstå som Stockholmsfientliga.

Det är klart att om vi underlättar för etablering av nya högsolor och ny forskning runtom i landet, så skapar det en växkraft i delar av landet som lite grann kan förhindra den kantring som håller på att ske i Sverige.

Fredrik Reinfeldt och Moderaterna har ju aldrig förstått detta med regionalpolitik. Men jag tror att det är viktigt att se till att hela Sverige har förutsättningar att leva och förutsättningar att utvecklas.

När det sedan gäller Stockholm och bostadssituationen har Länsstyrelsen i Stockholm vid ett par tillfällen pekat på, vilket också Boverket

Prot.

1999/2000:99

25 april

Svar på

interpellationer

har gjort, att det största hindret för ett ökat bostadsbyggande i Stockholmsområdet är just en bristande mark- och planberedskap. Och jag tar till mig det som landshövdingen i Stockholms län säger och som Boverket säger i sina rapporter till mig, att det är det största hindret för att åstadkomma ett ökat bostadsbyggande.

Sedan underlättar det naturligtvis inte när Stockholmsmoderaterna går i förgrunden för en utförsäljning av allmännyttan, förbjuder de kommunala bostadsbolagen att vara med i nyproduktionen och pungslår de kommunala bostadsbolagen på medel, det är 4 miljarder kronor från Stockholms kommuns sida som man plockar ut från bostadsbolaget. Det underlättar ju inte heller för att vi ska få till stånd en kraftigt ökad nybyggnation som motsvarar den efterfrågan som finns på bostadsmarknaden.

Skatteutjämningsystemet: Det hjälper inte att upprepa en lögn tillräckligt ofta för att den ska bli en sanning. Ingen kommun har någonsin uppnått en pomperipossaeffekt. Det har aldrig inträffat i verkligheten. Vi har studerat det här väldigt noga, och också den delegation som vi tillsatte visar att så är fallet. Nu gör vi en mindre justering i utjämningsystemet för att ta bort en teoretisk negativ marginaleffekt. Men någon pomperipossaeffekt har aldrig inträffat. Alla kommuner som ökar sin befolkning ökar också sina skatteintäkter.

Sedan vill jag säga något till Lennart Daléus. Jag vet inte om Lennart Daléus hade några egna förslag till lagändringar i sitt inlägg. Jag uppfattade inte något sådant. Det är kanske så att lagstiftningen egentligen är relativt hygglig, att miljöbalken är en lagstiftning som är relativt hygglig och som ger möjlighet till regeringen – ofta hamnar de här ärendena på regeringens bord – att väga in tydliga miljöhänsyn i sina avgöranden när det gäller användningen av markområdena.

Nu sitter ju Miljömålskommittén och arbetar, och som jag sade i mitt tidigare inlägg har ju Miljömålskommittén i uppdrag att utvärdera de här miljömålen och om det finns behov av det föreslå åtgärder som krävs för att miljö kvalitetsmålen ska kunna uppnås. Kommittén har också fria händer att föreslå nya eller förändrade styrmedel. Jag vill nog avvakta Miljömålskommitténs arbete innan jag faller några bestämda omdömen om huruvida det finns behov av lagändringar. Men Lennart Daléus har kanske något tips.

Anf. 8 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! När jag var liten och bodde på Söder i Stockholm sade man om någon: Han tar i så han spräcker livstycket. Och frågan är om det inte är just det Fredrik Reinfeldt gör. Nu ska han bygga på höjden, och han ska bygga på alla ställen som det går att bygga på. Jag kan ge honom några tips. Man kanske kan bygga mellan höghus också på något sätt, hängande bostäder. Och räcker inte det kan man antagligen bygga under vattnet i Stockholm på något sätt också så att man får in ännu fler människor än vad Fredrik Reinfeldt hann med nu.

Hans problem är nämligen, fru talman, detta som han själv säger: Han bor i Stockholm. Det gör för övrigt jag också och har alltid gjort, ska jag säga. Han tar ansvar för det som sker här i Stockholm och för de kommuner i Stockholmsområdet där Centerpartiet inte finns representerat. Det är just det som är problemet. Det har inte gått upp för Fredrik Rein-

feldt att det finns en värld utanför det Stockholms län som både han och jag är valda i. Det finns faktiskt det. Det finns ett land utanför detta län som några också bör vara med och ta ansvar för även om man råkar bo i Stockholm. Det gäller att försöka se landet som en helhet som det bör råda balans i. Just frånvaron av den här helhetssynen är det som slår igenom i Fredrik Reinfeldts inlägg.

Så till statsrådet Lövdén och den här lagstiftningen: Vi har ju från tid till annan från Centerpartiet förslag till lagstiftning om hur man ska kunna garantera just de värden som jag nämnde, fru talman. Det ledde till att vi drev igenom t.ex. lagen om nationalstadsparken. Det är bara *ett* exempel. Det ledde också till att vi drev igenom det som ibland lite felaktigt kallas en kretsloppslag. Det är ett annat exempel.

Men det jag efterfrågade var något annat. När vi ser de här hoten, trots den lagstiftning som finns, mot nationalstadspark och mot grönområden som en följd av exploateringstrycket och av förmenta krav från trafiksystemen, vad är då den nuvarande regeringens förslag till lagändringar för att undanröja hoten? Det var min milda fråga.

Anf. 9 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Min milda fråga till Lennart Daléus var om Lennart Daléus hade något förslag till skärpning av lagstiftningen. Jag har konstaterat att han i alla fall inte från talarstolen nämnde några sådana förslag. Det är riktigt att nationalstadsparken, det erkännandet ska jag väl ge till Centerpartiet, i hög grad tillkom efter ett initiativ från Centerpartiet.

Nu ser jag inte några akuta behov, eller några direkt specifika behov i dag i alla fall, av att göra ytterligare lagändringar. Jag vill nog avvakta Miljömålskommitténs arbete, för de har ju konkret i uppdrag att titta på de delmål som finns när det gäller miljö kvalitetsmålen. Det gäller exempelvis kravet på god bebyggd miljö. De ska titta på om delmålen är tillräckligt precisa och se vilka styrmedel som vi ska använda oss av för att kunna uppfylla målen. Det arbetet vill jag nog avvakta innan jag härifrån talarstolen gör några bestämda uttalanden om att jag vill ändra den lagen eller den lagen.

Som jag sade i mitt svar ser jag också ett stort behov av att vi i stadsområdena har tillgång till naturvårdsområden, tillgång till goda kvalitetsmål, och att vi ser till att människor har utrymme för rekreation. Det är värdefullt och betydelsefullt att vi skyddar även i en situation där vi behöver få till stånd ett ökat bostadsbyggande.

Bostadsbyggandet i Stockholms län kommer att uppgå till omkring 7 000 lägenheter innevarande år. Boverket har i sina prognoser sagt att vi behöver nå upp till 10 000 lägenheter om året för att kunna motsvara det behov och den efterfrågan som finns. Det är klart; om vi ska komma till rätta med bostadsbristen behöver vi få upp bostadsbyggandet en bit till. Men då måste vi ju se till att bostadsbyggandet sker på ett sådant sätt att det är förenligt med ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Avslutningsvis vill jag bara peka på att vi från nästa år får ett investeringsbidrag för ekologiskt byggande på 250 miljoner kronor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 1999/2000:331 om åtgärder mot falska bostadsrättsföreningar

Anf. 10 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat justitieminister Laila Freivalds om åtgärder mot falska bostadsrättsföreningar. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Anders Ygeman har uppmärksammat frågor som gäller ombildning av hyresrätt till bostadsrätt. Det handlar om förekomsten av bostadsrättsföreningar som bildas på initiativ av ägaren till en hyresfastighet och med medlemmar som på olika sätt står fastighetsägaren nära.

Enligt bostadsrättslagen ska ett beslut att förvärva ett hus för ombildning från hyresrätt till bostadsrätt fattas på en föreningsstämma. Beslutet är giltigt om hyresgästerna i minst två tredjedelar av de uthyrda lägenheter som omfattas av förvärvet har gått med på beslutet. Dessa hyresgäster ska också vara medlemmar i bostadsrättsföreningen. Om ett beslut om förvärv av ett hus har fattats i strid med lagens bestämmelser är det ogiltigt. Inskrivningsmyndigheten ska beakta ogiltighetspåföljden när föreningen söker lagfart på sitt förvärv. En lagfartsansökan ska nämligen avslås om det är uppenbart att förvärvet är ogiltigt.

Vid köp av hyresfastigheter krävs, om en kommun begär prövning av förvärvet, tillstånd från hyresnämnden för förvärvet, s.k. förvärvstillstånd. Syftet med detta är att förhindra oseriösa eller på annat sätt olämpliga personer eller företag att komma in på fastighetsmarknaden. Förvärvstillstånd krävs dock inte när en bostadsrättsförening fattar beslut om förvärvet på det sätt som föreskrivs för ombildning i bostadsrättslagen.

Anders Ygeman säger i sin interpellation att det förekommer att fastighetsägare till hyreshus på olika sätt är delaktiga i bildandet av en bostadsrättsförening. Han anger vidare att det förekommer att en fastighetsägare tömmer fastigheten på boende varefter han via bulvaner säljer lägenheterna på marknaden. Även i massmedierna har liknande förfaranden uppmärksamats. Jag är medveten om att detta utgör ett problem på bostadsmarknaden.

Som Anders Ygeman säger förutsätter bostadsrättsföreningar av denna typ att fastighetsägaren först tömmer fastigheten på hyresgäster. Jag vill understryka att en hyresgäst har ett besittningsskydd som innebär att han eller hon även efter uppsägning normalt har rätt till förlängning av hyresavtalet. Bara i vissa i lagen särskilt uppräknade fall kan besittningsskyddet brytas. En hyresgäst har också möjlighet att få frågan om rätt till förlängning av hyresavtalet prövad av hyresnämnden. Reglerna om besittningsskydd utgör således ett visst skydd mot sådana förfaranden som Anders Ygeman syftar på. Det kan emellertid för de aktuella fallen ifrågasättas om detta skydd är tillräckligt. Frågan är då vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna vara motiverade.

Ett sätt att lösa dagens problem kan enligt Anders Ygeman vara att ändra lagen så att medlemmar i en bostadsrättsförening måste vara folkbokförda i det hus som föreningen avser att förvärva. Det är, enligt min mening, troligt att detta skulle försvåra för fastighetsägaren att sätta in bulvaner som fiktiva hyresgäster. Modellen har också den fördelen att det rör sig om uppgifter som skulle vara lätt konstaterbara för inskrivningsmyndigheten när den prövar om lagfart ska beviljas på bostadsrättsför-

enings förvärv av fastigheten. Jag är emellertid ändå inte övertygad om att detta skulle vara en lämplig åtgärd. Det kan nämligen ibland finnas godtagbara skäl för att den som är hyresgäst i en fastighet och som vill vara med vid en ombildning till bostadsrätt inte är folkbokförd på adressen. Situationen kan t.ex. vara den att hyresgästen använder lägenheten som övernattningslägenhet och har sin permanenta bostad någon annanstans. Det synes tveksamt om det är motiverat att utesluta en sådan person från att delta vid omröstningen inför en ombildning.

Situationen är liknande vid andrahandsuthyrning. Då får inte andrahandshyresgästen räknas med vid en omröstning om ombildning. Däremot har förstahandshyresgästen i dag en sådan rätt, oavsett var han eller hon är folkbokförd. Detta framstår som rimligt. Man måste också komma ihåg att även lokalhyresgäster räknas med vid tillämpningen av majoritetsregeln. Syftet med omröstningsreglerna är således att säkerställa att skilda grupper av hyresgäster tillförsäkras ett inflytande över frågan om en ombildning till bostadsrätt ska komma till stånd.

Anders Ygeman har vidare efterlyst ändringar för att ge domstolar eller myndigheter möjlighet att pröva bostadsrättsföreningars legitimitet vid fastighetsförvärv. Här vill jag understryka att domstolarna redan i dag har en viss möjlighet att pröva aktuella förvärv. Som jag tidigare nämnde ska inskrivningsmyndigheten avslå en lagfartsansökan om det är uppenbart att förvärvet är ogiltigt. Enligt bostadsrättslagen är ett beslut om förvärv ogiltigt om det fattats i strid med lagens bestämmelser. Inskrivningsmyndigheten ska följaktligen pröva om ett beslut om förvärv biträts av två tredjedelar av hyresgästerna och om dessa också är medlemmar i bostadsrättsföreningen. Det finns exempel ur praxis på att en inskrivningsmyndighet vid en prövning av lagfartsansökan har förelagt en bostadsrättsförening att ge in hyreskontrakt och medlemsförteckning för att myndigheten ska kunna kontrollera att lagens förutsättningar är uppfyllda. Det avgörande vid prövningen är då att hyresgästen vid förvärvsbeslutet är just hyresgäst, dvs. har ett giltigt hyreskontrakt avseende en lägenhet som omfattas av förvärvet samt att han eller hon dessutom är medlem i föreningen. Jag är inte övertygad om att det finns anledning att utvidga denna prövning.

Här kan också tilläggas att det även på grund av regelverket om förvärvstillstånd kan bli aktuellt för hyresnämnden att pröva om en förening har fattat beslut om förvärvet i den ordning som bostadsrättslagen föreskriver. Även om ombildningssituationerna normalt är undantagna från reglerna om förvärvstillstånd kan hyresnämnden komma att pröva om förutsättningarna för undantag är uppfyllda, dvs. om förvärvsbeslutet är fattat enligt bostadsrättslagens regler.

Slutligen har Anders Ygeman efterfrågat ändringar för att begränsa antalet andelar per person. Jag förmodar att Anders Ygeman syftar på att bulvaner vid ombildningstillfället anges som hyresgäster, ibland för flera lägenheter på en gång. Det är riktigt att det kan förekomma att samma *fysiska* person har giltiga hyreskontrakt avseende flera lägenheter i samma hus. Detta torde dock vara ovanligt. En annan möjlighet är att samma fysiska person står bakom flera *juridiska* personer som i sin tur är hyresgäster respektive medlemmar i en förening. Det kan finnas skäl att titta närmare på dessa frågor. Det är möjligt att regelverket kan behöva

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

ändras för att vi ska komma till rätta med de olägenheter som i dag kan uppstå.

Sammanfattningsvis anser jag alltså att det finns anledning att närmare analysera de problem som Anders Ygeman tar upp. Ett arbete med detta har därför inletts inom Regeringskansliet.

Anf. 11 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag kan med glädje konstatera att statsrådet i stort sett delar den problembild som har beskrivits i interpellationen och att statsrådet redan har påbörjat ett arbete i enlighet med interpellationens idéer.

Inte fullt så glädjande är det dock att statsrådet i praktiken avvisar de förslag till lösningar på problemen som skissas i interpellationen. Även om interpellationen inte utger sig för att ha alla lösningar på problemen så redovisas där ett antal enkla, effektiva åtgärder som är möjliga att snabbt besluta om för att få ett slut på det fastighetssjöröveri som i dag härjar på bostadsmarknaden.

Statsrådet poängterar i sitt svar betydelsen av besittningsskyddet. Det är naturligtvis i sig ett viktigt inslag i regelverket kring bostäder och har stor betydelse för många hyresgäster. Tyvärr har det sällan någon betydelse i de fall som tas upp i interpellationen. De ljusskygga värdar som ägnar sig åt denna verksamhet tömmer, som det beskrivs i interpellationen, systematiskt sina fastigheter på hyresgäster med besittningsskydd och ersätter dem med andrahandshyresgäster utan besittningsskydd och utan rösträtt vid ombildning.

Statsrådet menar i sitt svar att detta är en rimlig och väl avvägd skillnad. Men är det verkligen det? Underlättar den inte i stället denna typ av falska bostadsrättsföreningar?

Statsrådet beskriver den i dag rådande situationen när en bostadsrättsförenings förvärv av en fastighet kan prövas av inskrivningsmyndigheten. Detta är naturligtvis riktigt, men det skyddet har i praktiken visat sig otillräckligt, varför en prövning i domstol enligt förvärvslagen som alla andra köpare underkastas vore mer ändamålsenlig. Detta skydd fanns också ända fram till 80-talet, varför ett återförstärkt skydd enkelt skulle kunna införas.

Fru talman! I sitt interpellationssvar tar statsrådet inte upp problemet med att endast en bostadsrättsförening kan tillgodogöra sig den lagstadgade förköpsrätten och att det endast är de som först bildar bostadsrättsförening. Detta *chicken race* om förköpsrätten används av mindre nogräknade fastighetsägare genom att de med bara ett par hyresgäster, vanligen de själva och någon familjemedlem, bildar en bostadsrättsförening och gör en intresseanmälan. När hyresgästerna sedan bildar en bostadsrättsförening har de trots ett stort antal medlemmar ingen möjlighet att utnyttja den lagstadgade förköpsrätten. Den är förbehållen värden och hans släktingar i den falska bostadsrättsföreningen. Inte sällan agerar värden både som köpare och som säljare.

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att ge de äkta föreningarna möjlighet till förköpsrätt i stället för de falska föreningar som bildats av värdena?

Det här är inte som det kan verka enbart ett tekniskt problem, utan det handlar om hyresgäster och familjer som kommer i kläm mellan en brist-

fällig lagstiftning och hänsynslösa fastighetsklippare. Dessa den moderna tidens sjörövare kryssar mellan lagparagraferna för att berika sig själva. Förlorarna är alla de som söker en bostad i dagens svåra bostadssituation.

Jag undrar därför vilka åtgärder som statsrådet har att föreslå för att komma till rätta med problemet. Jag undrar över innehållet och tidsplanen för det arbete som satts i gång på departementet. När kommer konkreta förslag att presenteras? När kommer lagstiftning att föreläggas riksdagen, och när kan hyresgäster fredas från fastighetssjöröveriet genom att en skyddande lagstiftning träder i kraft?

Anf. 12 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Som jag nämnde i mitt svar delar regeringen Anders Ygemans uppfattning om att vi har ett problem och att det finns anledning att analysera det problemets omfattning lite vidare och eventuellt återkomma med förslag till åtgärder som löser problemet.

Det här är ju fall som framför allt har uppmärksammats i medierna under senare tid. Och jag förstår att Anders Ygemans interpellation är inspirerad av det. Vi ska sätta i gång arbetet i regeringen genom att titta på dessa problem och se vad som är möjligt att åstadkomma lagstiftningsmässigt för att undanröja skenförfarande på det sätt som Anders Ygeman tar upp i sin interpellation.

Det är dock viktigt att understryka två saker. Det ena är att före en ombildning så krävs det att innehavarna till minst två tredjedelar av de uthyrda lägenheterna som omfattas av förvärvet har gått med på beslutet. Dessa hyresgäster ska också vara medlemmar i bostadsrättsföreningen. Det är ju en viss spärr för den typen av transaktioner som Anders Ygeman ger uttryck för.

Sammanfattningsvis kan jag säga att även om vi avvisar en del av de förslag till lösningar som Anders Ygeman har nämnt i sin interpellation ser jag att vi har ett bekymmer och att det finns anledning att titta närmare på detta och återkomma om det visar sig nödvändigt med förslag till lagstiftningsåtgärder.

Anf. 13 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Nu säger statsrådet Lövdén att man ska sätta i gång ett arbete. I interpellationssvaret står det att arbete har satts i gång. Det kanske vore bra att klara ut den lilla detaljen till kammarens protokoll.

Det är helt riktigt som statsrådet säger att det finns en viss spärr med den tvåtredjedelsregel som riksdagen har fattat beslut om. Problemet är att alla de problem som tas upp i interpellation trots den regeln i dag förekommer och inte stoppas av regelverket. Det är därför som det i interpellationen förs fram förslag till starkare restriktioner, t.ex. en förvärvsprövning som tidigare har gällt och ett antal andra åtgärder. Därför undrar jag lite över tidsplanen för regeringens arbete och om regeringen i dag kan redovisa några förslag för att man ska komma till rätta med den situation som statsrådet håller med mig om råder, nämligen att det är ett problem och att ett antal fastigheter har förvärvats när säljare och köpare är samma person.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 14 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag kan inte ange någon bestämd tidsplan för det i dag. Arbetet har precis satts i gång med att analysera problemen. Jag ber att få återkomma i lämpligt sammanhang om vi finner anledning att göra några lagstiftningsförändringar.

Det är naturligtvis så att Anders Ygemans interpellation har inspirerats av den senaste tidens debatt i ämnet. Det är väl kanske också på det sättet som regeringen har blivit uppmärksam på problemen. Vi tittar närmare på detta nu och återkommer om det finns behov av lagstiftningsförändringar.

Anf. 15 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag hoppas att statsrådets inspiration rinner till efter den här debatten och att vi kan se fram emot att nya förslag föreläggs riksdagen. Jag vill också passa på att erinra om att det är rätt bråttom, för det här är något som i praktiken händer varje dag i Stockholm. Väldigt många hyresgäster kommer i kläm till följd av den här situationen. Man försöker tvinga bort dem från sina hem; detta för att fastighetsägaren ska kunna ta över deras bostad och göra stora klipp.

Jag tackar alltså statsrådet för svaret och emotser med tillförsikt framtida förslag.

Anf. 16 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det finns ett väldigt starkt besittningsskydd för hyresgästerna, och det vet Anders Ygeman. Det är klart att det kan finnas transaktioner med svarta pengar för att få bort hyresgäster eller något annat beteende från oseriösa fastighetsägare som skrämmar i väg hyresgäster. Men det finns ett mycket starkt besittningsskydd för den som är hyresgäst i en hyresfastighet. Det är viktigt att understryka det i den allmänna debatten också, så att folk inte får för sig något annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1999/2000:337 om preventiv ekonomisk kontroll

Anf. 17 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Christel Anderberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att skapa garantier för att det problemorienterade polisarbetet sker inom ramen för lagens ramar och på ett sätt som inte kränker den enskildes integritet.

Christel Anderberg ställer sin fråga mot bakgrund av att vissa polismyndigheter har beslutat att personal från länens ekopolisrotlar tillsammans med personal från skattemyndigheten ska bedriva preventiv ekonomisk kontroll, PEK, hos nystartade företag, vilket bl.a. innebär att man gör besök hos företagen. Det finns, enligt Christel Anderberg, risk för att dessa besök strider mot rättgångsbalkens regler om husrannsakan.

Till polisens uppgifter hör enligt polislagen bl.a. att förebygga brott och lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant

bistånd lämpligen kan ges av polisen. I polislagen sägs också att polisen ska samarbeta med såväl åklagarmyndigheter som andra myndigheter och att andra myndigheter ska ge polisen stöd i dess arbete.

Den s.k. PEK-verksamheten, som pågått sedan mitten av 90-talet, ingår som en del i polisens brottsförebyggande arbete och genomförs i nära samverkan med skatteförvaltningen och andra berörda myndigheter. PEK syftar till att stävja ekonomisk brottslighet genom förebyggande verksamhet. PEK är en polisiär åtgärd som sker i samarbete med andra myndigheter. Det problemorienterade arbetssättet innebär att polisarbetet bedrivs långsiktigt med beaktande av de kunskaper som finns om vilka faktorer som orsakar brott. Polisens brottsförebyggande arbete är en betydelsefull del av polisarbetet.

PEK ska inte bedrivas om det finns en konkret misstanke om brott. I sådana fall ska förundersökning inledas och eventuella straffprocessuella tvångsmedel, t.ex. husrannsakan, vidtas vid behov.

Husrannsakan får enligt rättegångsbalken företas för att söka efter föremål som är underkastade beslag eller för att utröna omständigheter som kan få betydelse för utredning om ett brott.

För sådan husrannsakan fordras att det finns anledning att anta att det har förövats ett brott för vilket fängelse kan följa. Hos den som är skäligen misstänkt för brottet får husrannsakan alltid företas i något av de angivna syftena. I övrigt får husrannsakan i vissa fall företas även hos annan än den som är skäligen misstänkt, nämligen hos den där brottet har förövats eller där den misstänkte har gripits eller om det annars finns synnerlig anledning att tro att åtgärden kommer att leda till det avsedda resultatet. Samtycke från en person som är misstänkt får inte åberopas som grund för husrannsakan, om det inte är den misstänkte själv som har begärt åtgärden.

Husrannsakan kan således inte företas inom ramen för det rent brottsförebyggande arbetet, även om den mot vilken åtgärden riktas skulle ha lämnat sitt samtycke. Det förhållande att polismyndigheten besöker någon i dennes bostad eller annan lokal behöver inte betyda att det är fråga om en husrannsakan; det beror bl.a. på syftet med åtgärden och formerna för denna. Jag utgår från att polismyndigheterna har gjort en noggrann rättslig bedömning av verksamheten inom PEK och funnit att det finns stöd för den i gällande lag.

Jag kan emellertid som justitieminister inte uttala mig om hur redan beslutade lagar bör tillämpas i enskilda fall. Om det skulle finnas anledning att ifrågasätta åtgärder i de hänseenden som Christel Anderberg tagit upp finns i stället andra kontrollorgan. Således har Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden.

Anf. 18 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Till att börja med vill jag slå fast att jag inte alls ifrågasätter att det kan finnas ett behov av preventiv ekonomisk kontroll i någon form, utan vad jag har velat aktualisera är frågan: Kan och bör detta vara en uppgift för polisen? Jag anser inte att det är det.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

När polisstyrelsen i Dalarna behandlade verksamhetsplanen för i år reserverade vi moderata ledamöter oss mot beslutet att polisen ska genomföra s.k. PEK-besök. Med anledning därav inbjöds vid styrelsens nästa sammanträde chefen för ekoroteln i Falun för att redogöra för verksamheten. Vi fick då veta att roteln tidigare hade haft ambitionen att besöka alla nystartade företag i länet men att man nu på grund av resursbrist måst inskränka sig till ”företag i riskzonen”, vilka skattemyndigheterna på icke redovisade grunder väljer ut.

Det är alltså fråga om att det finns någon liten vag misstanke, och på basis av denna lägsta misstankegrad beslutar man om hembesök och åberopar samtycke till åtgärden från företagarens sida. Det hade man inte kunnat göra vid en konkret misstanke där någon är skäligen misstänkt för brott. Det är mycket märkligt att man anser sig ha friare möjligheter att agera mot någon som inte är formellt misstänkt för brott än mot den som faktiskt är skäligen misstänkt för ett brott varav fängelse kan följa. Om det här inte är direkt olagligt befinner man sig i alla fall enligt min bedömning i en obehaglig gråzon.

När jag genomgick åklagarutbildningen fick jag lära mig att det inte finns någonting som heter hembesök. Antingen föreligger förutsättningar för husrannsakan eller också ska polisen hålla sig borta.

På min fråga om vilken polisens uppgift vid de här PEK-besöken är fick jag svaret att det naturligtvis är skattefolket som gör jobbet men att ”polisens uppgift är att agera dörröppnare – ja, inte bokstavligen alltså”. Det här med dörröppnare kan väl bara tolkas på ett sätt. Avsikten är att den polisiära närvaron ska skrämman människor till att ställa upp på att ta emot de här besöken.

Det är alltså inte, som justitieministern hävdar i svaret, fråga om att den här verksamheten ingår som ett led i polisens brottsförebyggande arbete i samverkan med skatteförvaltningen. Det är fråga om att verksamheten är ett led i skatteförvaltningens arbete för att förebygga skatteundandragande varvid den anlitar polisen som dörröppnare.

Jag menar att på detta stadium bör verksamheten bedrivas av skattefolket eftersom polisen inte fyller någon acceptabel funktion i sammanhanget och därför bör hushålla med sina knappa resurser.

Vidare undrar jag vilka signaler justitieministern anser att samhället skickar ut till dem som nyligen har startat ett företag när det första som händer är att polisen kommer och knackar på dörren – alltså till dem som vi enligt justitieministerns regeringskollega Mona Sahlin bör betrakta som hjältar.

Signalen är naturligtvis att varje företagare i Sverige är en presumtiv brottsling. Jag menar att den attityden har Sverige inte råd med.

Anf. 19 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag delar inte Christel Anderbergs uppfattning att det inte i polisens uppgifter ingår att förebygga brott. Jag anser att det är en mycket viktig uppgift för polisen, och den har också kommit till uttryck i beslut som riksdagen har fattat och i de regleringsbrev som regeringen utfärdar.

Det är oerhört viktigt att polisen använder sin kunskap om lokala förhållanden och risker för brottslig verksamhet och att man utnyttjar den kunskapen för att förebygga brottslighet.

När polisen tar kontakt med t.ex. näringsidkare – men det kan också vara andra grupper i samhället – handlar det inte om att man utgår ifrån att de skulle kunna vara presumtiva brottslingar. Tanken att det skulle vara utgångspunkten i det brottsförebyggande arbetet har inte ens föresvävat mig. Tvärtom tar man kontakt med dem som blir utsatta för brott och riskerar att bli brottsoffer. De behöver få information, hjälp och stöd av polisen. Det gäller också den ekonomiska brottsligheten i allra högsta grad.

Jag anser att det är oerhört viktigt att våra myndigheter, inklusive polisen, utvecklar sitt brottspreventiva arbete och sitt problemorienterade arbetssätt. Polisen kan fylla en viktig funktion i de sammanhangen. Frågan om hur polisen ska använda sina resurser överlåter jag helt och hållet till polismyndigheten själv. Jag delar inte Christel Anderbergs bestämda uppfattning om hur polisen bör prioritera sitt arbete. Den bedömningen överlåter jag till polismyndigheterna att göra.

Anf. 20 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Jag håller med om att det är mycket viktigt att polisen ägnar tid och resurser åt brottsförebyggande verksamhet. Men just på det här området är det faktiskt inte polisen som sitter inne med sakkunskapen. Jag känner inte någon polisman som kan åka ut till en nyetablerad företagare och tala om exakt vilka skyldigheter han har enligt gällande skatte- och avgiftslagar.

Det är i stället som chefen för ekoroteln beskrev för oss: Det är skattefolket som gör jobbet. Polisen hänger bara med. Därför vill jag gärna att justitieministern lämnar ett konkret exempel på vilken funktion polisen kan fylla i ett sådant sammanhang utöver att agera dörröppnare.

Justitieministern sade också i sitt svar att hon inte kan uttala sig om hur redan beslutade lagar bör tillämpas i enskilda fall. Men det är väl precis vad regeringen har gjort? När den kom med sin strategi mot den ekonomiska brottsligheten i mitten av 1990-talet uppmuntrades ju polisen att lägga ned mer tid och resurser på brottsförebyggande insatser. I bl.a. den senaste budgetpropositionen understryks att det problemorienterade arbetssättet ska ligga till grund för all polisiär verksamhet. Konsekvenserna av detta ser vi nu.

Det är inte heller fråga om några enskilda fall, eftersom den här verksamheten bedrivs på om inte alla, så i alla fall de flesta håll i landet.

Statsrådet hänvisar till JO:s och JK:s tillsyn. Det är väl inte osannolikt att anmälningar till exempelvis JO kommer att göras. Jag har i alla fall haft kontakt med en person som var minst sagt upprörd. Grannarna hade nämligen sett att han fick besök av polisen, och genast var ryktena i gång på byn. ”Undras vad Andersson nu har för sig, eftersom polisen kommer över till honom? Det vet man ju hur företagare är – bovar och banditer hela bunten!” Detta är den andra sidan av det signalsystem som jag just frågade justitieministern om.

Om nu någon skulle anmäla de här ”PEK-besöken” och JO skulle dela min uppfattning om lämpligheten i dessa, är det väl inte så bra att regeringen inte bara känner till hur myndigheterna tillämpar lagen utan rentav har sanktionerat verksamheten? Det är därför jag efterlyser ett initiativ från statsrådet Freivalds i syfte att strama till den preventiva ekonomiska kontrollen. Den ska bedrivas utan att skada enskilda perso-

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

ners integritet, utan att sända ut felaktiga signaler och utan att ta polisiära resurser i anspråk som skulle kunna göra mycket större nytta på annat håll.

Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Häromdagen när jag besökte en järnaffär på Kungsholmen råkade två poliser komma in samtidigt som jag befann mig i affären. De representerade närpolicen på Kungsholmen. De kom in spontant, presenterade sig och hälsade på butikägaren. De förde ett samtal som gick ut på att polisen var intresserad av vilka bekymmer den här butiksinnehavaren kunde tänkas ha. De gav en del praktiska råd när det gäller att skydda sig mot inbrott och lämnade vissa upplysningar om hur man kunde ta kontakt med polisen på Kungsholmen.

Jag upplevde detta som åskådare från sidan och insåg hur värdefullt det är att polisen på det här sättet tar kontakt med företrädesvis små företag och visar att man finns i samhället och att man är till också för deras skydd och kan innebära en hjälp i vissa situationer. Självfallet är det inte polisen som lämnar information om avgifter eller skatter. Det är därför man måste samarbeta med andra myndigheter när den typen av information ska lämnas. Men polisen har en annan sakkunskap och en annan funktion att fylla i dessa sammanhang.

Jag anser att det är oerhört väsentligt att polisen utvecklar sina kontaktytor och sitt sätt att arbeta, inte minst när det gäller det lokala näringslivet. Men det gäller faktiskt också på regional och central nivå. Ett närmare utvecklat samarbete med branschorganisationer och näringslivets organisationer i brottsförebyggande syfte är också något som ingår i strategin för att bekämpa bl.a. ekonomisk brottslighet.

Anf. 22 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Med all respekt – nu har vi glidit över till en helt annan debatt. Det jag ville att vi skulle diskutera i dag var preventiv ekonomisk kontroll.

Den är mycket målinriktad. Den går inte ut på att man ska besöka företagare som presumtiva brottsoffer, utan som jag sade inledningsvis besöker man företag i riskzonen, vad nu det är. Man gör det i syfte att skrämma dem och upplysa om skyldigheter vad gäller skatter och avgifter och om andra skyldigheter som en företagare har, bokföring, ordning på räkenskaper osv. När man ändå är där passar man också på att titta runt lite grann, kollar om det bedrivs någon verksamhet och försöker bilda sig en uppfattning om omfattningen på den verksamheten.

Detta görs inte i syfte att vara småföretagarna behjälpliga med att skydda sig mot brott. Det här är en helt annan verksamhet. Jag sade inledningsvis att jag i och för sig tycker att verksamheten är okej. Men varför ska polisen ägna sig åt det? Det är inte de som sitter inne med sakkunskapen. Det är också en väldig skillnad på om polisen besöker en företagare i dennes butikslokal eller om man knackar på hemma hos någon som har kontoret hemma.

Kan justitieministern ha någon förståelse för att många personer reagerar mot detta och tycker att samhället skickar ut mycket olyckliga och obehagliga signaler till dem som beslutat sig för att försöka förverkliga

sina idéer som egna företagare? Kan ministern förstå att de upplever sig som misstänkta, som presumtiva skattebrottslingar?

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som jag sade tidigare överlåter jag till polisen att avgöra var den gör mest nytta och vilka arbetsmetoder den bör använda sig av i de enskilda uppgifter som regering och riksdag har givit polisen.

Jag hoppas att polisen i alla lägen uppträder på ett sådant sätt att det inte uppfattas som negativt utan alltid upplevs som en positiv åtgärd från polisens sida. Det gäller inte bara i den här typen av speciella åtgärder utan i alla slags åtgärder som syftar till att på olika sätt förhindra brottslig verksamhet. Det kan vara att man tar kontakt med människor som riskerar att bli utsatta eller hamna i situationer där brott kan begås och lämnar information.

Det är ett grundläggande krav som vi ska ställa på våra poliser, och jag tror att de generellt uppfyller de kraven mycket väl. Finns det undantag så gäller det situationer där det kan finnas anledning till kritik. Men då rör det enskilda fall och bedömningar som varken Christel Anderberg eller jag ska göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1999/2000:279 om svensk flykting- och integrationspolitik

Anf. 24 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att redovisa totalkostnaderna för flykting- och integrationspolitiken från 1985 och framåt.

Sten Andersson påstår att flykting- och integrationspolitiken varit och är ett socialt och ekonomiskt fiasko. Jag håller inte med honom.

Frågan om hur mycket invandringen kostar samhället dyker upp med jämna mellanrum som ett argument i debatten om invandrings- och flyktingpolitiken. Ett genomgående tema är jakten på en siffra som beskriver totalkostnaden för invandringen. Det främsta skälet till att varken nuvarande eller tidigare regeringar aktivt har verkat för att ta fram en sådan siffra är att man anser att det är andra värden och värderingar som bör ligga till grund för invandrings- och flyktingpolitiken. Sverige ska fortsätta att bedriva en human flyktingpolitik som innebär att människor som flyr undan förföljelse och krig ska kunna få en fristad här. Lika lite som vi mäter nyttan av barn och pensionärer i kronor och ören bör vi ensidigt betrakta invandrare som kallt kalkylerade investeringar som kräver avkastning.

Ett annat skäl är att det inte är någon enkel sak att räkna fram en totalkostnad, vilket också kan förklara varför Sten Andersson inte fått sin fråga besvarad tidigare. Några forskare har gjort försök att beräkna invandringens totala samhällsekonomiska utfall vilket visar att metoderna är flera och också kan skilja sig åt. En metod som används av forskaren Jan Ekberg vid Högsolan i Växjö är att beräkna skillnaden mellan sam-

hällets intäkter och kostnader för invandrare under ett år. Kjetil Storeletten, forskare vid Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet, använder en annan metod. Han har använt sig av en nuvärdesberäkning av invandrarnas framtida skattebetalningar och statens utgifter för gruppen.

Den totala kostnaden under ett år är helt beroende av hur många personer som sökt och erhållit asyl och uppehållstillstånd i vårt land. Det är en faktor som varierat kraftigt under årens lopp och som styrs av omvärldsfaktorer som Sverige ensamt inte kunnat påverka. Därtill är totalkostnaden starkt beroende av invandrarnas sysselsättningsgrad.

Erfarenheten från Sverige och andra länder visar att ju längre tid man varit i landet, desto högre är etableringsgraden på arbetsmarknaden. Det tar tid att lära sig ett nytt språk och ett lands sociala koder – att skaffa sig nycklarna till ett nytt samhälle. Men om ett land främjar integration och har en fungerande arbetsmarknad är invandring samhällsekonomiskt lönsam.

Slutligen vill jag återigen påminna om att Sverige ska följa sina internationella åtaganden och att rätten till asyl aldrig får mätas i pengar.

Anf. 25 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Flyktingpolitiken och dess kostnader är en stor fråga – åtminstone utanför den här kammaren. Här inne är det en närmast bedövande enighet, som faktiskt inte representerar den uppfattning som våra uppdragsgivare, alltså väljarna, har.

Jag har sedan länge frågat aktuellt utskott om detta, och jag har ställt frågan till Riksdagens revisorer. Vad har egentligen flyktingpolitiken kostat från 1985 och framåt? Jag har fått svaret att man inte vill utreda det. Jag ställde frågan för en månad sedan till statsrådet Klingvall – samma svar: Man vill inte utreda det. Varför?

Fru talman! Jag anser att i ett öppet, demokratiskt samhälle ska varken stora eller små utgifter döljas för medborgarna. När man gör det frågar nämligen medborgarna: Varför döljer man det?

Sedan tycker jag att det är fel att prata om kostnaderna för invandrarpolitiken. Sedan 1969 har vi ingen arbetskraftsinvandring till Sverige, med undantag för EU-medborgare, vilket blev aktuellt 1995. Vi har alltså i praktiken ingen arbetskraftsinvandring till Sverige.

Svaret i dag är en undanflykt. Man säger att man inte tar fram uppgifter om vad barn och pensionärer kostar. Men det vet vi om! Vi vet exakt på kronan vad pensionärerna kostar, och vi vet exakt vad barnen kostar – barnbidrag, skolgång, sjukvård och allt det där.

Men det här vill man inte ta reda på därför att kostnaderna är unikt höga. Jag vågar påstå att de med råge överstiger 80-talets fastighetskris – och det fortsätter.

Fru talman! För ordningens skull, och för att slippa påpekanden i en replik, vill jag också säga att här är samtliga partier i varierande grad skyldiga till att vi för en politik som helt skiljer sig från vad nästan alla partiers väljare har för uppfattning. Därför är frågan så tyst.

Det förvånar mig också att medierna i den här stora frågan agerar på det sätt som de gör. De agerar på ett sätt som ibland liknar det som deras kolleger på andra sidan Östersjön arbetade på för tio år sedan.

Vi har haft en flyktingpolitik i Sverige som jämfört med alla övriga EU-länder vad gäller antal och kostnader är helt unik i sin omfattning.

Jag anser att politiken har havererat. Statsrådet säger att den inte har gjort det. I dag ser man alla områden runtom i Sverige utanför våra storstäder där det i stort sett bara bor utländska medborgare. Vi får rapporter om skolan. Många barn med utländsk bakgrund klarar inte av utbildningen. Många med utländsk bakgrund har mycket svårt att få jobb, oftast på grund av bristande språkkunskaper. Tyvärr finns det en jämförelsevis hög brottslighet bland en del med utländsk bakgrund.

Detta är alltså en krissituation, och jag anser att det är fel att inte våga redovisa vad detta kostar. Jag undrar vad det beror på. Det kanske inte är medborgarna som inte klarar av att hantera sanningen, utan det är väl politikerna som inte klarar av att hantera sanningen om deras uppdragsgivare får reda på vad det här har kostat. Det har nämligen kostat stora summor.

Jag skulle vilja ha en lite bättre och mer utförlig förklaring till varför man har lagt locket på i den här frågan på det sätt som man faktiskt har gjort.

Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Svensk migrationspolitik bygger, som jag sade tidigare, på värden. Den bygger på solidaritet och på humanitet, och den bygger inte på bedömningar av huruvida en person skulle vara ekonomiskt lönsam eller ej för vårt land. Däremot, som jag också sade i mitt svar tidigare, är den bedömning som allmänt görs att invandringen i sin helhet har varit lönsam för vårt land.

Jag har tagit del av en situation i en kommun i ett av våra skandinaviska grannländer som styrs av ett högerpopulistiskt och främlingsfientligt parti. Där har man faktiskt försökt sig på detta – att räkna ut vad varje invandrare i kommunen kostar. Därmed har man satt ett pris på människor. Det är en utveckling som jag med all kraft kommer att motarbeta i vårt land.

Förutom de frågetecken som jag själv har rest om huruvida det är möjligt att över huvud taget hitta en sådan här metod, så anser jag att det är oerhört olyckligt att värden som solidaritet för skyddsbehövande och humanitet, som nära anhöriga eller svårt sjuka människor verkligen behöver känna av, ska åsidosättas.

När jag lyssnar på Sten Andersson och hör hans plädering undrar jag verkligen vad det är för skäl som han har för den här interpellationen. Är det enbart ekonomiska skäl, eller är det andra skäl som gör att han är så angelägen om att tydliggöra kostnader för invandringen?

Anf. 27 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Statsrådet plockar fram ett exempel på en icke namngiven kommun i ett av våra grannländer. Jag kan nämna ett land, Finland, som vi ofta beundrar. Finland bedriver en asyl- och flyktingpolitik som skiljer sig ljusår från den vi har i Sverige. Jag har aldrig upplevt ännu att man i riksdagens talarstol från ett statsråds sida står och säger att man i Finland bedriver en populistisk invandrapolitik eller har en sådan attityd.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

När jag hör svaret här, och när jag vet hur många flyktingar man tar emot i övriga EU, måste jag fråga om vi verkligen är så mycket bättre än alla andra länder i EU. Har vi kunskap och kompetens som alla andra länder saknar? Det är faktiskt lite rasism i det påståendet i praktiken. Är vi så mycket bättre?

Nu säger statsrådet att den här politiken i stort sett har fungerat bra. Jag påstår att den inte har gjort det. I Rinkeby, Rosengård, Bergsjön och flera andra orter i närheten av våra större städer kan man inte prata om en framgångsrik och lyckad politik. Det handlar inte om pengarna i sig; det handlar om de stora pengar som vi har satsat på den här politiken där vi har fått ett så klen resultat.

Statsrådet frågar vilken min avsikt var med den här frågan. Jag tycker att vi för en felaktig politik i Sverige. Jag skulle vilja föra den politik som ett genomsnitt av EU-länderna för i dag. Jag har aldrig hört att statsrådet eller hennes chef har sagt att det har funnits några antydningar där. Jag förstår vilka antydningar statsrådet menar. Jag hoppas att någon tidning refererar det här, men det gör de säkert inte. Detta är ett typiskt sätt att försvara en dålig sak. Man frågar om det finns antydningar i en viss riktning. Enligt alla undersökningar har t.o.m. en majoritet av statsrådets egna väljare antydningar som grund för sitt ställningstagande i den här frågan. En kvalificerad majoritet av länderna i EU gör också antydningar i en viss riktning i den här frågan. Jag är vaccinerad mot de här påståendena. Jag påstår att jag i den här frågan på ett betydligt bättre sätt företräder den väljarmajoritet som finns i Sverige än vad statsrådet gör med sina, för att tala klartext, bruna antydningar om bakgrunden till min interpellation.

Låt mig ställa frågan en gång till. Vad är det som gör att vi, trots att vi inte har någon kompetens och erfarenhet, är så mycket bättre än alla andra länder i Europa?

Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Vi kan se en utveckling i en del länder i vår omvärld som är skrämmande. Där flyttar främlingsfientliga partier fram sina positioner. Jag kan också se att det finns likheter i den här argumenteringen när man talar om kostnader och misslyckanden. Det är naturligtvis bakgrunden till min fråga till Sten Andersson.

Det som ändå är intressant är att vi har en annan situation i vårt land. Om vi tittar på den Sifundersökning som gjordes i höstas om vilken bedömning det svenska folket gör av vår politik på det här området, säger den att vi tar emot lagom många eller t.o.m. för få invandrare i vårt land. Om vi ser till det offentliga samtalet som vi möter i medierna, präglas det också i stor utsträckning av krav på en ännu mer öppen och human politik. Jag tycker att det är väldigt fint att det debattklimatet finns i vårt land. Tänk om det skulle vara tvärtom, att regeringen skulle vara utsatt för påtryckningar från just främlingsfientliga grupper och partier som vill föra en mer restriktiv flykting- och invandringspolitik.

Det är i ljuset av detta som jag känner en stark olust när jag har att behandla Sten Anderssons fråga. Jag hade hoppats att vi skulle kunna lämna främlingsfientligheten och bristen på solidaritet bakom oss när vi gick in i ett nytt sekel. Jag hoppas att vi är många som kommer att sträva

åt det hållet, så att det nya seklet ska innebära mycket mer humanitet och solidaritet.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 29 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag ger inte speciellt mycket för det offentliga samtal som bedrivs i medierna. Det är alltid precis samma ansikten som uttalar sig i den här frågan. Men gå ut och fråga vanliga människor som bor i de här områdena! De syns aldrig i TV och de får aldrig skriva på ledarsidorna, som dessbättre bara läses av ett fåtal. De har sina uppfattningar. Det är mycket bättre att fråga dem än att åka på guidade studiebesök där allting är välstädat. Då hade statsrådet kanske fått en annan uppfattning.

Sedan har vi detta med främlingsfientliga partier i EU. Är de partier som för närvarande har regeringsmakten i de olika EU-länderna främlingsfientliga? De bedriver ju faktiskt en politik som är mycket mer restriktiv än vad man gör i Sverige. Nu får statsrådet lov att bestämma hur hon ska ha det.

Fru talman! Jag vet att tiden är knapp, men med tanke på de problem som vi har i Sverige med den här politiken skulle jag vilja säga att det inte handlar om människorna utan om de signaler som vi har skickat ut om att vi inte bara ska ge dem fysiskt skydd utan också trygghet, framtidstro och arbete. Gå ut och fråga människorna i Rinkeby, Rosengård och Bergsjön! Jag tror att det finns ett stort antal människor där ute som säger att de har ett fysiskt skydd, men framtidstro, trygghet och arbete för sig och sina barn finns inte i deras värld.

Anf. 30 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! När jag försöker sammanfatta vad Sten Andersson har sagt i de här inläggen blir det väldigt dubbeltydigt. Å ena sidan vill Sten Andersson ha fram siffror. Han vill ha en prislapp på de asylsökande. Å andra sidan pläderar han faktiskt för ytterligare insatser för de som i dag finns i vårt land och som har ett utländskt ursprung. Det är något svårt att riktigt förstå vad Sten Andersson är ute efter.

Min sammanfattning blir ändå att jag beklagar att Sten Andersson som företrädare för Moderata samlingspartiet här i riksdagen uppenbarligen är ute efter att vi just ska sätta prislappar på de asylsökande som kommer hit.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1999/2000:314 om rätten till familjeåterförening

Anf. 31 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Ulla Hoffmann har ställt fyra frågor med anledning av EG-kommissionens nyligen framlagda förslag till direktiv om rätt till familjeåterförening.

Ulla Hoffmann har inledningsvis frågat när regeringen avser att besluta om direktiv till den av riksdagen beställda utredningen om tillämp-

ningen av utlänningslagens regler om familjeåterförening. På den frågan kan jag svara att ett sådant beslut kommer att fattas inom kort.

Ulla Hoffmann har vidare frågat om regeringen är beredd att stödja EG-kommissionens förslag till direktiv om rätt till familjeåterförening. Låt mig då först påminna om att riksdagen i enlighet med de samrådsformer som råder, har tillställts en faktapromemoria och att frågan kommer att beredas vidare i EU-nämnden i samband med kommande råds-möten. Jag vill även passa på tillfället att tala om att jag är glad att kommissionen presenterat detta förslag. Jag anser det nämligen angeläget att reglerna inom det här området harmoniseras. Som det nu är, skiljer sig lagar och praxis i medlemsstaterna åt rätt ordentligt på vissa punkter. Samtidigt måste man komma ihåg att när det här förslaget lades påbörjades en förhandlingsprocess, och den måste få ta sin tid. Som alla vet ska samtliga länder som deltar i beslutet vara överens om texten innan den kan antas.

Arbetet har dock satts i gång, och förslaget har gått igenom en första gång på arbetsgruppsnivå. Kommissionen kommer sedan att justera förslaget på flera punkter, dels utifrån denna genomgång, dels även utifrån Europaparlamentets kommande yttrande. Vad jag vill säga med detta är att förslaget med säkerhet kommer att genomgå förändringar innan det är klart att antas. Vi kommer alltså att få anledning att återkomma till riksdagen med en reviderad faktapromemoria.

Från svensk sida har vi, som jag redan antytt, varit positiva till förslaget i stort men haft invändningar på några punkter. Som exempel kan jag nämna att vi anser att det bör finnas ett större utrymme att bevilja uppehållstillstånd till myndiga barn och att det inte ska vara möjligt att undanta föräldrar och myndiga barn från rättigheter såsom utbildning och arbete. Vi anser även att det måste bestämmas en tid efter vilken föräldrar och myndiga barn alltid måste beviljas ett självständigt uppehållstillstånd. Vidare är vi av åsikten att barnkonventionen bör nämnas i ingressen och på ett tydligare sätt genomsyra förslaget. Som sista exempel vill jag nämna att vi anser att det måste vara möjligt att grunda ett beslut på andra fakta än enbart skriftlig bevisning. Som förslaget nu ser ut ska detta gälla enbart då den person som befinner sig i medlemsstaten är flykting eller omfattas av regler om alternativt skydd (subsidiärt skydd).

Vad gäller Ulla Hoffmanns fråga om regeringens bedömning av möjligheten att nå fram till ett enhälligt beslut, kan jag säga att enhällighet är den beslutsprocedur som enligt Amsterdamfördraget gäller fram till den 1 maj 2004. Jag utgår emellertid från att direktivet kommer att kunna antas innan dess. Som jag dock nämnde inledningsvis är detta fråga om en process, och vi måste vara inställda på att den kan ta tid och att vi under arbetets gång måste vara öppna för kompromisslösningar på vissa punkter. Min förhoppning är dock att vi redan under nästa år ska ha kommit fram till ett förslag som länderna kan ställa sig bakom.

Anf. 32 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Klingvall för svaret.

Interpellationen har två delar. Den ena gäller en fråga om när regeringen har för avsikt att tillsätta den utredning om anhöriginvandring som riksdagen i mars 1999 med anledning av en motion från Vänsterpartiet gav regeringen i uppdrag att skyndsamt tillsätta. Anledningen till att

riksdagen biföll Vänsterpartiets motion var larmrapporter om de tragiska konsekvenser som den nya utlänningslagstiftningen hade fått. Det är därför bra att statsrådet Klingvall i dag tillkännager att regeringen inom kort kommer att fatta beslut om direktiven för en sådan utredning.

Den andra delen av interpellationen handlar om EG-kommissionens direktivförslag vad gäller rätt till familjeåterförening. De här två delarna berör förstås varandra, vilket jag återkommer till i ett senare inlägg.

Vänsterpartiet har inte ändrat ståndpunkt vad gäller överstatlighet. Vi anser fortfarande att det bästa sättet att lösa gemensamma problem är mellanstatlighet. Överstatligheten innebär ju att makt förs över från de nationella parlamenten, och den urholkar därmed demokratin. Genom Amsterdamfördraget är det nu så att flyktingpolitiken kommer att föras från den tredje mellanstatliga pelaren till den första överstatliga pelaren. Det arbetet ska göras nu, inom fem år.

Den här interpellationsdebatten ska därför också ses i detta perspektiv. Jag anser att det är viktigt att riksdagen ges tillfälle att på ett tidigt stadium diskutera ett så viktigt dokument som förslaget till familjeåterföreningsdirektiv för att vi därmed ska kunna utöva den makt som medborgarna har gett oss.

Jag tycker därför att det är synd att statsrådet hänvisar till att frågan kommer att beredas vidare i EU-nämnden och att regeringen inte vänder sig till fackutskotten för att få till stånd en bred diskussion om vilken linje Sverige bör driva i de kommande förhandlingarna om familjeåterföreningsdirektivet.

Det är också synd att frågan endast kommer att diskuteras inför rådsmötena och att regeringen inte tar tillfället i akt att förankra sig i riksdagen.

Förslaget till direktiv för familjeåterförening har varit ute på remiss hos frivilligorganisationerna innan det kommit till riksdagen. Det innebär att det också finns remissvar, och jag undrar när riksdagen kommer att kunna få ta del av de remissvaren.

Ett väsentligt begrepp vad gäller familjeåterförening är förstås hur vi definierar familjen. Hittills har den svenska utlänningslagstiftningen betraktat familjen som mamma, pappa och barn under 18 år. Denna rigida syn på familjen har lett till att familjer splittrats därför att några av barnen har fallit för åldersstrecket. Nu närmast skedde detta i fallet med familjen Demir, där en 23-årig dotter inte räknas till familjen i utlänningslagens mening.

Det är därför bra att statsrådet anser att kommissionsförslaget är för snävt vad gäller myndiga barn, allra helst som direktivet begränsar möjligheten för myndiga barn att förenas med sin familj i medlemsstaten till fall då barnet inte kan försörja sig själv och har behov av stöd av sin familj på grund av t.ex. ett allvarligt handikapp.

UNHCR:s exekutiva kommitté säger ju något helt annat, och jag skulle vilja veta om statsrådet delar UNHCR:s syn på att även psykologiskt beroende ska ingå när man tittar på vad som är en familj.

Statsrådet anser att barnkonventionen måste nämnas i ingressen till direktivet och på ett tydligare sätt genomsyra förslaget. I den svenska utlänningslagen stadgas att varje åtgärd ska se till det berörda barnets hälsa, utveckling och bästa i allmänhet.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

UD har på uppdrag av regeringen gjort en utvärdering av portalparagrafen. Den visar att vad gäller t.ex. ensamkommande föräldralösa barn som söker sig till en syster i Sverige ställer vi väldigt höga krav. Det räcker inte att barnet är föräldralöst och utan andra släktingar i hemlandet, utan det är många andra faktorer som ska till.

Jag skulle vilja veta hur statsrådet ser på den utredning som UD gjort och på vad den kan få för konsekvenser för Sveriges linje i familjeåterföreningsdirektivet vad gäller barn. Det räcker inte att föra in det här i ingressen. Jag skulle vilja veta på vilket sätt statsrådet avser att arbeta för de ensamkommande föräldralösa barnen och för att se till att de här ärendena också behandlas med största skyndsamhet.

Anf. 33 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! När det gäller frågan om hur vi arbetar med EG-direktivet är det klart att vi följer den beredningsordning som vi har för samråd med riksdagen. Självklart är det så att det inbegriper både EU-nämnden och fackutskottet. När den nya faktapromemorian kommer, när vi har fått se kommissionens reviderade förslag som vi tror kan tänkas komma till hösten – vi är inte helt säkra på hur snabbt det här jobbet går i kommissionen, men det är ungefär den uppskattning vi gör nu – kommer vi förstås tillbaka till utskottet och till EU-nämnden.

De remissvar som vi ju har hämtat in kan vi skicka över omgående. Det är inga problem med det. De är inte så väldigt många, men de är naturligtvis värdefulla som ett underlag för det arbete som nu pågår.

När det gäller de konkreta frågor om bl.a. ensamkommande barn som Ulla Hoffmann ställde är ju all den kunskap vi samlar in från det ordinarie arbete som pågår också en bas för ställningstaganden. Jag har i dagsläget inte någon anledning att gå in i några detaljer. Men självklart är det så att de erfarenheter vi har vunnit på olika områden, där det finns bäring i arbetet, är med i underlaget.

Anf. 34 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Tiden är knapp i dessa debatter.

Statsrådet Klingvall säger i sitt svar till mig, vilket jag berörde som något positivt, att hon vill gå längre i synen på myndiga barn och deras möjligheter att återförenas med sina familjer. Den svenska utlänningslagstiftningen har inte varit särskilt flexibel i detta avseende. Det finns åtskilliga tragiska historier där familjer har splittrats, där några barn blir kvar i hemlandet och andra barn får komma hit därför att de är under 18 år.

Det skulle vara intressant att få veta om statsrådet har för avsikt att låta den nya synen på myndiga barn återspeglas i direktiven till anhörigutredningen.

En annan viktig fråga i direktivet är vilka s.k. tredjelandsmedborgare som ska ha rätt att få återförenas med sina familjer. Direktivförslaget bygger helt på att den som ska ha rätt att få leva med sin familj har uppehållstillstånd överstigande ett år. Det kan tyckas logiskt. Ska man få förenas med sin familj i det nya landet ska man också ha tillstånd att vistas där.

De som direktivet inte är tillämpligt på är asylsökande och de som söker temporärt skydd i Sverige t.ex. i en massflyktsituation. Men där återkommer ju kommissionen.

Detta kommer att ställa stora krav på våra invandringsmyndigheter. Om vi tar exemplet kosovoalbanerna hade en stor del av dem varit asylsökande i flera år innan de beviljades tillfälliga uppehållstillstånd tillsammans med dem som kom med anledning av kriget. Det innebär att de som har asylskäl inte har haft möjlighet att förenas med sina familjer.

Vi har en annan grupp i Sverige, nämligen asylsökande från Afghanistan. Jag kan bara nämna att man i EU-parlamentets resolution uppmanar medlemsstaterna och rådet, med anledning av att det inte finns någon laglig regering i Afghanistan och att talibanregimen styr, att radikalt ompröva sin politik.

Även de afghaner som har varit här i Sverige i upp till två år i ett tillståndslöst tillstånd kan inte få återförenas med sina familjer. En sådan tillämpning av familjeåterföreningsdirektivet måste givetvis åtföljas av strikta regler om att medlemsstaternas invandringsmyndigheter inte får lägga ärenden på hög för att avvakta utvecklingen i ett land.

Jag vill återigen ta upp frågan om vilka som får rätt till familjeåterförening. Det är helt klart att det kommer att göras åtskillnad mellan å ena sidan dem som har fått flyktingstatus eller anses ha skyddsbehov och som har en självklar rätt att få hit sin familj och å andra sidan dem som får stanna av humanitära skäl. Dessa kan för att en gammal mamma eller ett myndigt barn ska få komma hit tvingas att visa att de har bostad och kan försörja sin familj.

Sålunda öppnar konventionen för att medlemsstaterna ska kunna kräva att de som har fått uppehållstillstånd av humanitära skäl måste ha en lämplig bostad och en heltäckande sjukförsäkring för att familjemedlemmarna inte ska ligga det sociala bidragssystemet till last och att den sökande också måste ha stabila och tillräckliga tillgångar.

Vissa medlemsstater ställer redan de här villkoren om en tillräckligt stor bostad och tillräckliga tillgångar. Sverige ställer ännu så länge inte några som helst sådana krav. Risker med sådana krav är ju att det endast blir invandrade med stor bostad och värlönlönat arbete som har möjlighet att få hit sin familj. I dagens arbetsmarknadssituation är arbetslösheten för invandrade fortfarande hög, även om den sjunker för vissa grupper. Många av dem som har arbete är lågavlönade. Frågan är hur de ska ha råd att förenas med sina familjer när sådana krav ställs upp.

Kommissionen säger i sitt förslag att medlemsstaterna *får* – också det här är ett direktiv – inte *skall* ställa dessa krav. Jag skulle vilja veta hur statsrådet, som företräder ett land som hittills inte rest sådana villkor, ställer sig till den möjlighet som kommissionen ger.

Jag skulle också vilja veta om krav på tillräckligt stor bostad och tillräckligt stor inkomst kommer att återfinnas i de direktiv som regeringen snart ska besluta om vad gäller Anhöriginvandringsutredningen.

Anf. 35 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Ulla Hoffmann har ställt ytterligare ett antal frågor utöver frågorna i sin interpellation. Jag ska försöka att besvara några av dem.

När det gäller frågan om myndiga barns möjligheter vill jag väl preliminärt säga att jag tycker att det ser väl snävt ut i direktivet. Jag tror att

Prot.
1999/2000:99
25 april

Svar på
interpellationer

vi har anledning att verkligen noga fundera över vad som är rimliga krav i det här sammanhanget. Det är ett preliminärt svar på den frågan.

Ulla Hoffmann var också inne på tredjelandsmedborgare och asylsökande. Det ligger i sakens natur att inget medlemsland tillåter den som fortfarande är asylsökande att ta in sin familj. Den ordningen gäller fram till dess att vederbörande har fått sitt beslut.

Vad sedan gäller möjligheten att ställa krav säger kommissionen i sitt förslag att det är upp till länderna själva att avgöra vilka krav de vill ställa. Vi har ingen anledning att gå in i en diskussion om hur andra länder vill hantera denna fråga.

Till Ulla Hoffmanns konkreta fråga om utredningsdirektiven ber jag att få återkomma.

Anf. 36 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag har, som jag sagt, många frågor men begränsad tid. Statsrådet säger att hon är glad för att kommissionen har presenterat det här förslaget, som i stort sett är bra. Hon lyfter också fram ett antal punkter där regeringen har haft invändningar och där statsrådet vill gå längre. Kan jag tolka det så att statsrådet stöder förslaget i dess helhet och vill gå längre på några punkter?

Statsrådet säger samtidigt att Sverige måste vara berett till kompromisslösningar på vissa punkter. Jag undrar om det redan i dag är möjligt att säga vilka delar i förslaget som är kompromissbara.

Statsrådet säger vidare i sitt svar att riksdagen har tillställts en fakta-promemoria. Det är bra om vi får detta utrett. I socialförsäkringsutskottets yttrande till utrikesutskottet om regeringens EU-skrivelse står det att någon sådan faktapromemoria inte har kommit till riksdagen. Det verkar som om den har kommit bort i hanteringen mellan Utrikesdepartementet och riksdagen. Jag fick tillgång till faktapromemorian först i dag och har inte kunnat läsa den förrän för en stund sedan.

I faktapromemorian redovisas den preliminära svenska inställningen. Där finns t.ex. inte regeringens önskan om uppehållstillstånd för myndiga barn eller om barnkonventionens ställning med. Däremot står det att regeringen är tveksam till att förslaget begränsar den uppskjutna invandringsprövningen till de s.k. anknytningsansökningarna till ett år. Jag skulle vilja veta vilket dokument som gäller.

Anf. 37 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är ytterst beklagligt att Ulla Hoffmann inte har fått den här fakta-redovisningen i sin hand förrän i dag. Jag ska ta reda på vad det beror på. Enligt den information som jag har fått skulle den ha presenterats i vederbörlig ordning. Som jag tidigare sade kommer vi naturligtvis att presentera en ny faktapromemoria när kommissionens reviderade förslag kommer.

Jag har i dag redovisat preliminära ställningstaganden och även försökt redogöra för ståndpunkter i några viktiga frågor. Det är omöjligt att gå in på djupet när det gäller de olika frågeställningarna. Vi är inne i en process som nog kommer att bli rätt svår. Ulla Hoffmann kan vara rätt övertygad om att det kommer att bli många tillfällen för socialförsäkringsutskottet att vara med och diskutera i den här processen. Jag tror att vi inte kommer så mycket längre i dag genom att borra i de här olika

frågorna, utan vi får föra en fortlöpande dialog. Vi är båda intresserade av och engagerade i att få ett bra slutresultat, och jag tror att det är viktigt att vi håller upp detta framför oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 1999/2000:333 om amnesti till gömda flyktingar

Anf. 38 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Lars Lindblad har frågat mig om jag är redo att bevilja amnesti och ge uppehållstillstånd för de människor i landet som gömmer sig undan avvisning.

Den parlamentariska Barnkommittén ansåg att förutsägbarhet och konsekvens i rättstillämpningen har stor betydelse för huruvida sökande, som i bägge instanser fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, trots detta håller sig kvar i landet i förhoppning om att senare ändå få ett sådant tillstånd. Regeringen delade denna uppfattning i den proposition (prop. 1996/97:25) som låg till grund för riksdagens migrationspolitiska beslut i december 1996. Den tydligare lagstiftning och förbättrade rättsprocess som genomförts har enligt min bedömning medverkat till att antalet som håller sig undan av allt att döma har minskat väsentligt sedan dess.

Det är riktigt att det i olika länder förekommit s.k. amnestier, med generellt meddelande av uppehållstillstånd till personer som saknar rätt därtill enligt de kriterier som anges i lagstiftningen. Det är uppenbart att detta inte är i linje med att genom förutsägbarhet och konsekvens förbygga undanhållande. Avgörande är här främst på vilka ordinarie grunder uppehållstillstånd kan ges samt vilken kvalitet prövningen håller.

Lars Lindblad talar i sin interpellation om ”amnesti till gömda flyktingar”. Om det vore fråga om flyktingar som gömmer sig finnes det verkligen starka skäl för en åtgärd av sådant slag. Den som är flykting – i rättslig mening – ska ju enligt både våra internationella åtaganden och vår nationella utlänningslag få skydd här. Tack vare en under årtionden alltmer förbättrad rättsprocess är detta också vad som sker i verkligheten, även om misstag aldrig fullständigt kan uteslutas i någon mänsklig verksamhet.

Frågan gäller därför om de som efter en noggrann prövning befunnits inte ha behov av skydd ändå ska få uppehållstillstånd om de håller sig kvar i Sverige, i motsats till det stora flertal som fullgör sin skyldighet att lämna landet när de får avslag på sin ansökan. För trovärdigheten i migrationspolitiken är det viktigt att sådana beslut verkställs och att det sker på ett värdigt och humant sätt.

Det är inte min uppfattning att de som håller sig undan sedan avvisningsbeslut meddelats kollektivt bör få uppehållstillstånd. Jag är osäker på om Lars Lindblad med sin fråga verkligen menar att trovärdigheten i migrationspolitiken kan och bör eftersättas för ett sådant kollektivt beslut.

En noggrann och rättssäker individuell prövning är att föredra. Amnestier riskerar erfarenhetsmässigt att skapa förväntningar om nya amne-

stier. Jag vill emellertid betona att hänsynstaganden sker med tillämpning av utlänningslagen till humanitära omständigheter även när dessa inte förelegat under prövningen hos myndigheterna utan uppstått som en konsekvens av att man inte lämnat landet utan hållit sig undan. Allmänt kan för ärenden om uppehållstillstånd sägas att införandet av portalbestämmelsen om hänsynstagande till barnets bästa lett till att barn på grund av de sammantagna skälen får tillstånd i större utsträckning än tidigare.

Att uppehållstillstånd i undantagsfall ges även när ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut redan föreligger får sannolikt en del negativa verkningar genom att vissa andra föräldrar uppfattar det som en realistisk möjlighet att få uppehållstillstånd genom att hålla sig undan efter avslagsbeslut. Hänsynstagandet till enskilda människor som befinner sig i en allvarlig situation måste dock få väga över när de humanitära skälen är starka.

Barn i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige och håller sig undan myndigheterna lever regelmässigt i en svår situation, skrev regeringen i den migrationspolitiska propositionen. Även om det är föräldrarna som har huvudansvaret för barnen så befriar det inte myndigheterna från att försöka motverka konsekvenserna av att föräldrarna gömmer sina barn för myndigheterna hellre än att lämna landet. Åtskilliga åtgärder har i detta syfte också vidtagits, såväl i lagstiftning som i myndigheternas verksamhet. Nu senast har regeringen den 30 mars i år beslutat att dessa barn ska få full tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård. Det betyder att de får tillgång till samma barnhälsovård, akutvård, sjukhusvård och tandvård som asylsökande barn och självfallet även alla barn som är folkbokförda i Sverige.

Avslutningsvis vill jag framhålla att syftet med bestämmelsen i 2 kap. 14 § utlänningslagen inte är att göra det möjligt för regeringen att utfärda "en kollektiv amnesti — — — för samtliga gömda flyktingar". Den är avsedd att användas för helt andra situationer.

Anf. 39 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka migrationsminister Maj-Inger Klingvall för svaret på min interpellation. Enligt uppgift från Rikspolisstyrelsen den sista december i fjol var det 1 604 personer som efterspanades av den svenska polisen för verkställande av avvisning ur landet. 239 av dessa var barn.

Enligt frivilligorganisationer är det över 2 000 personer som håller sig gömda i Sverige. Vissa av dessa har inte sökt uppehållstillstånd med anledning av att de är rädda att få avslag och därmed sändas till ett land där framtiden är oviss eller direkt farlig, utan de håller sig gömda.

2 000 människor lever i en mycket svår situation. De flesta av dem är helt utan rättigheter, helt utan tillgång till medicin, sjukvård, tandvård, socialt skyddsnät eller arbetsrättsligt skyddsnät. Många av dessa personer är under mycket hård psykisk press. De vågar inte gå ut och kan långt ifrån leva ett normalt liv. De känner sig ständigt jagade. Det är ett faktum att många av dessa människor har det mycket svårt.

Regeringen genomförde Förintelsekonferensen här i Stockholm för att signalera humanism och respekt för de mänskliga rättigheterna. Det ska ni ha beröm för. Men vad har hänt sedan dess? Hur ska ni fylla de

ramar ni skapade där med verkligt innehåll? Jag tycker att migrationsminister Klingvalls svar på min interpellation inte visar på att regeringen kommer att fullfölja sin utmålade humanism i verkligheten.

Fru talman! Migrationsministern hävdar att dagens hantering av uppehållstillståndsärenden har trovärdighet och borgar för god rättssäkerhet. Hur kan hon bortse från t.ex. Svenska advokatsamfundets mycket skarpa kritik mot Utlänningsnämndens förfarande med schablonmotiveringar gällande barnets bästa och stora brister i bevisföringen? Att tala om vikten av förutsägbarhet och principer när ca 2 000 personer de facto gömmer sig av rädsla för att bli avvisade verkar inte rimligt.

Det finns anledning till att de gömmer sig. Man måste förstå att människor inte går under jorden med allt vad det innebär, och de risker för sin mentala och fysiska hälsa som det innebär, för vilken struntorsak som helst. Dessa risker visas inte minst av regeringens tillsatta utredning om när barn lever gömda. De som gömmer sig löper mycket stor risk för psykiska och fysiska men. Dessa människor är givetvis mycket rädda för det som väntar dem i det land dit vi väntas skicka dem. Det tyder på ett mycket cyniskt och byråkratiskt synsätt från regeringens sida.

Migrationsministern talar om det skydd som barn som gömmer sig har fått med regeringens politik, dvs. möjlighet till barnhälsovård, akutvård, sjukhusvård och tandvård. Det är riktigt. Men hur kan man för det första bortse från de behov som alla de vuxna som gömmer sig har och för det andra från det faktum att dessa barn löper stor risk att bli upptäckta och därmed bli gripna av polisen? De kommer troligen aldrig ens att uppsöka dessa sjukhus i verkligheten. Varför föreslår regeringen halvmesyrer som inte kommer att förbättra situationen i verkligheten? Varför låter inte regeringen dessa människor stanna? Det är sann humanism. Regeringens politik är ren kosmetika i det här fallet.

I min interpellation har jag angett 2 kap. 14 § i utlänningslagen som en möjlig lösning för regeringen att ge de gömda amnesti. Migrationsministern anser inte att detta är syftet med lagen. Dock avvisar hon inte möjligheten, vilket visar att det endast är politisk ovilja det handlar om. Internationella exempel från USA, Belgien och Spanien har visat att detta är ett möjligt vapen mot den orimliga situationen.

Ministern ser amnestin som något som leder till att samhällets trovärdighet minskar. Jag ser det precis tvärtom. Det är ett sätt att återskapa ett samhälle som hanterar människor med en grundläggande värdighet. Min fråga är: Om detta inte är syftet med lagen, i vilka situationer ska regeringen använda denna lag? Samtidigt har jag kanske missuppfattat ministern. Hon antyder att en amnesti skulle vara negativ för de gömda. Jag hoppas att jag har missuppfattat det. Om inte: Vad menar ministern med detta?

Anf. 40 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Lars Lindblad tar i sin interpellation upp en mycket angelägen fråga. När jag läser svaret tycker jag att ministern lite grann hoppar över frågan och undviker den problematik vi ändå har och det som har hänt de senaste åren när det gäller flyktingars situation inte minst i hela Europa.

Jag vill hänvisa lite grann till barnen Demir, som många av oss kunnat följa, och deras mycket tragiska situation. Där har de nu äntligen fått

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

ett uppehållstillstånd. Om jag tittar på de barnen och deras situation och barnkonventionens intentioner är jag mycket frågande inför om vi verkligen tycker att barnkonventionen är viktig i det här landet. Jag undrar som regeringen tycker det i förhållande till hanterandet av flyktingärenden, och då inte minst i förhållande till de gömda flyktingar som vi har i vårt land.

Många har funnits här i väldigt många år. Man borde vid det här laget kunna ge någon form av amnesti, med en viss begränsning sett till tidsaspekten, bakåt i tiden. Historien visar på en mängd politiska missgrepp, om vi går tillbaka i historien. I efterhand brukar man ångra det och försöka kompensera eller göra någonting. Frågan om tvångssteriliseringar har t.ex. nu varit aktuell.

Jag är mycket orolig för att just flyktingarnas situation i Sverige i dag, och de gömda flyktingarna, kommer att bli vår tids politiska misslag. Vi glömmmer bort deras situation. Det är inte så att människor gömmer sig därför att de har någonstans att ta vägen. De gömmer sig därför att de är rädda för att flytta tillbaka till sitt ursprungsland.

Det enda hopp som jag kan se i texten är något som jag gärna ser att ministern utvecklar, och då kanske i en positiv anda. Ministern säger i svaret: "Hänsynstagandet till enskilda människor som befinner sig i en allvarlig situation måste dock få väga över när de humanitära skälen är starka". Det vore bra om ministern utvecklade det. Det kan ändå vara ett visst hopp om att vi kan få se att någonting händer åtminstone när det gäller de gömda flyktingbarnen. Det kan inte få pågå år ut och år in att barn vistas i vårt land och mår så fruktansvärt dåligt.

Det låter väldigt bra att man nu ger dem möjlighet till full tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård. Men jag skulle vilja höra om det verkligen kan fungera i praktiken. Om man är efterlyst, gömmer sig och inte vet när man kan bli hämtad av polisen, kan man då gå och sätta sig på en vårdinrättning för att få hjälp? Det är lite avgörande för om det här beslutet och paragrafen egentligen har någon betydelse. Det skulle vara intressant att få höra om ministern har tittat på det och utvärderat hur det kommer att fungera i praktiken.

Anf. 41 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag tycker att det här är ett besvärande problem, som vi har haft i flyktingpolitiken under många år. Alla länder har det för övrigt, så det är inte bara vi. Det är besvärande därför att det är ett verkligt humanitärt problem. Jag tycker nog att vi borde leta mer efter konstruktiva lösningar och se om vi inte kan hitta någon lösning på problemet. Den lösning som regeringen – oavsett vilka regeringar som har suttit – verkar anvisa är att inte försöka tackla problemet på annat sätt än att säga att den svenska lagstiftningen gäller och tro att antalet gömda ska minska. Jag tror i och för sig att det minskar en del, men jag tycker ändå att vägen inte är tillräckligt offensiv.

Från Broderskapsrörelsens sida har vi jobbat med det här problemet i flera år. Det är ganska naturligt, eftersom vi är mycket intresserade av humanitära och sociala frågor i vårt arbete. Det är väl andra organisationer också. Vi har skjutit in oss på barnens situation utifrån det resonemanget att föräldrarna kan ta ansvar för sina gärningar, att de ska vara mogna nog att kunna göra det, och också ta ansvar för ett beslut. Men

barnen har ju inte försatt sig i den situation som föräldrarna har medverkat till. Det spelar ingen roll om det finns sakliga skäl för föräldrarna att gömma sig eller om de, tyvärr, använder det som metod; barnen hamnar i kläm i alla fall.

Det är naturligtvis jättebra att vi nu öppnar hälso- och sjukvården och tandvården. Man kan inte göra annat än applådera det, eftersom det är bra för barnen. Där har jag egentligen samma fråga som Marianne Samuelsson: Hur är det med sekretessreglerna? Kan föräldrarna/ vårdnadshavarna följa med till sjukhuset eller inte? Vad händer då?

Sedan är det också frågan om skolgång, som jag förstår att Skolverket har fått i uppgift att utreda. Det är också väldigt viktigt för barnens utveckling att de får tillgång till skolgång.

Jag tycker att det har skett en förändring, som borde öppna möjligheterna för att leta efter andra lösningar. Det är att vår anpassning till EU och det viseringsläge som vi har i dag innebär att tillströmningen till Sverige av flyktingar är avsevärt mycket mindre än vad den var för några år sedan. Den s.k. drageffekten, signaleffekten, är inte lika stor som den var tidigare. Man borde kunna våga lite mer mot bakgrund av det. Jag inser att där finns ett problem.

Det är dessutom så att många av de gömda flyktingarna har inte kommit i åtnjutande av den nya lagstiftningen med portalparagrafen, den lagförändring som vi gjorde i slutet av 1997. En del har det, men andra har det inte.

Från Broderskapsrörelsens sida har vi därför lanserat en idé, och det är att man inte ska ge amnesti – även om vi har prövat den modellen också – utan att man ska ge en form av sexmånadersfrist och ge de gömda möjlighet att komma fram och få sin sak prövad. Vi tänker i första hand på barnen, därför att det är med dem som vi ser problemet. De kan då få sin sak prövad igen i enlighet med den nya lagstiftningen. Man gör alltså detta undantag så att de får chansen att lägga in en ny ansökan. De får då verkställigheten uppskjuten och kan därför leva öppet. Det skulle vara väldigt bra för barnen, och säkerligen också för de föräldrar som är berörda. Man avdramatiserar hela situationen, och de får en chans att pröva sin situation. För många skulle det säkert också innebära att de återvänder till sitt hemland eller söker asyl i ett annat land. Det skulle öppna upp hela den låsta situationen om man gör ett försök med någonting, och sexmånadersfristen är en idé.

Jag undrar om regeringen skulle kunna fundera på om det är möjligt att genomföra detta. Det kan inte vara en omöjlighet, och det kan inte ge särskilt stor drageffekt. Det kan inte heller kosta alltför mycket pengar.

Anf. 42 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Den här frågan hänger mycket ihop med föregående interpellation, som Ulla Hoffmann hade framställt och som handlade om anhörginvandring. Flera gånger har nämnts familjen vars barn gömde sig i Ucklums kyrka. Då fokuserades en hel del på hur man skulle göra med den myndiga systemen, huruvida hon skulle kunna få del av detta och eventuellt skulle kunna inlemmas i barnkonventionen. Det var härligt att höra migrationsministern säga så rakt att barnkonventionen måste på ett tydligare sätt genomsyra förslaget. Om vi hade tänkt så, hade vi kunnat utgå från de yngre syskonen i familjen och hur de kommer att må av att

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

inte få förenas med sin äldre syster. Vi behöver inte utgå från den äldre systemen, utan vi kan utgå från de mindre barnen.

Föregående talare talade om humanitära problem. Jag måste säga att sedan jag kom till riksdagen och fick mer inblick i Utlänningsnämnden och Invandrarverket än vad jag hade i mitt arbete på barnavårdscen-
tralerna hemma i Borlänge har jag blivit väldigt bestört över att det finns två slags humanitet, en juridisk humanitet och en humanitet som vi talar om i vardagslag. Det är väldigt konstigt att man kan handskas så med ett så allvarligt ord.

Utlänningslagstiftningen bygger på tanken att den som har fått beslut om att lämna landet gör det självmant. Det är ingenting som jag har hittat på, utan jag har läst det i betänkandet *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv* från 1996/97. Det är en sanning med mycket stor modifikation. Man gömmer sig inte för att man tycker att det är roligt eller för att man vill ställa till besvär, utan man gömmer sig för att man till varje pris känner att man inte kan återvända, inte törs återvända och att det inte går att återvända.

Misstag kan begås, säger statsrådet. Men sådana här misstag får inte begås.

Jag har en fråga, och det är: Hur är bevakningen och uppföljningen av hur det går för flyktingar som avvisas och som inte alls vill återvända? Jag vet redan en del av svaret på frågan; det är en väldigt dålig uppföljning. Jag skulle vilja höra hur regeringen jobbar med det. Hur mycket tar man reda på? Hur mycket tänker man ta reda på? Hur har de här människor det när de kommer hem till sitt land, dit de egentligen inte vågar återvända?

Anf. 43 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det här är en fråga som har engagerat många, eftersom flera talare har gått upp med anledning av interpellationen.

Låt mig bara börja med att rent allmänt tala om barn som lever gömda. Jag är helt övertygad om att vi har samma uppfattning: barn som lever gömda befinner sig i en mycket svår situation. Därför är det oerhört viktigt, framför allt för barnens skull, att vi för en politik och har en rättstillsämpning som syftar till att förebygga att vuxna och barn hamnar i en så här svår situation och finner detta som den enda möjliga utvägen.

Skälet till att människor lever gömda är i de allra flesta fall att de har fått ett avslagsbeslut. De upplever säkert själva att de har mycket starka motiv för att stanna i Sverige, men de uppfyller inte de krav som riksdagen har lagstiftat om i utlänningslagen.

Vi har ändå gjort en hel del insatser för att förebygga att detta ska ske. Det är förkortade handläggningstider, ökad rättssäkerhet och bättre motiverade beslut. Barnen har blivit mer synliga i hela asylprocessen. Det är inte minst effekten av att vi vid den förändring som gjordes 1997 förde in barnkonventionen i utlänningslagen.

Vi kan också se att det här har lett till, som Berndt Ekholm var inne på, att antalet gömda har minskat och då också antalet gömda barn. Den utredning som gjordes förra året pekade på ungefär 150 gömda barn i Sverige, men Invandrarverket har i dagarna gjort en ny kartläggning som förefaller visa på ett ännu mindre antal gömda barn.

Jag tror att det vi verkligen behöver arbeta med är att utveckla metoder för att förebygga och minska antalet fall där människor gömmer sig. Invandrarverket har i dag ansvaret för avvísningarna. Man arbetar metodiskt med att hålla kontakt, att tala med de personer som har fått sina avvísningsbeslut och att utveckla arbetet med täta kontakter med de asylsökande som har fått avvísningsbeslut. Vi tittade på 1999. Då hade 75 % av dem som fått ett avvísningsbeslut återvänt frivilligt utan några problem. Detta är, tror jag, också en effekt av att vi har överfört detta ansvar till Invandrarverket. De har också utvecklat sitt sätt, helt enkelt, att arbeta med dessa människor.

När det sedan gäller Lars Lindblad och hans interpellation kan jag säga att jag tycker att han också ska berätta om baksidan av sina tankar, om det nu är så att Lars Lindblad menar det han säger i sin interpellation, nämligen att vi ska införa en amnesti även för dem som illegalt finns i vårt land. Det är faktiskt så att de som driver frågan om amnesti också använder flyktningarna som ett nytt argument för att nedrusta välfärden i vårt land.

Anf. 44 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Då är min omedelbara fråga till migrationsministern om hon tycker att en mer öppen människosyn och en mer öppen invandrings- och flyktingpolitik hotar välfärden. Det är faktiskt vad hon säger till mig. Det tycker jag är mycket anmärkningsvärt. Det var ungefär samma argument som hon själv använde mot Sten Andersson tidigare i debatten och någonting som jag definitivt vänder mig emot.

Fru talman! Jag vill också försöka rätta migrationsministern på en punkt. Jag tror inte att skälet till att man gömmer sig i Sverige i dag är att man inte vill att avvísningsbeskedet ska fullföljas. Fru talman! Jag tror att man gömmer sig för att man är rädd för vad som ska hända när man skickas tillbaka till det som vi kallar för ursprungslandet. Det tror jag är den sanna synen. Jag tror inte att den byråkratiska beskrivningen stämmer med verkligheten.

Ministern konstaterade att det är färre som gömmer sig. Jag tror inte att det har att göra med att vi t.ex. har en mer trovärdig politik. Det är de facto så att det är färre som kommer hit. Det är ganska logiskt att det blir färre som gömmer sig om det är färre som kommer hit. Det är en ganska tydlig utveckling under 90-talet.

Fru talman! Jag vill också citera ur migrationsministerns inledningsanförande: "Hänsynstagandet till enskilda människor som befinner sig i en allvarlig situation måste dock få väga över när de humanitära skälen är starka". Jag vill fråga migrationsministern om hon anser att det är så i dag. Vi är förhindrade från att i kammaren gå in på enskilda fall, men det finns massvis med exempel på hur denna tolkning inte gäller när Invandrarverket och Utlänningsnämnden behandlar olika fall. Stämmer denna tolkning när Sverige väljer att avvisa en 22-åring från sina föräldrar och tio syskon? Jag tycker inte det. Anser migrationsministern att det hon säger överensstämmer med verkligheten? Det är jag ganska intresserad av.

Jag tyckte också att ministern var oklar i sitt svar till mig på framför allt en punkt. Hon antyder att amnesti för de gömda skulle verka negativt

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

just för denna grupp. Vad är det som är negativt med att man får lov att stanna? Hur kan migrationsministern påstå något sådant?

Vi har konstaterat att det inte finns några lagliga hinder för en amnesti, men migrationsministern vill inte låta dem stanna. Vad tänker då ministern göra åt de problem som verkligen finns? Eller förnekar ministern att ett stort antal människor gömmer sig och har det mycket svårt? Det tror jag inte. Men vad tänker regeringen göra åt den svåra situation som verkligen råder?

Anf. 45 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill gärna återknyta till det som Berndt Ekholm tog upp. Kan man skapa en annan modell, om man inte kan ge amnesti? Kan man då tänka sig ett nytt prövningsförfarande, där alla som vill får sitt fall prövat igen utifrån regelsystem som bör ligga i linje med det hänsynstagande till enskilda människor som ministern har anfört i sitt svar?

Jag blir lite bekymrad när ministern talar om välfärdspolitiken och flyktingarna och antyder att det skulle vara något problem. Jag ser det snarare så här: Ju mer av internationell solidaritet vi står för, desto mer av nationell solidaritet får vi. Det blir någonting självklart för människor i vårt land att vi ska vara solidariska och ställa upp för dem som har det svårt. Ger man signaler om att vi inte har råd eller möjlighet att ta emot så många flyktingar för att det skulle drabba vår egen välfärdspolitik ger man också signaler om att vi inte har råd med våra egna som är arbetslösa eller har det svårt.

Det är oerhört angeläget, tror jag – det är också oerhört angeläget för svensk trovärdighet internationellt – att vi jobbar för solidaritet och hänsynstagande och att vi tar oss an de människor som faktiskt behöver vår hjälp därför att de hade det mycket svårt där de var och har flytt undan förtryck och politiskt överförmynderi som kanske gör att de över huvud taget inte får yttra sig i sitt eget land.

Med de begränsningar som i dag finns vad gäller möjligheterna att ta sig till Sverige borde vi åtminstone kunna ta oss an de få som kom när det tidigare regelsystemet gällde.

Anf. 46 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag håller med migrationsministern om vikten av att förebygga. Det gör vi i väldigt stor utsträckning med den nya lagstiftningen och de åtgärder som vi har vidtagit i anslutning till den och också med de viseringsregler som man i och för sig kan ha många synpunkter på men som har haft den effekten att det i dag är svårt att ta sig till Sverige. Det vore dumt att förneka det. Det är i alla fall mycket svårare än förr. Jag tycker att kombinationen av viseringsreglerna och den nya lagen borde göra att man inte behöver driva förebygganderesonemangen så långt som Maj-Inger Klingvall gör.

Man skulle kunna resonera som så här: Ett undantag just för de gömda barnen och deras familjer kommer inte att leda till den s.k. *pull*-effekten, som gör att vi får en väldig massa som kommer hit. Vi har så många spärrar inbyggda i det system vi har i dag att risken för det är minimal. Den är så liten att man bör ta den risk som återstår.

Portalparagrafen har naturligtvis också bidragit till att färre kommer hit, men det har inte löst problemen för många av de barn som nu är

gömda, för de har aldrig kommit i åtnjutande av den paragrafen. Det är det som är poängen med en sexmånadersfrist, eller hur lång man nu vill att den ska vara. Man ger dem en *fair* chans att komma i åtnjutande av den nya lagstiftningen och få sin sak prövad. Man avdramatiserar helt enkelt situationen. Många kommer säkert, om de får dessa månader på sig, att bestämma sig för att det inte är någon idé att stanna och åka hem.

Man gör ändå en insats för att försöka bryta ett dödläge, och det är det som jag tycker är fint med denna idé. Jag hoppas att Regeringskansliet ändå kan ta sig en funderare. Är detta lösningen, eller finns det någon annan lösning – i stället för att inte göra någonting alls?

Anf. 47 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag tror att statsrådet och jag har lite olika syn på förebyggande. För mig är förebyggande att se till att man mår så bra och blir en så hel människa som möjligt, så att man kan ta tag i svåra situationer. Här kom exempel på hur man skulle förebygga att barn och familjer gömmer sig. Ett sätt var att Invandrarverket skulle stå för avvisningarna och att man skulle ha kontakter med människorna. Men det är medan de är kvar i Sverige.

Jag hörde ett program på radio där Invandrarverket resonerade ungefär som om man skulle ställa en människa på en platta och svänga den runt. Man vänder dem om, uttryckte sig denna tjänsteman.

Vad jag frågade om var vilken koll man har på vad som händer med människorna när de kommer tillbaka till sitt land.

Ett sätt att förebygga hade att göra med att barn har blivit mer synliga. Jag tänkte avsluta mina två korta minuter med att läsa ett kort citat ur *Barndom pågår: rapport från barnens myndighet*. Det står i ett avsnitt som heter "Kompanjoner eller dekorationer". Det är en professor Roger Hart som har skrivit det: "Children are undoubtedly the most photographed and the least listened to members of society".

Anf. 48 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Låt mig börja med interpellanten. Interpellanten skriver ju så här i sin fråga: "Rent praktiskt skulle en sådan amnesti kunna innebära att alla som fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd och därför gått under jorden, samt de som befinner sig i Sverige illegalt utan att ha fått sitt fall prövat, beviljas permanent uppehållstillstånd genom att anmäla sig hos ansvarig myndighet." Jag vill bara fråga om detta är Lars Lindblads uppfattning eller om det är Moderata samlingspartiets uppfattning. Vem är det som Lars Lindblad talar för i den här frågan?

Vi har nämligen en riksdag som har bestämt sig för att vi ska ha en reglerad invandring till vårt land. Utlänningslagen, som vi har fattat beslut om i den här kammaren, bygger på att lagakraftvunna beslut ska verkställas och ger alltså inte något bemyndigande till regeringen att göra våld på de här reglerna, vilket, såvitt jag har förstått, är det som Lars Lindblad pläderar för.

Sedan gäller det migrationspolitiken kopplad till vårt välfärdssamhälle. I den plädering som jag har följt i medierna, inte minst från Moderata ungdomsförbundet, bygger tanken om amnestier och fri invandring på systemförändringar och på att välfärdssamhället ska nedmonteras. Det är naturligtvis inte min avsikt att göra någon sådan koppling. Vi ska ha

Prot.
1999/2000:99
25 april

Svar på
interpellationer

en human och solidarisk migrationspolitik i vårt land, och vi ska ha ett bra välfärdssamhälle. Men de här åsikterna förs ju fram av dem som pläderar för det här i den här debatten. Det var därför som jag ville få ett svar från Lars Lindblad på frågan om flyktingarna helt enkelt används som ett nytt argument för att man ska nedrusta välfärden i vårt land. Den frågan hoppas jag att jag kan få ett svar på, eftersom Lars Lindblad har en replik kvar.

Det är intressant att konstatera att vi nu har haft två debatter mellan två moderater som till synes företräder två olika linjer. Men de är uppenbarligen överens om en sak, nämligen att flyktingpolitik inte får kosta någonting.

Jag har några kommentarer till övriga inlägg. En sak gällde att ge de gömda familjerna eller personerna en chans att få sin sak prövad på nytt. Den möjligheten finns naturligtvis genom att man gör en ny ansökan med åberopande av nya skäl. Det är ju det som förekommer. Jag menar att det som är viktigt för att man ska kunna begränsa den här situationen – jag tror att vi alla är överens om att den innebär stora lidanden för många människor och för barn – är att man har en lagstiftning som är tydlig och som ger kontinuitet. Det ska också följa en rättssäker rättstillämpning på detta. Det är viktigt att vi utvecklar det här vidare. Därför finns det nu flera aktuella frågor som vi har att ta ställning till så småningom här i riksdagen. Den här frågan om anhöriginvandringen kommer naturligtvis så småningom hit. Det handlar också om den nya instans- och processordningen för de här ärendena. Syftet är att ytterligare stärka individens rättssäkerhet och möjlighet att föra sin talan.

Anf. 49 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag vill svara på Maj-Inger Klingvalls fråga om vem jag representerar. Jag är folkvald. Jag representerar främst mina väljare. Jag har också rätt och skyldighet att driva de frågor som jag tror på. Givetvis är jag beroende av mitt partis inställning i olika frågor. Men det handlar också om hur man driver olika frågor. Jag vill även säga att jag tycker att Moderata samlingspartiet har tagit ett par klara steg framåt i de här frågorna när det gäller arbetskraftsinvandring och annat. I det avseendet tycker jag att man harmonierar väldigt väl med Moderata ungdomsförbundets slutgiltiga mål om ett friare och öppnare Sverige.

Amnestifrågan skiljer sig lite grann från visionen om ett friare och öppnare Sverige i den meningen att amnestifrågan handlar om någonting som vi måste göra nu. Det handlar om en akutåtgärd för att man ska kunna rädda situationen, för att man på något sätt ska kunna upprätta en grundläggande värdighet för enskilda människor som i dag lider svårt i Sverige. Det tycker jag inte att man ska glömma bort.

Sedan är jag villig att driva på Maj-Inger Klingvall och andra när det gäller att göra samhället friare och öppnare. Jag undrar egentligen vad det är för samhälle som Maj-Inger Klingvall ställer sig bakom när humanismen styrs av budgetprocessen. Flyktingpolitiken, flyktingmottagandet, ska alltså styras av de pengar som vi har i landet. Det är inte solidaritet, Maj-Inger Klingvall. Det är någonting annat. Jag instämmer helt i Moderata ungdomsförbundets grundsyn, nämligen att vi ska sträva efter ett friare och öppnare Sverige. Man kan fråga sig vad det är för samhälle

som vi har skapat när vi helt enkelt säger att vi inte har råd att vara öppna mot andra människor. Det är inte ett solidariskt och öppet samhälle.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 50 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag tycker att Lars Lindblad gör det väldigt lätt för sig. I grunden för den här politiken, som Lars Lindblad uppenbarligen företräder, ligger faktiskt en helt förändrad syn på den svenska välfärden och också på den svenska arbetsrättslagstiftningen. Jag tycker att det är väldigt viktigt att medaljens baksida görs tydlig i argumenteringen från Lars Lindblads sida.

När det gäller frågan om den mer långsiktiga visionen tycker jag att det är oerhört viktigt att vi håller fast vid att vi vill ha en värld som i princip präglas av fri rörlighet över gränserna, men då måste vi också inse att en sådan värld kräver mindre klyftor och mindre orättvisor än vad vi har i dagens värld. Därför måste vi klara av att ta ansvar för dem som är skyddsbehövande och som söker sig till vårt land, men vi måste också ta ansvar för en aktiv politik för utveckling och stabilitet i de länder som de flesta asylsökande kommer från. Vi löser alltså inte problemen med orättvisorna i världen genom att ha en helt fri invandring till vårt land. Vi måste naturligtvis lösa problemen med underutveckling, fattigdom, massarbetslöshet och bristande framtidstro i en ännu aktivare bistånds-, handels- och utrikespolitik. Vi måste genom en global välfärdspolitik försöka komma till rätta med de globala orättvisorna i världen.

Jag ser fram emot att Moderata samlingspartiet ställer upp på den ökning av biståndet som ligger i förslaget till budget, som kommer att behandlas av riksdagen senare i vår.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.28 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § Svar på interpellationerna 1999/2000:307, 316, 317, 319 och 338 om situationen i Kongostaterna

Anf. 51 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Yvonne Oscarsson, Berndt Ekholm, Liselotte Wågö och Tuve Skånberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta med anledning av situationen i Kongostaterna. Marianne Andersson

har ställt samma fråga till utrikesministern. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Regeringens position efterfrågas beträffande stöd för återuppbyggnad av rättsväsendet, upprättande av en sanningskommission, Frankrikes roll, utökade humanitära insatser, stöd för demokrati och försoning samt stöd till utvecklingssamarbete inom infrastruktur, sjukvård, utbildning och arbetsmarknad. Frivilligorganisationer, det nordiska samarbetet, FN, EU, IMF och Världsbanken tas upp som möjliga kanaler för svenskt stöd.

Jag vill först tacka för det starka engagemang som resan och interpellationerna ger uttryck för. Det delas av många. De erfarenheter och beskrivningar som ni ger visar tydligt att situationen i de båda Kongostaterna fortsätter att vara mycket svår. De två länderna har de senaste åren varit skådeplats för brutala krig, där oskyldiga civila värst drabbats av dess fasor, och orsakerna till dessa konflikter är långt ifrån lösta. Lusakaavtalet, som är ramen för en mödosam väg till fred i Kongo-Kinshasa, genomförs bristfälligt, och eldupphöravtalen i Kongo-Brazzaville är bara början på en lång process mot fred, om än ett positivt första steg. Det regionala perspektivet, med ett flertal grannländer inblandade i kriget i Kongo-Kinshasa, försvårar också möjligheterna att nå fred, och påverkar säkerheten i hela regionen, även i Kongo-Brazzaville.

Fred är förutsättningen för hållbar utveckling. Det gäller såväl Kongo-Kinshasa som Kongo-Brazzaville. Sverige kommer därför att fortsätta stödja initiativ som kan bidra till politiska lösningar på konflikterna i regionen. Detta är en lång process som måste grundas i en genuin vilja till förhandling hos parterna. Vi välkomnar afrikanska fredsinitiativ. Gabons president Bongo spelar uppenbarligen en viktig roll som medlare i Kongo-Brazzaville och Botswanas förre president Masire har OAU:s uppdrag att utveckla en nationell försoningsprocess i Kongo-Kinshasa.

Mot denna bakgrund vill jag svara på de mer specifika frågor som ställs.

Vad gäller humanitära insatser är hjälpbehoven utan tvivel enorma. Sverige är en stor givare av humanitärt bistånd i båda länderna och har i fallet Kongo-Brazzaville ökat sina insatser markant under år 2000. Med detta hoppas vi att fler ska följa vårt exempel. FN, EU och frivilligorganisationer spelar redan en viktig roll, men insatserna kan samordnas bättre och intensifieras. Koordinering är en förutsättning för effektiv humanitär hjälp, och Sverige stöder bl.a. FN-organen OCHA och FAO med detta. Men humanitärt stöd och skydd till det stora antalet flyktingar är det som måste prioriteras högst. Sverige är en av de största bidragsgivarna till FN:s flyktingkommissarie, som har betydande program framför allt i Kongo-Kinshasa, men också i Kongo-Brazzaville. Sverige bidrar också till Unicefs arbete med skydd och reintegrering av barn på flykt, UNDP:s omfattande insatser för reintegrering av flyktingar och Internationella Röda korskommitténs flyktingarbete. Dessutom ges bistånd till Svenska Missionsförbundets viktiga insatser, som genomförs i samarbete med systerkyrkorna EEC och CEC.

Sverige verkar enskilt, men också genom FN, EU och Bretton Woods-institutionerna. Det är i dessa sammanhang, såväl som i bilaterala kontakter, som Sverige för en dialog med bl.a. Frankrike om situationen i Kongo-Brazzaville och Stora sjö-regionen.

Flera andra insatsområden tas upp i interpellationerna. Vad Sverige och omvärlden kan stödja handlar dock ytterst om ländernas egna prioriteringar. Det gäller såväl demokrati-, försonings- och förvaltningsinsatser som utvecklingsinsatser inom sjukvård, utbildning, infrastruktur och arbetsmarknad. Svenskt stöd till sådana insatser kanaliseras i nuläget främst via enskilda organisationer och internationella organ och kommer så att göra även i fortsättningen. Ansökningar från enskilda organisationer inom dessa områden prövas redan i dag i positiv anda av Sida, och internationella organ, bl.a. EU-kommissionen och IMF, förbättrar för närvarande sin beredskap för utvecklingsinsatser.

Sida har på regeringens uppdrag lämnat förslag på en strategi för Stora sjö-regionen. Strategin är ännu ej beslutad, men planeras inbegripa ett omfattande bistånd också till Kongo-Kinshasa, främst på det humanitära området, men också för fred, mänskliga rättigheter, demokrati och försoning.

För Kongo-Brazzaville är det utifrån den nuvarande situationen för tidigt att ta ställning till långsiktigt svenskt engagemang inom de sektorer som omnämns i interpellationerna. Så länge hållbar fred inte uppnåtts saknas de grundläggande förutsättningarna. Det svenska biståndet är därför först och främst humanitärt, och hittills i år har beslut om ca 15 miljoner kronor tagits, jämfört med ca 5 miljoner kronor för 1999. EU har sagt sig komma att överväga stödinsatser då en reell demokratiseringsprocess tar form. Sverige stöder denna linje. Värt att nämna är också att UNDP avser prioritera kapacitetsbyggande insatser inom rättsväsende och andra demokratiska institutioner i Kongo-Brazzaville. Men även de humanitära insatser som i dag pågår bidrar till att lägga grunden för ett starkare civilt samhälle, som blir avgörande i det återuppbyggnadsarbete som kommer att behöva fortgå under mycket lång tid framöver.

Anf. 52 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka bistandsministern för svaret. Bakgrunden till frågorna har flera av oss beskrivit i interpellationerna. Vi har från samtliga riksdagspartier gjort en resa till de båda Kongostaterna.

Det är med tillfredsställelse jag ser att ministern har uppmärksammat mina frågor rörande Kongo-Brazzaville, men det är mindre tillfredsställande att ministern som jag ser det inte svarar på mina frågor.

Jag vill börja med den fråga som handlar om Frankrikes roll i Kongo-Brazzaville. Min fråga gällde regeringens eventuella agerande med anledning av de franska intressena i den alltfjänt pågående konflikten. Sverige har en mycket speciell relation till Kongo. Man har i Kongo förtroende för oss, både som svenskar och som regering. Det är min uppfattning efter att ha varit i länderna.

Sverige för en dialog, säger ministern. Den dialogens innehåll är precis det jag frågade efter. Vad anser bistandsministern och övriga regeringen om Frankrikes agerande före och under kriget? Hur ska Sverige göra för att förmå FN och EU att driva frågan mot Frankrike.

Jag är medveten om att detta är svårt och komplicerat med tanke på att Kongo-Brazzaville tidigare var en fransk koloni. Detta gör det desto mer viktigt att tydliggöra Frankrikes nuvarande intressen i landet.

Det torde vara känt för bistandsministern att Frankrike redan vid statskuppen 1978 obehindrat exploaterade Kongos oljefyndigheter via

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

oljebolaget Elf. Efter 1992 och det s.k. demokratiska valet höjs Kongos andel av inkomsterna från 13 % till 33 %. Frankrike förlorar alltså vinstandelar. När sedan den nuvarande presidenten Sassou-Nguesso återtar makten med våld, via egen privat armé som även består av värvade barnsoldater, är Frankrike det första landet som uttrycker sin glädje över att Sassou-Nguesso har återtagit makten.

Alla förstår min och Vänsterpartiets inställning till detta. Min förhoppning var att även regeringen och biståndsministern skulle klargöra sin inställning. Om denna finns inte ett ord i ministrarnas svar. Det är möjligt att ha goda relationer med ett land men ändå säga sanningar när fel har begåtts och fortgår. Det är alltid osolidariskt att vara tyst och på det sättet ta ställning för ett förtryckande land och inte stödja de sargade och förtryckta människorna.

Frågan om sanningskommission finns inte heller nämnt i svaret. Vi som besökt landet har fått höra ögonvittnens berättelser om vad som hänt och vad som fortfarande händer Kongos folk. Jag har lärt mig att afrikanska länders historia är svår för oss svenskar att förstå.

Stamkrig och ledarnas självpåtagna rättigheter gör att för många afrikanska ledare är det rätt och riktigt, t.o.m. rättfärdigt, att av godhet använda våld. Det våld vi fick höra talas om kan aldrig någonsin rättfärdigas. Kvinnor skändades och våldtog. De våldtagna kvinnorna blev smittade av hiv och andra könssjukdomar. Det finns ögonvittnen som påstår att kvinnor begravs levande. Barn används som soldater. De som har överlevt är förmodligen skadade i sina själar för evig tid. De är också förskjutna av sina föräldrar. Familjer har splittrats, hem har plundrats och bränts ned. Människor är sjuka och undernärda på grund av kriget.

Tänker regeringen driva frågan om en sanningskommission i Kongo-Brazzaville?

Anf. 53 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Även jag vill tacka statsrådet för svaret.

Det var en fascinerande upplevelse för representanterna från alla de politiska partierna som åkte till de båda Kongorepublikerna. Där fick vi en gemensam verklighetsuppfattning. Vi såg, från höger till vänster, samma länder, och vi reagerade i mångt och mycket på samma sätt. Jag skulle kunna ställa upp på var och en av de interpellationer som har väckts här – från höger till vänster. Det ser jag som en stor styrka, och jag ser en stark politisk upplevelse av enighet, dvs. att Sverige bär på ett gemensamt sätt att se på verkligheten och på utvecklingen i länderna i riktning mot demokrati.

Interpellationerna och det svar som ministern ger måste utgå från den situation som råder just nu med fred, demokratiseringsprocess och en möjlighet att rent akut åtgärda problemen. Men jag har tagit på mig att bevaka att det också finns en fortsättning. Flyktinglägren kommer naturligtvis att tömmas om det går i den riktning som det gör nu. Det kommer att komma en framtid där infrastrukturen behöver stöd.

De tre områden som vi har talat oss samman om, och som jag har valt att lyfta fram i interpellationen, gäller biståndsstöd till infrastrukturen, till undervisningen och sjukvården. Eftersom jag är ledamot av trafikutskottet kunde jag naturligtvis inte undgå att jämföra situationen i Sverige med de kongolesiska vägar vi åkte på även inne i huvudstäderna Brazzaville

och Kinshasa. Lastbilar och bilar kryssade mellan ofta meterdjupa gropar i vägarna. De vägar som ansluter till den omgivande landsbygden var ännu sämre och i många fall inte möjliga att forcera.

En bra modell att återställa vägarna i åtminstone hjälpligt framkomligt skick skulle enligt min och övrigas mening vara att försöka gå ned på så låg nivå som möjligt, t.ex. avtala med en by eller en kyrka om att mot en viss ersättning med handkraft ställa ett visst antal kilometer väg i körbart skick. Eftersom det är 90-procentig arbetslöshet i länderna skulle denna modell vara att föredra framför storskaliga vägprojekt. Den modellen skulle även kunna användas inne i städerna, t.ex. kvartersvis.

De kongolesiska staternas ansvarstagande för infrastrukturen är i det närmaste obefintlig, men också bidragen till löner till skolor och sjukhus har varit mycket oregelbundna under flera år. I den utsträckning som läkare och lärare har fått ut någon lön har det till stor del skett genom kyrkornas försorg och genom patient- och elevavgifter.

Därför skulle jag vilja uppmana ministern att säga någonting mer långsiktigt om dessa frågor om kyrkornas försorg om skola, sjukvård och infrastruktur. Jag tror inte att svaret är riktigt så fylligt som jag hade velat se det. Det ges nu tillfälle för ministern att i en positiv anda kunna utveckla vad som ska göras efter det att den första demokratiseringen har igångsatts och efter det att fred har uppnåtts. Vad kan göras redan nu i den riktningen?

Anf. 54 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vill naturligtvis också tacka för svaret.

Svaret beskrev översiktligt de insatser som görs, och det är onekligen en hel del insatser. Men svaret var i allmänt hållna ordalag. Det fanns inte så mycket detaljer – om nu någon hade väntat sig det.

Jag undrar dock om vi kan säga att vi gör tillräckligt mycket. Det är väl ingen som kan säga att vi gör tillräckligt mycket. Jag har tittat lite grann på hur biståndsinsatserna ser ut. Av den sammanställning jag har tillgång till framgår det att vi har gjort ganska mycket när det gäller Kongo-Kinshasa men lite – det är ingen överdrift – på Kongo-Brazzaville. Men det kan ha sina förklaringar. Därmed har jag redan sagt att det kan finnas anledning att uppmärksamma det lilla landet Kongo-Brazzaville lite mer. Det framgår ganska klart att vi är relativt aktiva på flyktingområdet. Jag har inte hunnit sätta mig in i detaljerna, men jag tolkar det som att det framför allt måste beröra Kongo-Kinshasa – och därmed en hel del pengar till flyktingsinsatserna. Det framgår också att det görs insatser av enskilda och internationella organisationer. Jag tror att det är riktigt. Det är framför allt den vägen – men det är inte den enda – vi ska gå.

Av svaret framgick att fred är grundläggande. Men hur bidrar man till fred? Jag tror inte att det riktigt räcker med humanitära insatser. Det nämndes i svaret att det är för tidigt att ta ställning till långsiktiga insatser i Kongo-Brazzaville. Ja, det beror på vad man menar med det. Man kanske kan säga ja till det, men om man menar utvecklingsinsatser är svaret ändå nej.

Svaret var lite oklart när det gäller främst humanitärt stöd. Om vi drar oss till minnes Elver Jonssons interpellationsdebatt med utrikesministern framgick det klart att utrikesministern tänkte sig att vi inte ska göra så

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

mycket insatser av utvecklande karaktär innan det finns en stabilitet i fredsprocessen. Det får räcka med humanitära insatser. Det framgår tydligt av EU:s uttalanden att man tänker så, och någonstans har jag läst att vi ansluter oss till det.

Men jag tror att det finns anledning att reflektera över den gråzon som finns mellan katastrofinsatser och utvecklingsinsatser när det gäller att bygga fred. En av mina utgångspunkter är att Sverige har en unik ställning som vi bör utnyttja. Vi är ett neutralt icke-kolonialt land, och vi kan spela en roll utifrån den förutsättningen. Det framgick också tydligt i den tacksamhet som visades Sverige när vi var där. Det var många som talade om att Sverige är så betydelsefullt. Det hör väl till att man ska göra det, men jag tror att man hade en speciell relation till Sverige. Den ska vi bygga vidare på. Då är det riktigt att gå lite längre än katastrofinsatserna.

Det går också att bygga fred genom att ge sig in på utvecklingsområdet. Det finns en zon där vi bör vara mer offensiva. Det gäller att bygga vidare vid rätt tillfälle, och jag tror att det är rätt tillfälle att vidga insatserna nu. Man startar med insatser via frivilligsamhället, men man kan sedan vandra över genom en del statliga insatser för att säkra bygget av freden. Det finns en mängd saker som går att göra från den statliga sidan för att stötta. Jag ska återkomma till det eftersom jag har mer talartid till mitt förfogande. Det behövs utvecklande insatser. Vi behöver göra mer än vad vi hitintills har gjort – särskilt när det gäller Kongo-Brazzaville.

Anf. 55 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill också tacka för svaret. Även om det är välvilligt tycker jag nog att det är defensivt jämfört med det stora intresse vi har mött från UD både före och efter resan. Jag noterar också att jag inte riktigt har fått svar på de frågor som jag ställde. En del av min interpellation var riktad till utrikesministern, och vissa av de frågorna ligger kanske mer på hennes bord, t.ex. frågorna om Frankrikes roll och en sanningskommission.

Jag tycker ändå att detta också har bäring på utvecklingssamarbetet. Försoningsprocessen är en annan sådan fråga. Det har med utvecklingssamarbetet att göra.

Jag tror att Sverige har stora möjligheter att åstadkomma förändring i Kongo-Brazzaville, som befinner sig i ett oerhört känsligt läge. Genom den tradition och det historiska arbete som missionärerna har utfört där nere har Sverige en position där vi ses så välvilligt av människorna i landet att vi nog har större möjligheter än något annat land att åstadkomma förändring, om vi verkligen gör en insats. Jag anser att man ska vara strategisk vid insatser i utvecklingssamarbetet, och här har vi möjlighet att åstadkomma förändring.

I svaret hörde vi att man ska vänta med ytterligare insatser tills det råder full stabilitet och fred i landet. Det är EU:s linje. Men jag tror, och det står i min interpellation, att vi borde påverka EU och hela det internationella samfundet att ta initiativ just nu. Det kan ju vara avgörande för om det blir krig igen eller om vi kan få en fredlig utveckling.

Jag kan inte låta bli att jämföra det här svaret med de svar som jag har fått när jag har ifrågasatt Sveriges programbistånd till Etiopien på grund av kriget med Eritrea. Det finns faktiskt ingen konsekvens, om man säger så.

Jag noterar också att frågan om Unescos roll över huvud taget inte berördes alls. Ändå har Unesco och Sida ett utökat samarbete nu. Därför borde stödet till Unescos arbete i Kongo-Brazzaville kunna kommenteras.

Vi var några som träffade Unescos man i Kongo-Brazzaville, Ernst Fassbender, som berättade om deras arbete med försoningsprocessen. Han sade: I det här landet ger en liten input stor utdelning. Uppföljningskommissionen har sagt att det är Unesco och kyrkorna som arbetar med försoningsprocessen. Den är ju oerhört viktig i det trauma som mänskorna befinner sig i efter allt som de har upplevt. Jag tror att Unesco skulle kunna åstadkomma mycket mer med lite mera stöd.

En viktig del är att återinförliva soldaterna i det civila samhället. Dessa soldater har utfört bestialiska våldsdåd, men de finns ju i landet och måste införlivas i samhället på något sätt. Både Unesco och kyrkan kan vara till hjälp i det arbetet.

Jag vill alltså fråga om Unesco, om statsrådet Klingvall är beredd att arbeta för en sanningskommission och om hon vill trycka på EU mer när det gäller uppfyllandet av januarilöftet om ökat stöd. Jag kan nöja mig med det så länge.

Anf. 56 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Herr talman! Också jag ska be att få framföra ett tack till biståndsmministern för svaret. I min interpellation hade jag en mycket specifik fråga. Jag frågade om biståndsmministern var beredd att verka för ett demokratiskt stöd till Kongo-Brazzaville. Jag tänker därför under mina första minuter här ägna mig åt fjärde sidan, sista stycket, i svaret där jag tycker mig kunna ana någon form av besked. Jag vill alltså kommentera denna skrivning i interpellationen något.

Där står bl.a. så här: "För Kongo-Brazzaville är det utifrån den nuvarande situationen för tidigt att ta ställning till långsiktigt svenskt engagemang". Jag hoppade till lite grann vid den formuleringen. För Afrika har det aldrig varit för tidigt. Det har alltid varit för sent.

Vi behöver inte gå så väldigt långt tillbaka i historien för att inse det. Jag är ingen expert på Kongo, men jag har blivit väldigt intresserad av Kongostaterna efter min resa. Man behöver bara gå tillbaka och se vad som hände på 90-talet. Vi var för sent ute. Det hände förfärliga saker i det här området, i grannländer till just de stater vi pratar om i dag. Att det skulle vara för tidigt att ta ställning till ett svenskt engagemang förnekar jag definitivt.

Biståndsmministern för ett resonemang om att de humanitära insatserna som pågår i dag skulle bidra till att lägga grunden för ett starkare civilt samhälle. Det är i och för sig riktigt, men det civila samhället är väldigt starkt i de här staterna i dag. Det är starkt av ett enda skäl: Man har fått ta över och bygga de strukturer som skulle ha byggts i demokratisk ordning av en fungerande statsapparat.

Det finns alltså ett civilt samhälle att bygga på, och det finns demokratiska krafter. Man får sätta sig ned och försöka sortera bort de här grabbarna, om jag får uttrycka mig lite slarvigt, som har alla fingrarna i syltburken. Det är folk både i regeringsställning och i oppositionspartier. Man måste försöka identifiera de demokrater som det är möjligt att arbeta med.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Jag tror inte att det är för tidigt, utan jag tror att det är väldigt bråttom. Demokratin kommer inte ramlade från himlen. Den får man bygga från grunden.

Jag tror att vi svenskar har en fantastisk möjlighet att rentvå begreppet demokrati i dessa stater. Begreppet har missbrukats. Demokrati har fått en negativ klang för vanligt folk, som har utsatts för påfrestningar under så många år. I dag är det svårt att prata om demokrati i de här länderna, eftersom det förknippas med någonting helt annat.

Den här delen av världen har varit utsatt för tre saker som varit förödande. Det är slaveriet, kolonialmakternas agerande och de socialistiska experiment som har kört dessa länder i botten, för att inte tala om de kommunistiska. De vill ha någonting annat, och jag tror att svenskarna har en fantastisk förmåga genom det enorma förtroende man fått genom kyrkans agerande. Kyrkan har ifrån 1880-talet och framåt faktiskt gjort ett betydande arbete där nere.

Avslutningsvis vill jag i den här första omgången säga att det är fantastiskt att komma in på en gudstjänst i Kongo-Brazzaville. Det är som att komma in på ett fullmäktigemöte i Sverige. Hela strukturen för en liten stadsdelsnämnd, eller vad man vill säga, finns där. Och mitt i gudstjänsten drar man faktiskt budgetförslaget.

Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Ministern påpekade att det finns ett stort engagemang för Kongofrågorna. Jag som tillhör Missionsförbundet har vuxit upp med Kongomissionärer som kom hem och sov på soffan och berättade om situationen där nere. Därför känner jag naturligtvis extra starkt för detta. Jag har deltagit i en massa SMU-läger där vi gjorde insamlingar till Kongo.

Det var en väldigt stark upplevelse att få komma ned och på plats se hur de hade det. Dessutom var det bedrövligt att se hur situationen i dag ser ut i länder som ändå är rika på naturtillgångar och möjligheter. Kanske är det lite grann det som är problemet. Detta är ju egentligen Afrikas stora naturtillgångsområde.

Vi försökte få reda på lite om Frankrikes roll i det hela, men ministern har valt att inte svara på det. I fråga om republiken Kongo, det som vi kallar Kongo-Brazzaville, är det ganska uppenbart att det finns franska intressen, inte minst vad gäller oljefyndigheterna. Och i det krig som hade klassats som inbördeskrig lär alla tre milisgrupper som deltog ha fått någon form av stöd till den militära arsenal de behövde för att skjuta ned varandra och förstöra. Det visar på något av problematiken.

Samtidigt kan man säga att konflikten i Kongo-Brazzaville är glömd av omvärlden. Man har i princip bara sagt att det är ett inbördeskrig och inte tagit upp frågan internationellt på det sätt som man borde. Där tror jag att Sverige skulle kunna spela en stor roll.

Jag vill tro att detta bara är en liten inledning på det engagemang för dessa båda länders situation som jag hoppas att vi kan flytta över till Utrikesdepartementet.

Då jag var i Genève pratade jag bl.a. med UNHCR, som bekräftade det som vi fått reda på där nere. I Kongo-Brazzaville har en tredjedel av befolkningen flytt. Dessa flyktingar har fått minst internationellt stöd per flykting. Vi såg också att det var väldigt magert tilltaget i flyktinglägren.

När ministern sedan tittar på detta och säger att man ska ge hjälp utifrån vad länderna behöver så måste jag berätta lite grann om hur det var när vi skulle ta oss ned till en del av Kongo-Kinshasasidan, den demokratiska republiken av Kongo, som heter Luozi.

Efter mycket krångel fick vi äntligen komma ur flygplanet och fick då reda på hur kyrkan i princip hade tvingats ta över hela det civila samhället. De hade olika avdelningar som hanterade sjukvården, skolan, vägarna och jordbruket. Det var i princip allt utom militären och polisen. Vi skulle egentligen inte ha fått lämna planet därför att inrikesministern inte hade givit oss tillstånd i våra pass att åka dit ned.

Då kan man fundera över vad de som borde vara landets företrädare egentligen sysslar med – att stämpla resandes pass mellan olika områden när ett folk lider så oerhört mycket!

Detta tycker jag verkligen är något som man måste ta med sig om man ska förstå situationen där nere. Man måste fundera över hur hjälpen ska se ut i framtiden.

Jag tror att det finns oerhört mycket som vi från svenskt håll kan göra och borde göra. Framför allt tror jag att det gäller fredssituationen, krishanteringen och konfliktlösningen. Där är Sverige mycket bra, och har ett högt anseende där nere. Det är nödvändigt att man kommer till ett fredsavtal.

Anf. 58 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! I denna inte helt fyllda sal hörs historiens vingslag. På den tiden jag har deltagit i riksdagen, dvs. under hela enkammartiden, har jag inte någon gång varit med om att alla partier ställt upp och kommenterat en parlamentarisk utflykt. Det, fru minister, ger väl också lite besked om det engagemang som vi parlamentariker känner efter en sådan här resa.

Jag tycker att det är fint att regeringen – vad jag kan spåra – har tagit till sig en hel del av det som har sagts här. Vi har ju tidigare, för drygt en månad sedan, fört en debatt om de här frågorna. Vi har också uppfattat att administrationens intresse från UD:s håll har varit stort efteråt. Detta tror jag är viktigt i ett läge då man kan säga att världen, och med den också FN, har vänt Afrika ryggen alltför mycket. Därför tror jag att det är bra att vi får den här debatten om Afrikastaternas utsatta situation. Nu fokuseras den på Kongo-Kinshasa och Kongo-Brazzaville eftersom det var de länderna som vi besökte. Det är för övrigt samma befolkningsområde, och dessutom världens närmaste huvudstäder, med bara drygt någon kilometer emellan. Det är alltså mycket som är speciellt där.

Jag tycker att det är bra att ambassaden återupprättas i området. Regeringen har ju indirekt erkänt sitt misstag då man för några år sedan ville dra in den diplomatiska representationen i detta utsatta område. Jag vill bara lägga till att vi gjorde iakttagelsen att personalen vid ambassaden i vardande gjorde berömvärda insatser och tydliggjorde en stor yrkeskunskap. Jag tror att det är viktigt att säga det när vi rapporterar hem.

Nu säger biståndsministern att ländernas egna prioriteringar ska råda när man tar ställning. Det är ju lätt att bejaka, men jag tror att vi också ska ha i minnet att det handlar om icke-demokratiska regimer. Därför gäller det att försöka tolka folkens behov.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Det var också bra att vi hade kombinationen med en ideell insats, i det här fallet genom ett kristet samfund som har stor erfarenhet från arbete där nere och som var med och planerade resan. Jag tror att det blev en väldigt lyckad mix, framför allt därför att vi träffade en genomskärning av hela samhället. Det var alltifrån flyktingläger till en av landets presidenter och mycket däremellan – inte minst FN:s egna organ.

Bra var också att Sverige, och för övrigt också EU, kunde medverka i den valutareform som Kongo-Kinshasa har genomfört för inte så länge sedan och som möjligen kan hjälpa till att rätta upp landets ekonomi, som nu galopperar med några hundra procents inflation. Vad det betyder i ett fattigt land kan man ju bara ana.

Jag tror, herr talman, att det finns några saker som behöver iakttas. Jag vill bara räkna upp dem punktvis, för jag inser det omöjliga för ministern i att svara sju åtta interpellanter, eller vad vi är här.

För det första: Skydda från övergrepp. Då gäller det att vapenleveranser från andra kontinenter upphör. Rättsstaten ska komma i fokus, och grupper för mänskliga rättigheter ska få verka.

För det andra: Ge fattiga länder skola, yrkesutbildning och demokratisk utveckling.

För det tredje: Ha rätt grepp, dvs. rätt dimension på insatsen. Det ska vara småskaligt, och naturtillgångarna ska komma befolkningen till godo. Detta har ju också påtalats här.

För det fjärde och sista: Biståndet. Där har regeringen ännu inte klarat av att sätta upp en tidsplan för att återupprätta det biståndsmål som Sverige för flera decennier sedan högtidligt lovade i FN. Den planen behöver också upprättas.

Anf. 59 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Än en gång får jag uttrycka min glädje över ert engagemang. Det är sådant som vi behöver – och i ännu högre grad, tror jag. Resor och gemensamma upplevelser bildar grogrund för ett ökat engagemang. Det tycker jag att er resa verkligen vittnar om.

Jag beklagar att man bara har sex minuter när man ska svara på interpellationer – därav de något summariska svaren.

Nu ska jag försöka svara på ytterligare fördjupningar av en del av frågorna.

Låt mig börja med det övergripande; strategiska insatser. Flera av er har ju varit inne på det, inte minst Tuve Skånberg. En grundläggande tanke i Sverige när det gäller humanitärt bistånd är att det både ska lindra nöd och vara strategiskt. Det ska alltså kunna främja en utveckling på lång sikt. Detta innebär återuppbyggnad och rehabilitering av sociala strukturer, men också av individer. Det är centrala delar i Sidas humanitära insatser – det tycker jag är viktigt att stryka under.

Tillsammans med de här insatserna ska vi också stödja fredsprocesser i regionen. De humanitära insatserna har då en viktig roll i återuppbyggnadsarbetet genom att de kan bidra till konsolidering av en kommande fred.

Situationen när det gäller frågorna om infrastruktur, sjukvård och utbildning ser ut så här: Konflikterna är inte lösta, legitima ledare saknas och därmed också väldigt mycket av de grundläggande förutsättningarna för att man helt enkelt ska klara av detta. Därför ser jag det som viktigt

att vi nu följer utvecklingen noga. Vi stöder fredsprocessen och vi ska lindra lidandet för dem som drabbas. Men i det humanitära stödet ska vi också ha den strategiska inriktningen.

Låt mig fylla på med lite av det som Liselotte Wågö var inne på. Det gäller demokratiinsatser. Där ser vi att vi kan spåra väldigt mycket av det civila samhället i kyrkorna. Det är därför som vi också stöder kyrkorna. Vi tänker också fortsätta stödja dem därför att det egentligen inte finns någon stat som vi kan samarbeta med. Demokratiinsatserna och hur de ska se ut måste baseras på vad parterna där nere säger. De måste äga den frågan. Vi måste kunna spåra och stödja uttryck för folkviljan om vi ska kunna komma vidare i stödet. Som vi har bedömt det nu så är det väldigt viktigt att vi fortsätter med vårt kraftfulla stöd till kyrkorna. Precis som ni själva har sett med egna ögon finns nämligen väldigt mycket av det civila samhället där.

Sedan gäller det några av de mer konkreta frågorna. Yvonne Andersson frågade om Frankrikes roll. Som jag sade i mitt svar är detta en viktig del i vår politiska dialog med Frankrike. Det råder ingen tvekan om att oljan är en faktor som spelar en betydande roll i många konflikter, och så även i den här konflikten – det har ni ju själva också påpekat. Det som vi är glada för är att frågan nu ändå har börjat diskuteras både inom EU och FN, både principiellt och när det gäller speciella konflikter. Diskussionen om Unitasanktioner är ett sådant exempel. På EU:s dagordning finns nu Kongo-Brazzaville faktiskt regelbundet. Därför menar jag att det finns goda förutsättningar att komma vidare i den dialog som just berör Frankrikes roll.

Jag ber att få återkomma med återstående svar i nästa replik.

Anf. 60 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Det är bra när man spar tid genom att kalla mig för Yvonne Andersson. Det tycker jag blir bra. Det gör ingenting.

Jag vill tacka en gång till. Jag tyckte att vi fick lite fler svar den här omgången. Jag förstår att det inte är lätt att svara på alla de här frågorna. Jag har fullt sjå med att vara riksdagsledamot. Jag kan bara tänka mig hur det skulle vara att vara minister och hålla reda på alla de här svaren.

Jag vill ändå säga att jag tycker att Sverige skulle kunna agera hårdare och tydligare när det gäller Frankrikes inblandning i Kongo-Brazzaville. Jag håller med flera här som har sagt att om man ska bygga upp ett land från grunden måste freden vara grunden för allt det andra; utveckling, sjukvård och demokrati. Förutsättningen är fred. Jag tyckte att Berndt Ekholm beskrev väldigt bra att det går att göra det samtidigt som man har strategier för andra saker, och det tror jag också.

En av mina frågor som inte heller nämns speciellt mycket i svaret handlar om rättsväsendet och rättssäkerheten för människorna i Kongo.

Som några berättade här såg vi soldater som inte var särskilt gamla alls. Det var väl någorlunda tryggt när soldaterna hade uniform. Men när de här soldaterna som var väldigt unga hade kortbyxor, sandaler och trasiga och lortiga undertröjor blev i alla fall jag rädd. Samtidigt fick vi höra att korruptionen är väldigt stark och att det går att köpa sig de beslut man vill ha i det här landet.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Det gäller naturligtvis även om man blir anklagad för någonting. Det finns inga advokater och inga fungerande domstolar. Människor blir dömda på ett sätt vi kanske inte ens vill veta.

I Kongo-Brazzaville fick vi också reda på att 800 000 människor har varit på flykt. Många har återvänt till sina hem, men många vet man inte var de finns. När vi var där saknades fortfarande 200 000 människor. Jag hoppas att flertalet av de här människorna håller sig gömda, vilket vi inte vet. Det allra värsta skulle ju vara om man fick reda på att de här människorna är döda. Man vet att när människor har vänt tillbaka till sina hem och har börjat plantera i sina trädgårdar har de grävt upp likdelar. Man vet att människor har legat döda vid vägarna och att levande små barn har klättrat på sina döda föräldrar.

Jag kan tala om att det här var min första resa till ett sådant här land. Det jag tyckte var jobbigast var att kongoleserna i sin enorma nöd och i sin situation så tydligt uttryckte att de upplevde att hela världen var tyst. Jag skäms över att vara svensk, människa och medborgare i ett land som har varit i Kongostaterna så fruktansvärt många år, ända sedan början av 1900-talet, och missionerat. Egentligen får vi vara glada att de här människorna tog emot oss med så öppna armar.

Jag ska upprepa att frågan gällde rättsväsendet, och sedan får jag väl återkomma i sista omgången.

Anf. 61 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Jag vill också tacka ministern för den utveckling som var möjlig på de minuter som stod till buds, speciellt orden om att skapa en strategisk inriktning att vilja gå vidare med sjukvård, vägar, skolor osv. Det är precis avsikten med min del av den här interpellationen.

Jag vill understryka att vi kom till ett land som inte var utarmat på allt. Det var oerhört starka människor som vi mötte. Det var inte första gången detta hade hänt. Gång på gång har de rest sig upp. En av mitt livs starkaste upplevelser var att se styrkan hos kvinnorna och kvinnorörelsen i Kongorepublikerna. Vid ett tillfälle på kvinnornas världs dag var 3 000 kvinnor samlade och välkomnade oss. Jag var nog inte ensam om att gråta den gången. Det var fantastiskt att uppleva styrkan hos de här kvinnorna när man vet att dessa leende ansikten har varit förvridna i smärtor som jag inte kan beskriva i Sveriges riksdag. Det gav ett oerhört starkt budskap om att hoppet finns hos ungdomarna och kvinnorna och naturligtvis också hos männen, men den stora delen av männen har ju blod på händerna. Det är alltså ett land där 50 % av befolkningen är under 15 år. Det är inte bara en nackdel, det är naturligtvis en stor styrka också. Man reser sig, och man reser sig igen.

Vi har redan nämnt att det finns rika naturtillgångar. Det är ju också landets förbannelse. Utan oljan, kobolten, mineralerna och allt vad som finns, t.ex. vattenenergi som man skulle kunna försörja hela Afrika med, hade naturligtvis inte länder som Frankrike, USA och andra varit så intresserade och gett vapen.

Men man är stark på andra saker också. Kyrkorna har nämnts, och jag vill också understryka att där såg jag ännu inga brister, fast vi tittade efter fel. Vad vi kunde se under en veckas tid fanns det ingen korruption där. Där fanns en sammanhållning som var oerhört imponerande och någon typ av lojalitet och solidaritet som verkade genuint äkta. Man hade en

demokrati där som vi inte, åtminstone inte jag med mina ögon, kunde se var ihålig. Men i det s.k. demokratiska systemet utanför såg vi mycket stora brister både hos oppositionssidan och hos regeringssidan. Det var svårt att se annat.

Man hade familjer som höll samman långt utöver vad vi skulle kalla familjegränser. Det var generationer där både kusiner och morbröder, det kunde vara 15–20 personer, livnärde sig på en enda inkomst. Man delade solidariskt. Där fylldes ordet solidaritet med ett mycket starkt och levande innehåll.

Vad har vi då att ge? Jo, Sverige har någonting att ge. Vi åkte dit och åskådliggjorde att här kom vi tillsammans, uppträdde tillsammans, delade samma saker, skrattade och grät ihop. Det gav budskapet att Sveriges demokratiska system ändå står för någonting där det inte enbart handlar om egna fördelar. Vi ville dela det här folkets villkor, om så bara för en vecka. I vår demokrati och i vårt Folkrörelsesverige har vi så oerhört mycket att ge. Om vi kunde ge det bara med vår närvaro, så har den biten varit väldigt värdefull.

Sedan upplevde vi det också mycket smärtsamt att länderna har varit bortglömda. Här har pågått vad som med rätta skulle kunna kallas Afrikas världskrig, men hela västvärlden, även Sverige, har tigit. Medierna har varit helt tysta. Det kändes mycket smärtsamt.

Jag vill avsluta den här stunden med att säga att vi får mycket för pengarna i Kongorepublikerna. Sverige är välkänt och har ett stort förtroende. Kyrkorna har stor kompetens, idealitet och organisationsförmåga. Där bör vi investera. Vi får mest för pengarna då.

Anf. 62 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag skulle vilja gå vidare från det mer principiella resonemang som jag förde tidigare till några konkreta idéer. Jag tycker att resans tydliga positiva inslag var mötet med det civila samhället och den vilja till fred och utveckling som fanns där. Även om en del träffar med representanter för ländernas ledningar var positiva, tycker jag att det var den stora behållningen.

Jag tycker att det gäller att spinna vidare på det. Vi är redan inne på det spåret, nämligen att öka insatserna för det civila samhället. Det är naturligtvis fråga om sociala insatser. Överlevnadsfrågorna är fortfarande stora i de här båda länderna. Det gäller hälsovård, sjukvård och sådana insatser utöver att faktiskt försörja människor med mat och kläder. Det gäller kanske också insatser mot sjukdomar som aids, för att ta ett exempel. Det handlar väldigt mycket om att ge sig i kast med de flyktingströmmar som finns och fortfarande rör på sig i området, framför allt i Kongo-Kinshasa.

Men det gäller också att avväpna de här milisgrupperna, vilket är ett stort arbete bara det. Vapnet är ju de här pojkarnas försörjning. Det är genom det man har makt och genom det man kan få pengar att försörja sig. Nu ska de avväpnas. Man ska ta ifrån dem deras arbetsverktyg och ge dem ett annat jobb. Då måste det finnas något annat meningsfullt jobb att komma till. Därför är det oerhört viktigt att sådana insatser också kan göras. Det handlar alltså om avväpning, men också om att skaffa fram sysselsättningstillfällen.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Jag tror faktiskt att man t.ex. via NGO:er kan göra insatser när det gäller småföretagsstöd. Det efterfrågades också insatser när det gällde småföretag.

Annars tror jag väl att vår speciella förutsättning som svenskar naturligtvis är vår folkrörelsetradition. Det är att på olika sätt bygga folkrörelser, att bygga demokrati och att understödja de processerna. Det är att bygga förståelse för mänskliga rättigheter och göra det på de listiga sätt vi kan göra när staterna kanske inte fullt ut förstår värdet av det. Det är att underbygga politiska partiers roll, att utnyttja våra kunskaper när det gäller konfliktförebyggande insatser som vi kan en hel del om.

Det är självfallet också så, vilket redan har kommit fram här när vi talar om folkrörelserna, att kyrkornas ställning är väldigt speciell. Man kan inte jämföra hur situationen är för kyrkorna i Sverige med hur den är i sådana här länder. Där är kyrkorna en del av samhällets funktionssätt, delvis därför att staten är så dålig men också därför att man har en annan ställning. Det är inte bara det att man kan organisera saker och ting socialt. Kyrkorna har ju en viss förmåga minst sagt – kanske t.o.m. mer än en viss förmåga – att kommunicera med människor. Det kan kyrkorna göra i Sverige också, men där är man väldigt duktig på det. Man kan inspirera människor, och med inspiration kan utvecklingen vändas och man kan bygga försoning. Kyrkorna kan helt enkelt bidra till vad vi skulle kunna kalla för en fredens kultur. Därför är stödet den frivilliga vägen till kyrkorna väldigt viktigt.

Men jag tror också att man inte ska dra sig för att göra insatser via staten. Hur ska man exempelvis kunna få till stånd en demokratisk process utan en folkräkning, som efterfrågas i Kongo-Brazzaville? På den punkten kan man inte räkna med att NGO:er gör några insatser, utan staten måste inspireras att göra insatser. Jag tror att det är riktigt att satsa pengar på det och på en del annat institutionsbygge som hör till statens ansvar. Man bör inte nödvändigtvis vänta med det tills fredsprocessen så att säga är fullt ut på spåret, utan man bör lyfta upp processen på spåret genom att göra insatser framför allt via NGO:er. Men man bör också göra en del statliga insatser där man kan få den bästa utväxlingen.

Därför vill jag, som i min interpellation, plädera för utökade insatser.

Anf. 63 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret, som lite mer tog upp en del av de frågor jag hade.

Bistandsministern säger att vi ska arbeta strategiskt. Jag delar verkligen den uppfattningen. Jag menar att det är ett mycket strategiskt läge, om vi tar Kongo-Brazzaville, med vapenvila, med den uppföljningskommission som arbetar. Det står och väger, och det är oerhört strategiskt. Det kan gå fel och det kan gå rätt, och Sveriges insats kan göra att det går rätt. Och jag tror att vi kan det. Vi är ett litet land, de är också ett ganska litet land. Vi har möjligheter med våra starka traditioner. Det finns, som så många har sagt här tidigare, starka människor, fantastiska människor i de här länderna, som kan åstadkomma väldigt mycket. Inte minst finns det starka kvinnor som kan åstadkomma mycket. Med kyrkornas hjälp, med NGO:er går det att göra oerhört mycket mer än vad vi gör i dag.

Men jag tror också att vi måste stötta sådana saker som demokratiutveckling. Den måste stödjas genom det civila samhället och kyrkorna, men också genom institutionsbyggande och genom hjälp med folkräkning för att man ska kunna ha en folkomröstning om konstitutionen. Samtidigt kan vi driva på så att en sådan också verkligen kommer till stånd. Annars kan man ju bara skylla ifrån sig och säga: Nej, vi klarar inte av det här. Men om vi kan stötta det tror jag att vi också driver på den demokratiska processen.

Sedan är det viktigt att vi driver frågan om Konogostaterna i hela det internationella samfundet och i allt vårt samarbete. Det är väldigt viktigt. Jag vet inte vad som hände i Kairo, men där borde den här frågan ha kommit upp. Jag vet att det var andra saker som var uppe där. Men egentligen borde denna fråga också ha kommit upp, så att t.ex. EU följer upp sitt januarilöfte.

Jag fick inte något svar när det gällde Unesco, men det hänger ju ihop med kyrkorna och det försoningsarbete som pågår. Man arbetar i varje fall, såvitt vi kunde förstå när vi var där, på att införliva soldaterna i samhället. Man hade idéer om t.ex. träarbete, om vad de skulle kunna jobba med för att man på ett ganska enkelt och någorlunda billigt sätt skulle få in dem i samhället. Det finns ju stora uppgifter att utföra.

Sedan tycker jag också att det är bra att biståndsministern tog upp Frankrikes roll lite mer tydligt. Det är ganska bedrövligt att ett land har kunnat bedriva en sådan politik som Frankrike har gjort utan att man tidigare i EU egentligen har tagit upp den frågan. Jag vet att den nu ligger på bordet. Vi måste vara pådrivande i det här ärendet. Det är viktigt. EU har ju stora möjligheter att arbeta mot korruption och för demokratiutveckling. Men då måste man också sopa rent framför egen dörr och ta tag i de problem man själv har. Det får inte vara så att enskilda länders egenintresse sopas under mattan i det avseendet. Det får inte vara så, utan Sverige måste våga ta upp de frågorna i samarbetet med Frankrike.

Så en sak till. Det handlar om Kongo-Kinshasa, men naturligtvis om båda länderna, och gäller landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion. Vi hörde att för tio år sedan var Kongo-Kinshasa ganska självförsörjande när det gäller livsmedel. I dag importerar man nästan allting. Där borde vi också kunna göra en insats. Det finns ju egentligen alla möjligheter för att man ska kunna klara sin livsmedelsproduktion själv. Men all struktur är förstörd just nu.

Anf. 64 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Herr talman! Biståndsministern! Jag får också tacka för ytterligare svar.

Jag håller naturligtvis med om att vi från svensk sida visst ska stödja fredsprocessen. Men jag tror inte att vi ensamma klarar av det, utan jag tror på det upplägg man har där. Utan att vara expert på det här tror jag att det är bra att man nu samarbetar med de grannländer som finns. Jag tror inte minst på initiativet från Gabons Bongo och att det kan vara utvecklande.

Men det är precis som många har varit inne på här: Det ena utesluter inte det andra. Vi vet t.ex. att 50 % av befolkningen är under 15 år. Man måste få en stabil demokratisk utveckling i de här länderna, och det är bråttom. Det kan inte hålla på så här. Århundrade efter århundrade har

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

det varit på det här sättet. Man måste satsa på ungdomen. Men det är inte säkert att man klarar att få den generation som i dag finns i skolan att bli goda demokrater. Det går kanske först i nästa generation. Det har vi sett exempel på på många andra håll. Därför inräknar jag, när jag pratar om demokratistöd, t.ex. att man ser till att barn och ungdom får gå i skolan.

Jag tror också just på det förtroende som finns. Jag fick höra när jag var där att svenskarna är välkomna. Jag tror inte att amerikaner hade varit lika välkomna. Jag tror inte att en belgisk delegation eller en fransk delegation skulle ha fått det hjärtliga mottagande som vi fick. Man har dåliga erfarenheter, men från svensk sida har man faktiskt bara goda erfarenheter. På 1800-talet och även på 1900-talet åkte missionärer till Kongo och levde på precis samma villkor. Och de dog där. Hela familjer dog av samma sjukdomar som Kongofolket självt hade. Det finns någon sorts solidaritet mellan Kongofolket och det svenska folket som vi naturligtvis ska använda oss av i det goda syftet att försöka hjälpa till att bygga upp en stabil demokrati i de här länderna.

Jag vill bara ge en liten glimt från min resa som tog mig väldigt hårt och som beskriver lite grann hur ungdomen egentligen skulle vara full av hopp och vilja att bygga ett samhälle och se en framtid. Jag träffade två pojkar som var mellan 20 och 30 år gamla. Det visade sig att en var välutbildad vägingenjör. När man hade åkt runt och sett allt arbete som behövde göras med vägar tänkte man: Här kan det ju inte råda någon brist på arbete; här finns det hur mycket som helst att göra. Men den här pojken hade inte haft något som helst arbete. Han var i den åldern – och då måste vi komma ihåg kulturen och hur man lever där – att han hade tänkt att gifta sig. Men det fanns inte en chans. Han bodde fortfarande hemma hos sina föräldrar.

Han försörjde sig inte alls som vägingenjör, utan han åkte ut till byarna, skaffade lite varor, åkte in till staden och sålde dem. Problemet var den ökande inflationen där, så hans lilla kapital växte inte till. När månaden var slut stod han på samma ståndpunkt igen. Det låg en viss hopplöshet i den beskrivning han gav.

En annan var inte färdig med sin medicinska examen. Eftersom infrastrukturen är sådan att man knappast har möjlighet att ta sig fram annat än till fots, är han ganska trött när han väl kommer fram till universitetet. Där finns lärare med god utbildning från utlandet, men de får inte betalt, och det håller inte i längden. Det finns inte heller något undervisningsmaterial.

På kvällen ska han ta sig hem, och då har familjen eventuellt fått ihop lite mat som han kan äta. Han kommer hem efter kanske två tre timmars resa och orkar bara äta och sova, inte läsa inför nästa dags studier.

Ungefär så här ser det ut. Det är en hopplöshet som råder. Jag tror att Sverige med rejäla insatser i det här området skulle kunna vända utvecklingen.

Anf. 65 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Först vill jag rikta ett tack till biståndsministern för det löfte som hon gav om ökat stöd till kyrkorna. Vi har nu tillsammans lyckats få till stånd en budget som ser bättre ut på biståndssidan, vilket ger möjligheter att i framtiden göra fler biståndssatsningar. Där finns lite av hopp.

Det är en bekymmersam situation där nere. Jag tänker särskilt på Kongo-Brazzaville och den fredsprocess som pågår där. Det finns ett fredsavtal, men freden balanserar i dag på en mycket tunn tråd. Frågan är om den håller för den balansgången, om man inte får stöd och hjälp utifrån.

Man talade där nere mycket om den försoningsprocess som måste komma till stånd. Under krigets förlopp har det funnits åtminstone tre olika grupper, och ingen vet egentligen vem som är vän och vem som är fiende. När det gäller fredsprocesser och krishantering har vi ett högt kunnande, och vi har många duktiga människor som skulle kunna hjälpa till med sådant arbete.

Vi mötte ett par missionsförbundsarbetare där nere som bedrev samtalsterapi med kyrkoledare för att dessa skulle kunna orka med jobbet som ledare för sina församlingar. Man förstod att det var ett oerhört tufft jobb att lyssna till dessa människor som hade drabbats av krigets härjningar.

Man har en president som när han inte kunde betala sin armé gav den tillstånd att härja fritt i Brazzaville under tre dygn. Den plundrade hela staden, våldtog kvinnorna osv.

Det är en mycket svag och känslig fredsprocess, och det krävs ett oerhört jobb för att hålla den i gång. Vi måste nu i ett tidigt skede mycket snabbt hjälpa till. Annars tror jag att freden inte varar länge till.

Anf. 66 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Det har svept en våldsvåg över Central- och Västafrika. Enbart i Rwandakatastrofen i mitten på 90-talet och nu i Kongokrigen handlar det om ett par miljoner krigsdödade. Slutsatsen är väl att det som har inletts med Lusakaavtalet måste fullföljas och förverkligas. Även om president Kabila har ställt sig bakom det, verkar det ha varit motvilligt och utan någon större entusiasm. De demokratiska krafterna måste understödjas och uppmuntras.

FN:s fredsstyrkor har för övrigt ännu inte kommit på plats på grund av att situationen är så labil. De dödsdomar som har avkunnats i hundratals bara i Kinshasa måste stoppas. Flera av dem är för övrigt redan verkställda.

Det har sagts att det är kvinnorna som bär upp det här samhället, och jag kan intyga det. De bär det bokstavligen på huvudet. Det visar att där finns en kraft, som bara behöver bli rätt engagerad.

Vidare har varannan medborgare inte passerat tonåren. Hälften av barnen i skolåldern går inte i skolan. Man sade själv att detta är en tickande bomb.

Småföretagen har nämnts här, och vi såg ett intressant exempel: mobila sågverk, lätt flyttbara och med motorer drivna med palmolja. Tala om kretslopp! Här finns alltså även fantasi av det goda slaget.

Man kan säga att pengar inte är allt. Nej, det kan göras mycket genom folkrörelseinsatser, MR-grupper osv., men biståndet måste ändå, fru ministern, få en uppräknings. Vi kan till att börja med göra mer med det, men jag tror framför allt att det är en viktig signal till andra länder. Vi i de demokratiska länderna, de relativt sett välmående västländerna, har ett särskilt ansvar. Herr talman! Jag skulle därför som en slutpunkt i debatten vilja säga att vi bör ta oss an den utmaningen.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 67 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Låt mig börja med Yvonne Oscarsson. Vad gäller att det har varit för tyst omkring detta vill jag säga att vi ändå har varit där hela tiden. Vi har varit uthålliga. Kyrkorna har funnits där med det stöd som vi har kunnat ge med vår biståndspolitik. Jag tycker att det är något att vara glad för. Det är naturligtvis också bl.a. därför som ni har mött en så väldigt stor respons när ni har kommit dit.

Yvonne Oscarsson frågade om en sanningskommission. Låt mig bara säga att behovet av fred och försoning är stort. Det bär ni själva vittnesbörd om. Samtidigt tror jag att det är viktigt att se att det här inte är någonting som vi kan tvinga på dem där nere. Det måste vara ett behov som formuleras av dem själva. Jag tror att vi kan bidra med erfarenheter men kanske är också Sydafrika, där man själv har arbetat med försoningsfrågor, en viktig part som kan bidra.

Men vi har också resurser själva. Jag har nyligen besökt Timor, där försoningsprocessen stöds av Uppsala universitet. Grundinställningen är dock att behovet måste formuleras av de berörda själva.

Vad gäller hur stödet ser ut i Kongo-Brazzaville och i Kongo-Kinshasa vill jag säga att vi i år kommer att lämna nära 28 miljoner till Kongo-Kinshasa och 16 miljoner till Kongo-Brazzaville. Väldigt mycket av detta är stöd till flyktingaar. Det handlar om stöd via Internationella Röda korset, Unicef och OCHA, för att ge några exempel.

Sida beslutade ju om ett väldigt snabbt stöd till Internationella Röda korset och till FN:s konsoliderade appell, och det är naturligtvis vår förhoppning att fler ska följa efter med sådant stöd. Vi kan också se att stödet till enskilda organisationer har ökat väsentligt i år.

Låt mig så säga något om fredsprocessen, som både Berndt Ekholm och Marianne Andersson har varit inne på. När det konkret gäller Kongo-Brazzaville är det nu på svenskt initiativ en diskussion på gång inom EU om hur den fortsatta fredsprocessen ska stödjas. Framför allt kan Omar Bongo och uppföljningskommittén spela en viktig roll. EU-kommissionen förbereder för närvarande ett stödprogram som är anpassat till en postkonfliktsituation. Men självklart spelar också SMF:s freds-förebyggande insats en roll. Er resa har varit en del av detta.

Detta är ett arbete som har fått stöd från både UD och Sida, och det innebär att kongoleser med olika politiska värderingar och lojaliteter har kunnat mötas och prata om konfliktens grundproblem. Jag tycker att detta är ett gott exempel på en mycket konstruktiv dialog.

Till fredsprocessen i Kongo-Kinshasa, som också Berndt Ekholm och Marianne Andersson har varit inne på, bidrar vi med 800 000 kr för den partssammansatta militära övervakningskommissionen. Vi har också medverkat till ett EU-beslut att stödja övervakningskommissionen med 1,2 miljoner euro. Vi har två observatörer där nere i FN:s observatörsmission. Ett fortsatt arbete kommer att bedrivas bl.a. i form av en regional konferens som ett komplement till Lusakaavtalet.

Anf. 68 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Jag vill förtydliga det Marianne Samuelsson sade om presidenten som tillät tre dygns plundring i stället för att betala sina soldater. Det är alltså samma president som nu är president i Kongo-Brazzaville och som Frankrike med glädje stöder. Det är oroväckande.

Jag tycker att det är Sveriges huvuduppgift just nu att tala om för Kongo och för världen att vi som ett demokratiskt land inte står bakom Frankrike, utan vi tycker att det är fruktansvärt.

Jag vill inte dra i gång något mer. Det känns ändå som att den här debatten är bra och god. Jag vill tacka mina meddebattörer och medinterpellanter. Jag vet inte om det heter så, men om det inte heter så hittar jag på det nu. Jag vill också tacka ministern för debatten. Jag vill också tacka mina vänner här för resan. Den kommer för mig att vara oförglömlig. Som jag sade tidigare är det min första resa till ett sådant land. Ingen resa kommer att kunna byta ut de upplevelserna. Nu är ministern också med i det här gänget. Så blir det för mig.

Många har talat om att Sverige har en speciell roll. Jag vill bara snabbt bevisa det. Vår reseledare Bertil Åhman, som kommer från Missionsförbundet, har varit i Kongo många gånger. Kongoleserna döper sina barn efter svenska missionärer. Vi träffade därför den lille kongolesiske pojken Bertil Åhman. Vi fick också träffa den lille kongolesiska pojken Bertil Åhmans storasyster, som är döpt efter missionären Bertil Åhmans svärmor, Margareta Nyander. När vi kom hem fick Marianne Samuelsson ett brev om att den lilla bebisen i samma familj är döpt till Marianne Samuelsson. Det är väl fint!

Anf. 69 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Det känns som att debatten går mot sitt slut. Jag vill också passa på att tacka mina vänner för gemenskapen i resan och här i interpellationsdebatten och ministern för goda utsikter till en bra framtid vad gäller biståndet. Jag vill tacka Bertil Åhman, som så förtjänstfullt ledde vår resa därnere, och som finns närvarande här i plenisalen.

Jag vill inte minst tacka Calle och Anne Sundberg, som var de missionärer som först fick mig på spåret att motionera i höstas och som gav bra faktaunderlag. De visade också att Sveriges demokrati fungerade. När ett *mail* i sensommaren kunde resultera i att vi känner så här har man satt i gång en snöboll som blev stor. Jag vill också tacka Missionsförbundets ledning, systerkyrkorna och Sida som medgav pengar till vår resa.

Jag vill avsluta med en upplevelse som var halsbrytande. Det var i Brazzaville. Vi satt i en intensiv hetta i skuggan och hörde svenska missionärer berätta om övergrepp mot mänskliga rättigheter, bl.a. det som presidenten gjorde sig skyldig till. Samtidigt i bakgrunden hörde man i den nästan sönderskjutna, eller åtminstone skottskadade, kyrkan hur Händels Messias klingade fram. Man övade och hade tydligen en generalrepetition och sjöng igenom hela Händels Messias.

I en atmosfär och i ett sammanhang som var helt osannolikt kunde man bära hopp. Hopp om en framtid, hopp om kultur och hopp om gemenskap. Det var en gemenskap som inte uteslöt den som inte kunde bekänna sig till den kristna tron. Sådana personer träffade vi också. Men de kände sig delaktiga i vad kyrkorna stod för och det kulturarv som den kristna tron i Kongos jord planterat och som kunnat bära frukt. Missionärerna har gjort ett mycket gott arbete. Jag är stolt över att få vara en liten del av det sammanhanget.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 70 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag ska fortsätta debatten. Det känns som att vi går mot ett avslut, den ena talaren efter den andra.

I Östafrika och i södra Afrika är vi duktiga. Där har vi någon form av tradition från statens sida i vårt engagemang. Men kommer vi till Västafrika och delar av Centralafrika, i varje fall de västra delarna, är vi inte lika duktiga. Det gäller det frankofona Afrika.

Det är klart att en sådan här resa inspirerar till att fundera över det. Jag tror att vi kanske behöver reflektera över vår balans. Man kan inte vara överallt. Men trots det är det kanske inte så bra att vi lämnar över det frankofona Afrika åt andra aktörer, och här har nämnts Frankrike.

Det är naturligtvis alltid olyckligt om ett land får spela en för stor roll i en region. Vi kan vara en balanserande del där. Därför tror jag att det är riktigt om Sverige ökar sitt engagemang. Det kan vi göra bl.a. i de båda Kongostaterna, där det finns stor anledning att göra det just nu. Det är bra att det är en kraftig ökning av biståndet till Kongo-Brazzaville. Men vi borde kanske anstränga oss ytterligare lite till, utifrån de sammanställningar som jag har kontrollerat lite grann.

Det står nu lite grann och väger. Det gäller kanske framför allt Kongo-Brazzaville, och kanske gör det också det i Kongo-Kinshasa. Det kan gå åt lite olika håll. Just då är de rätta insatserna gjorda på rätt sätt väldigt viktiga. Insatser som kan understödja fredprocessen, demokrati-bygge och demokratiprocess bör vi bejaka.

Jag tror att vårt parlamentarikerbesök, särskilt i Kongo-Brazzaville, öppnar vissa dörrar. Det är min övertygelse. Det är få resor som jag har gjort i riksdagen där man känner det efteråt, men det tror jag faktiskt gäller den här gången. Jag tror också att vi ska utnyttja oss av folkens starka vilja. Nu får vi en ambassadör. Det är bra. Skärp verktygen och öka insatserna. Tack så mycket.

Anf. 71 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Det talades om försoningsprocessen. Biståndsministern säger att folket måste ställa krav. Det måste komma från dem själva. Det är ju riktigt, men det gör det faktiskt. Det pågår ett arbete med försoningsprocessen genom kyrkorna och genom Unesco på flera olika sätt. Man arbetar med det. Behoven finns ju där. Jag förstår inte att det skulle kunna vara något problem.

Jag tror kanske inte att det var avsikten med svaret. Jag fick inte heller svar på min fråga om Unesco. Jag kan tala om att svenska Unescorådet håller på att undersöka för ett eventuellt samarbete med dem som finns där nere. Jag hoppas att när det leder fram till någonting att det kan bli ett positivt svar på ett sådant projekt, eller vad det nu kan mynna ut i. Hur det kommer att se ut vet inte jag riktigt ännu. Men jag hoppas att det blir ett positivt gensvar på det.

Jag känner också att vi kanske har tömt ut det mesta. Man skulle kunna vittna väldigt mycket om de människor som vi mötte där nere. De människorna är fantastiska. Men jag kanske inte ska göra det.

Jag vill återvända lite grann till Kongo-Kinshasa. Det har oändligt stora problem, och jag kan inte gå in på alla. Jag vill bara peka på en sak. Medellivslängden har sjunkit med ungefär tio år på några års sikt. Det handlar inte bara om kriget, utan det handlar om att människorna har det

så svårt. Det är sjukdomar som breder ut sig med en oroväckande hastighet. Tbc, sömnsjuka, aids, malaria osv. ökar starkt. Det är ett enormt problem.

Som redan har nämnts här går mer än hälften av alla dessa barn inte i skolan. Det är en generation som nästan är förlorad. Det behöver göras mycket åt det. Vi hoppas verkligen på fortsatt starkt engagemang och starkare engagemang.

Anf. 72 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Herr talman! Marianne Andersson sade att vi håller på att förlora en hel generation. Jag tror inte att Afrika maktar med att tappa fler generationer om det ska finnas möjligheter att utveckla ett demokratiskt styrelsesätt därnere.

Jag tycker att biståndsministern ska göra upp en plan och presentera den i EU. Kanske kan vi få med Danmark och Finland på tåget. Jag tror att det skulle vara strategiskt riktigt med tanke på att EU de facto har bestämt om ett bidrag. Men det finns ett förbehåll, nämligen att man vill se en demokratisk utveckling i dessa länder. Det ena utesluter inte det andra. Man måste kunna börja så sakteliga att bygga upp de demokratiska strukturerna. Om EU ser det, är jag övertygad om att vi kan aktivera de här pengarna. Det är självklart att vi i Sverige inte kan klara hela den här biten själva, utan det här är en fråga där många länder borde känna sitt ansvar.

Därför är det oerhört viktigt att vi från svensk sida tar initiativet och presenterar en sådan här plan. Det behöver inte vara så märkvärdigt. Jag tror att man ganska lätt kan komma på vad som är det mest akuta och vad man ska börja med. Jag delar biståndsministerns uppfattning att man ska börja med det som vi redan har på gång, nämligen att kanalisera stödet i första hand via frivilligorganisationerna och kyrkorna, men att man så småningom kan få någon sorts stabilitet som gör att vi även kan gå in med lite större bistånd.

Jag ska be att få tacka så mycket för debatten. Den har förts i god anda, och det är alltid trevligt.

Anf. 73 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Jag vill börja med att försöka svara på Marianne Anderssons fråga, som har hängt med en stund. Jag känner inte till att Unesco har kommit in med någon ansökan om det som indikeras i Marianne Anderssons fråga. Den framställan som kom till Sida handlade om att renovera skolbyggnader. Sidas bedömning var då att Unicefs rehabiliteringsprogram för traumatiserade barn var någonting som man hellre ville prioritera.

Marianne Andersson var också inne på läget med de krigande parterna. Det är UNDP som sköter demobiliseringen, som vi också stöder.

Svaret på frågan om livsmedelsproduktionen är att det är klart att kriget är boven i dramat. Det går inte att bedriva ett effektivt jordbruk i den rådande situationen. Samtidigt är det i ett långsiktigt perspektiv oerhört viktigt att stödja livsmedelsproduktion.

Flera av er har varit inne på EU och vad som hände i Kairo. Det är klart att den här frågan diskuterades i Kairo. Den bedömning som görs från EU:s sida är ju att det här är oerhört centralt, att det här är ett ansvar

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

för länderna själva men att det behövs ett kraftfullt stöd, inte minst i själva fredsprocessen. Att stora insatser behövs har ni vittnat om, och det finns en insikt om det här och även i EU. Det behövs fred och stabilitet, och det behövs möjligheter att bygga ett stabilt samhälle för att vi ska kunna komma längre.

Det jag är glad för är det stora engagemang som ni visar i och med de här interpellationerna och i och med den här debatten. Det som vi nu ska gå vidare med är naturligtvis också att genomföra en ökning av biståndet. Ni har sett regeringens förslag i vårbudgeten. Det är en ökning som kommer att ta ett kraftigt skutt 2003.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 1999/2000:341 om ungdomens livschanser

Anf. 74 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Elver Jonsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta i avsikt att ge ungdomar fler goda livschanser, dels genom att öppna för en bredare arbetsmarknad som skulle kunna ge värdefull praktik och fortbildning inför arbets- och vuxenliv, dels genom att ge stöd och tydliga signaler till föräldrar och lärare i den pedagogiska och fostrande rollen, som skulle ge fler ungdomar goda kunskaper och färdigheter att möta arbets- och vuxenliv, och dels genom att ge föräldrar stöd och olika samhällsorgan tydliga besked om värdet av att tidiga barn- och ungdomsår är fria från alkohol och andra droger.

Jag håller helt med Elver Jonsson om att möjligheten att försörja sig själv som ung är en förutsättning för att kunna vara en del i en samhällsgemenskap, vilket också är en förutsättning för ungas möjlighet att etablera sig som vuxna. Rätten till ett arbete hänger följaktligen ihop med ett av målen för ungdomspolitiken som handlar om att ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv. Dessbättre ser arbetsmarknadssituationen för unga betydligt bättre ut i dag än för ett par år sedan. Vad gäller önskemålet om en "bredare arbetsmarknad", visar undersökningar att ungdomar redan i dag är överrepresenterade inom service- och tjänstesektorn. Forskningen pekar på att dessa jobb i mindre utsträckning än vad de kanske gjorde förut fungerar som en inkörsport till ett arbete med bättre framtidsutsikter. Jag tror inte heller att detta är en framkomlig väg. Vad man däremot lägger märke till bland unga arbetstagare är skapande av nya typer av tjänster, t.ex. i IT-sektorn. Det har också blivit vanligare med flexibla anställningsformer, projektanställningar m.m. Unga kännetecknas också i hög grad av vad man brukar kalla entreprenörsanda. I regeringens delmål för ungdomspolitiken finns ett antal mål som knyter an till unga och arbetsmarknad, bl.a. om unga och entreprenörskap. Som ett led i detta arbetar Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK, på regeringens uppdrag med att utarbeta en handlingsplan för främjande av ungt företagande. Planen ska vara klar senare i vår.

När det gäller frågan om att ge fler ungdomar goda kunskaper och färdigheter att möta arbets- och vuxenlivet genom att ge stöd och signaler

till föräldrar och lärare, tror jag att det inte bara handlar om formella kunskaper utan också om att ungdomar ges verklig möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället. Detta utgör också ett av ungdomspolitikens mål och har kompletterats med delmål, beslutade av regeringen. Regeringen har därutöver vidtagit ett flertal insatser inom området demokrati i skolan, och bl.a. har det uppmärksammade Värdegrundsprojektet drivits och nyligen avslutats. Jag kan också nämna andra åtgärder, såsom dels försöksverksamhet på gymnasieskolor med lokala styrelser, dels lokala styrelser med föräldramajoritet i grundskolan, vilket syftar till att stärka både elevers och föräldrars inflytande. Givetvis har skolan också en fostrande roll, vilket också slås fast i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo94). Av läroplanens riktlinjer framgår bl.a. att lärarna ska samarbeta med hemmen i elevernas fostran och därvid klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbetet.

Interpellanten ställer även en fråga som handlar om värdet av att tidiga barn- och ungdomsår är fria från alkohol och andra droger. I regeringens skrivelse till riksdagen *En narkotikapolitisk redogörelse* (rskr. 1997/ 98:172) anges att målet ska vara att minska nyrekryteringen till missbruk, att fler missbrukare ska upphöra med sitt missbruk och att tillgången till narkotika ska minska. Visionen är ett samhälle utan narkotika. I ett internationellt perspektiv är det svenska narkotikaproblemet relativt begränsat. Det finns emellertid signaler på att situationen i Sverige är på väg att ändras. Regeringen tar frågor om droger och unga människor på allvar. Detta tar sig bl.a. uttryck i att Sveriges regering är värd för WHO Europas andra ministerkonferens om alkohol i februari 2001. Temat för konferensen är *Young People and Alcohol*. Tanken är att belysa unga människors livsstil och deras relation till alkohol ur ett socialt, kulturellt och ekonomiskt perspektiv. Regeringen har, som jag nyss nämnt, även beslutat om ett antal delmål för ungdomspolitiken, vilka bl.a. tar sikte på att ungdomars konsumtion av alkohol ska minska och att andelen ungdomar som prövar narkotika ska minska. Det långsiktiga målet är att inga ungdomar ska använda narkotika.

Anf. 75 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! I min interpellation om ungdomens livschanser har jag tagit upp flera frågor. Det kan vid första ögonkastet se rörigt ut, men det är ingen tvekan om att de tre huvudområden jag nämner hör intimt samman.

Jag tackar statsrådet för svaret på interpellationen. Men jag är bekymrad över att Ulrica Messing inte är mer bekymrad.

Vi lever, som jag sade i interpellationen, med en paradox. Aldrig förr har ungdomar haft så många chanser och goda möjligheter att studera, resa och välja sin egen framtid. Ändå ser vi en växande utslagning av dem som misslyckas i skolan, av dem som hamnar utanför i arbetslivet och av dem som går in i ett missbruk och ett havererat socialt liv. Samtidigt kan vi säga att vi aldrig förr har haft en i ekonomiska termer så påkostad ungdomsgeneration. Det är tydligen någonting annat som brister.

Här har vuxengenerationen ett stort ansvar. Det gäller oss som föräldrar. Det gäller lärare, administratörer, byråkrater och inte minst oss politiker.

Prot.
1999/2000:99
25 april

Svar på
interpellationer

De svar jag efterlyste är välvilligt hållna. Det ligger kanske i statsrådets natur. Men det var inte särskilt konkret. Statsrådet säger att arbetsmarknadssituationen för unga är betydligt bättre i dag än för några år sedan. Det är riktigt, men det är inte det samma som att det är bra. Vi har fått den bredare arbetsmarknad jag efterlyser, så statsrådet bedömer närmast att det inte är någon framkomlig väg. Det finns redan många i service- och tjänstesektorn. Statsrådet hyser, såvitt jag förstår, tvivel inför att det skulle vara en framkomlig väg. Hon uttrycker det så själv.

Jag skulle tvärtom vilja säga att jag tror att det kan vara ett värde för unga människor att också ha yrken som man inte tänker sig som framtidsyrken eller yrken att ha på lång sikt. Det är ändå värdefulla erfarenheter.

Det är klart att den entreprenörsanda som statsrådet säger kännetecknar unga motverkas av att en nybliven småföretagare får problem med riskkapital, med ett regelverk som är svårt för småföretag och med attityder som är bromsande. Är man dessutom ung kvinna är det särskilt tungt. Därför är detta också något av en jämställdhetsfråga.

När statsrådet talar om den handlingsplan som NUTEK arbetar fram vill jag varna för en sak. Det är att erfarenheten talar för att det oftare blir mera plan än handling.

När det gäller skolan säger statsrådet att det inte bara handlar om de formella kunskaperna utan också om att det ges en möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället. Det är helt korrekt svarat – politiskt korrekt, rentav – men jag tror att vi med ett sådant svar bara tittar på de s.k. välkammade eleverna. De svaga – elever med svårigheter, våra sociala hemmiljöer, osv. – hamnar väldigt lätt vid sidan om.

Visst är det trist att konstatera att vi ibland har något av en anarki. Från en skola säger man t.ex. att man inte kan ordna avslutningsdagar därför att man inte vågar garantera säkerheten för lärare och elever. En rektor trakasseras därför att hon ville upprätthålla en viss ordning och t.o.m. satte ordningsreglerna på pränt. Jag tror att vi har en hel del att göra här.

Herr talman! Jag ska återkomma till den tredje punkten, som kanske är den svåraste, nämligen bekymren med de många drogerna för ungdomarna.

Anf. 76 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Jag vill också tacka ungdomsministern för svaren. Jag vill också tacka Elver Jonsson för hans starka engagemang i dessa frågor.

Ministern och jag kommer från samma län. Vi vet att ungdomar i Gävleborgs län dricker mycket alkohol. Vi dricker även mycket alkohol som vuxna i Gävleborgs län. Vi dricker så mycket alkohol att vi ligger i topp i landet. Jag tror att det påverkar hur ungdomarna dricker. Ungdomar gör inte som vuxna människor säger, utan de gör som vi vuxna gör. Det tror jag är ett svar på varför ungdomar i Gävleborgs län dricker så mycket och så farligt. Man blandar med farliga tabletter – värktabletter, sömntabletter och lugnande tabletter. Man drog på i stort sett det man kommer åt.

Yngre människor som gör sin alkoholdebut tidigt får svårigheter, påstår jag, när de blir vuxna. De får svårigheter i den s.k. färdighetsträningen. Ungdomar måste under en viss process i livet lära sig saker som de

ska ha nytta av senare, när de är färdiga. Det är därför det heter färdighetsträning eller färdighetsinlärnin

Man behöver lära sig att lösa konflikter på ett klokt sätt. De behöver lära sig att inleda och kanske också avsluta relationer, som för många är väldigt jobbigt, tragiskt och sorgligt. Det är känslomässigt väldigt jobbigt för många ungdomar. Man ska debutera sexuellt och kanske fundera över vad man har för sexuell tillhörighet – om man är heterosexuell eller homosexuell. Det är många svåra tunga frågor som ungdomar ska gå igenom i denna ålder.

Det finns böcker och listor på dessa saker. Man kan kalla det social kompetens om man vill prata lärarspråk. Det är inte lite. Om vi som finns i denna kammare just nu skulle testa oss skulle vi kanske märka att vi har svårigheter med social kompetens lite till mans. Det är ingenting som är enkelt. Men det är saker som man har mycket lättare för i sitt vuxenliv om man lär sig dem i tidig ungdom.

Man måste lära sig att kommunicera och hur vi förstår och hur vi förstås, hur vi reagerar i grupp och vad vi har för roller i olika situationer och i olika grupper. Mycket kan vi – i alla fall vi i Hälsingland och Gästrikland – kalla för bondförnuft, och det kommer man kanske långt med. Detta bondförnuft blir skadat, påstår jag, om man dricker alkohol när man är ung, därför att man då inte lär sig. Detta, tror jag, är mycket allvarligare än vad vi kanske har förstått.

Därför vill jag tydliggöra Elver Jonssons tredje fråga, som han själv inte hann kommentera och som jag är övertygad om att ministern kommer att komma in på. Hur kan man ge föräldrar stöd och olika samhällsorgan tydliga besked om värdet av att tidiga barn- och ungdomsår är fria från alkohol och andra droger?

Jag tror faktiskt inte att vi har så stora problem med narkotika – i alla fall inte i vårt län – och det är jag glad för. Där ligger vi väldigt lågt och bra i Gävleborgs län. Men det betyder inte att vi inte ska ha planer och strategier. Min fråga är ändå hur ministern tycker att vi ska bearbeta frågan om alkohol och ungdomar.

Anf. 77 BIRGITTA SELÉN (c):

Herr talman! Det är viktiga frågor som Elver Jonsson har lyft fram här. Därför kände jag att jag också ville delta i denna debatt. Elver Jonsson höll sig i väldigt stor utsträckning till arbetsmarknaden, så därför lämnar jag den helt och hållet och ägnar mig åt att prata om stöd och signaler till föräldrar och lärare i den fostrande rollen, som ministern har skrivit om, och om att ungdomsåren bör vara fria från droger.

Regeringen har hållit på med ett ungdomsarbete som är ett led i rätt riktning, som jag ser det. Men mycket återstår. I det svar som Elver Jonsson har fått tar ministern upp några olika exempel, bl.a. det uppmärksammade värdegrundsprojekt som har drivits och nyligen avslutats. Jag kände mig väldigt ledsen när jag läste orden ”nyligen avslutats” av den anledningen att jag var på avslutningsdagen och tyckte att det bara var en början på något som måste fortsätta. Det kändes lite fel att det skulle stå ”avslutats”.

Det känns extra fel när man i dag slår upp Dagens Nyheter och läser rubriken ”Svårt för elever att påverka”. Det är en av socialdemokraternas egna som har varit aktuell. Vi kunde i medierna i går se bl.a. om de pro-

Prot.

1999/2000:99

25 april

Svar på

interpellationer

blem som finns för ungdomar i dag. Jag läser innantill från Dagens Nyheter: "Eleverna måste få makt att påverka och utforma undervisningen. Det är en förändring som måste till". En undersökning som man har gjort visar också att "en dryg tredjedel av skolorna inte hade någon handlingsplan mot rasism, och att ännu fler saknade en handlingsplan mot sexuella trakasserier. Drygt 30 % saknade en jämställdhetsplan som omfattar eleverna — — — Var femte skola saknade tillgång till en kurator på heltid".

När jag läser om undersökningarna — jag kan inte betvivla att de är riktiga — tycker jag att allt som står är illavarslande. Ungdomarna kan inte känna sig delaktiga i sin skolgång och det är fortfarande i dag så att de inte får delta i lokala skolstyrelser. Ministern påpekar visserligen att det måste till, men det måste ske i snabbare takt.

Ungdomarna känner sig överkörda av vuxna, sade de som deltog i Centerpartiets ungkulturseminarium som vi hade för drygt en vecka sedan. Det får inte vara så i dag att ungdomar ska känna sig överkörda av oss vuxna. Det ökar inte deras livschanser. Att de ska behöva känna oro för rasism och sexuella trakasserier och för att det inte finns handlingsplaner är mycket oroväckande. Centerpartiet har lyft fram den här frågan ganska tydligt. Vi tog bl.a. i höstas fram en motion om att man ska införa ungdomsfrid. Jag skulle faktiskt vilja överlämna den till ministern. Vi har fått mycket uppmärksamhet för den. Vi har presenterat den runtom i olika skolor, och många ungdomar tycker att den är ett steg i rätt riktning. Jag hoppas att det här kommer att fortsätta också när det gäller regeringspartiet.

Jag vill även nämna lite grann om narkotikan och drogerna. I svaret skriver ministern: "Visionen är ett samhälle utan narkotika." Det är jättebra, och det är jättebra att WHO-konferensen i februari 2001 kommer att hållas här. I samband med detta skulle jag vilja lyfta fram en fråga som jag själv har tagit upp vid flera tillfällen tidigare under det här året. Den gäller just drogerna och hur de är sammansatta.

Jag kommer från ett län som har drabbats hårt av just droger. Jag kommer från Västernorrlands län. Härnösand och Sundsvall klingar ganska illa när man pratar om droger. Jag tänker framför allt på GHB. Nu har man fått fram ett beslut om att det är ett narkotiskt preparat. Men jag skulle vilja vädja till ministern att hon funderar över om man inte bör se till preparatens verkan i stället för den kemiska sammansättningen när man ska bestämma vad som ska klassas som narkotika.

Anf. 78 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det finns i dag stora skillnader mellan ungdomarna. Det är skillnader när det gäller möjligheter till makt och inflytande men också stora skillnader när det gäller vilka förhoppningar, förväntningar och drömmar de har inför framtiden. Ni har alla tre varit inne på det, och jag vill också stryka under det.

Vi har försökt peka på några av de skillnaderna i den ungdomspolitiska propositionen, som vi har presenterat. Vi låtsas inte att alla unga i dag vill samma saker, kan samma saker eller har samma förutsättningar. Verkligheten skiljer sig markant för Sveriges unga. En del av dagens unga behöver extra stöd och hjälp via politiska beslut för att kunna förverkliga sina drömmar. Andra kommer att kunna göra det ändå.

Vi har satt upp tre konkreta mål för ungdomspolitiken. Vi kommer att följa upp de tre huvudmålen varje år med delmål som regeringen fastställer. I år har vi satt upp 41 delmål som vi ska arbeta igenom. Vi följde också upp den ungdomspolitiska propositionen med ett stort ungdomsforum i september förra året; vi bjöd in ungdomsorganisationer från hela landet. Och vi kommer att ha ytterligare ett ungdomsforum i maj i år där vi fortsätter den diskussion som började med ungdomstingen, temamötena och arbetet inför ungdomspropositionen. Det fortsatte alltså med ungdomsforumet i höstas, och nu går vi vidare med ungdomsforumet i maj. Vi är inte ens med det ungdomsforumet klara på något sätt. Det kommer ständigt nya frågor. Det kommer ständiga önskemål och krav från de unga om att vi ska skärpa och vässa de politiska redskap som vi har för att möta morgondagens utmaningar. Vi är också beredda att göra det.

Vi har gett ett ökat stöd till de unga själva i den nya ungdomspolitiken. Det är ett ökat stöd genom att de får möjlighet till makt och inflytande i skolan t.ex. på ett helt annat sätt i dag än vad de har haft tidigare. Vi har också gett ökat stöd till ungas egen organisering och ungas idéer. Det handlar om möjligheter att förverkliga egna saker och om stöd till ungdomsorganisationer, så att de kan träffas och organisera sig. Det är viktigt. Vi tror att vi behöver de ungas egna idéer för att kunna vända den negativa trend som många ungdomar har upplevt under 1990-talet. Men det går åt rätt håll. När vi säger att det ser bättre ut i dag med arbetslösheten än vad det har gjort tidigare talar vi sanning. 1993 var nästan 300 000 unga utanför arbetsmarknaden. I dag är det knappt 60 000. Det betyder inte att problemen är borta, men det ser bättre ut. Det betyder också att vi kan vässa verktygen ytterligare för dem som behöver det allra mest.

Jag är precis som Yvonne Oscarsson mycket orolig över den alltmer liberala synen på alkohol och droger som finns på många håll i vårt samhälle. Jag har markerat det flera gånger, bl.a. i riksdagen. Jag delar också Yvonne Oscarssons uppfattning om att vi vuxna har ett ansvar för det här. Vi har en handlingsplan kring alkoholpolitiken som gäller det här året ut. Då har den funnits i fem år och ska utvärderas. Vi ska också få en handlingsplan med konkreta förslag till åtgärder, riktlinjer och målsättningar när det gäller narkotikapolitiken.

Vi vet att ju längre vi kan skjuta upp alkoholdebuten desto bättre är det. Det är oerhört viktigt att vi gör vad vi kan för att motverka att unga provar alkohol i tidiga år. Det kan vi göra via information. Vi kan göra det via aktiva åtgärder, men jag tror framför allt att vi kan göra det via positiva förebilder som unga själva kan identifiera sig med och som de vill likna på olika sätt. Det här arbetet fortsätter också. I det arbetet kommer vi att involvera Kommunförbundet, de ideella organisationerna och Socialstyrelsen för att vi tillsammans ska kunna utarbeta nya metoder som är bra och lämpliga för unga när det gäller ett förebyggande arbete mot alkohol och droger.

Anf. 79 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag ger statsrådet rätt i att unga människor inte önskar samma saker. De har olika drömmar och olika ideal. I ett mångkulturellt – och låt mig gärna säga liberalt – samhälle ska vi självfallet se det som

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

något positivt. Men det är ju långt från det till att tillåta saker som faktiskt spolierar människors drömmar. Vi tillåter företeelser i vårt samhälle som är särskilt allvarliga för unga människor.

Jag tycker t.ex. att det finns en slapphet från statsmaktens sida och från kommunala myndigheters sida när det finns ett alkoholutbud och en kommersialisering som gör att det blir ett oerhört socialt tryck på att man ska vara med på det här. Snart är det bara McDonald's som har en alkoholfri miljö; jag har sagt det till socialministern t.ex. Det är naturligtvis något av ett fattigdomsbevis. Det blir allt vanligare med nattöppna krogar. Och man tävlar som sagt med att köra lågprislinjen för öl och med *happy hours* och vad det nu kan vara. Det här är att rasera unga människors möjligheter. Därför tycker jag att det är så viktigt att koppla samman det här.

Nu säger statsrådet i svaret att i den narkotikapolitiska redogörelsen anges att målet ska vara att minska nyrekryteringen till missbruk. Jag hoppas att det är en felskrivning. Det handlar väl om bruk över huvud taget av narkotika. Det gäller väl inte bara att minska det utan också att försöka undanröja det, eftersom det är en kriminell företeelse. Visionen om det narkotikafria samhället är bra att ha, men jag tror att det vill till insatser.

Det handlar ju faktiskt om att det inte finns några vattentäta skott mellan t.ex. narkotikabruk och alkoholbruk. Jag brukar säga att det sambandet minst sagt är flytande. Därför tror jag att vi måste erkänna att det finns. Det är därför som jag är bekymrad över att statsrådet lite grann glider ifrån när vi talar om missbruk av alkohol. Det är inte bara fråga om sprit och alkoholstarka drycker. Det handlar även om t.ex. folkölet, som nu har blivit något av ungdomens berusningsdryck, eftersom det är lätt att komma över. En förpackning med sex öl ger en ordentlig fylla för en ung människa som konsumerar det på fastande mage. Därför är det inte den oskyldiga måltidsdryck som vi vuxna tidigare kanske har velat göra den till.

Jag skulle vilja att statsrådet lite tydligare talar om vad de här handlingsplanerna handlar om. Och jag tycker att det är några saker som vi borde kunna bli överens om antingen vi bekänner oss som nykterister eller som alkoholkonsumenter, nämligen att vi får några alkoholfria zoner. Det handlar om fem stycken: arbetslivet, trafiken, de tidiga barn- och ungdomsåren, gruppen redan alkoholskadade och blivande mammor under graviditeten. Jag tror att det här är fem viktiga områden som bör hållas fria från alkohol och självfallet från narkotika.

Statsrådet talar om den kommande konferensen. Jag tror att vi allihop ska läsa på om det som Sverige var med om i Parismötet – jag tror att det var 1995. Vi ställde då upp på ett långtgående program när det gällde att bekämpa alkoholbruk och alkoholmissbruk. I det avseendet återstår mycket. Tyvärr har det, herr talman, dragit åt fel håll när det gäller de här punkterna.

Anf. 80 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Jag skulle vilja lägga till en zon som man har lagt till i Norge. Där har man lagt till att människor i kris bör hållas alkohol- och drogfria. Det tycker jag är någonting som vi borde ta efter i Sverige, där

läkare ofta och gärna skriver ut beroendeframkallande mediciner till människor i kris.

Jag vill passa på att under den sista minuten prata om någonting som jag i alla fall tycker är väldigt positivt för ungdomar. Det är den rapport som jag håller i handen, Familjerådslag, som Kommunförbundet har utformat. Den handlar om en metod för att hjälpa unga som har begått brott. Det är en metod som man har tagit från Nya Zeeland och som många i Sverige redan känner till. Man har använt den i tio kommuner. Tydligt har den slagit mycket väl ut. Jag tycker att det är spännande att tänka sig att man kan fortsätta att använda den här idén, både för den unge förövaren och för brottsoffret.

Det handlar om att man kallar in vad man benämner en utvidgad familj. Man tar alltså inte bara med de närmast anhöriga, utan man tar med alla de människor som finns i den unge förövarens närhet. Sedan lämnar man åt den utvidgade familjen att komma med lösningar för hur man ska kunna hjälpa den här unga människan. Det tror jag ger resultat för den unge, men även för småsyskon och andra i den unges närhet.

Jag tror också att det är mycket bra att familjer får känna att man klarar av saker och att man ges möjlighet att lösa problemet, med stöd av socialtjänsten, vill jag passa på att säga. Det går inte av sig självt, utan socialtjänsten måste finnas med som ett stöd.

Anf. 81 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Det är bra att regeringen följer upp med delmål. 41 delmål i år är berömvärt, tycker jag – jättebra. Ungdomsforum som genomfördes i höstas var också en bra grej som ministern tog upp.

Det som är viktigt för ungdomarna är också att de kan ha en meningsfull fritidssysselsättning, ett ungdomens hus som Fryshuset i Stockholm och Urkraft i Skellefteå. Kan man på något sätt utöva påtryckningar på kommunerna att ta sitt ansvar och skapa sådana möjligheter, slipper man att ungdomarna dräller omkring på gatorna och berusar sig. I ungdomshusen är det ju drogfria miljöer.

I samband med detta är det också väldigt viktigt att man försöker se till att det blir enklare regler. När ungdomar vill vara med och engagera sig, fatta beslut och verkställa ett jippo eller ett projekt av något slag, ska det inte ta så lång tid att få fram besluten att de hinner tröttna på det de har kommit på. Att hitta möjligheterna till detta tycker jag också är en viktig sak för ministern att fundera på.

Jag nämnde preparatens verkan i mitt första anförande. Jag fick ingen kommentar till det, men jag hoppas få det nu. Jag undrar om ungdomsministern är beredd att vid WHO-konferensen aktualisera frågan att det borde vara preparatens verkan och inte deras kemiska sammansättning som ska ligga till grund för vad som klassas som narkotika. Jag tar GHB som exempel igen. Det är bara att ändra en beståndsdel i GBL, lösningsmedlet som ligger till grund för preparatet, så har man en ny drog, som kallas något annat men som ger samma verkan som GHB.

Anf. 82 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera det som Birgitta Sellén tog upp i sitt förra inlägg. Tiden räckte inte till tidigare. Det gäller Värdegrundsprojektet. Det är ett projekt som nyligen har avslutats men

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

som också ska ses som ett startskott för ett långsiktigt arbete. Det står i läroplanen att skolor ska arbeta med frågor om empati, människovärdets okränkbarhet, respekt för varandra och hur vi bemöter varandra i vardagliga sammanhang. Självklart ska man göra det ur ett jämställdhetsperspektiv, men också ur ett jämlikhetsperspektiv, med tanke på att vårt land präglas av mångfald.

Syftet med Värdegrundsprojektet var att ge extra startskott, extra fokus, extra stöd och lite extra resurser till vuxna på skolan för att arbeta med just sådana frågor. Värdegrundsprojektet har handlat om att sätta fokus på någonting som skolorna ska göra och måste fortsätta att göra, men där vi också i större utsträckning kan hjälpas åt att sprida goda exempel och att peppa varandra i det arbetet. Det ska inte på något sätt vara ett avslutat arbete, utan ett arbete som självklart ska fortsätta, eftersom frågorna alltid är aktuella.

Till Birgitta Selléns andra fråga, att inför WHO-konferensen i vår ta upp om preparatens verkan och inte deras kemiska sammansättning ska vara avgörande, vill jag få återkomma. Jag måste få fundera över den. Vi ska självklart under den konferensen på många olika sätt driva en hård och restriktiv linje. Men jag får avvakta med att svara på den frågan.

När det gäller Elver Jonssons inlägg delar jag uppfattningen att det naturligtvis är både fel och oerhört tråkigt om det enda alkoholfria alternativet i en del kommuner är McDonald's. Det är inte rimligt. Det måste vara så att unga människor, oavsett vilket intresse de har, om det är dans, film, idrott eller någonting annat, har verkliga möjligheter att utöva det intresset.

Det är oerhört viktigt att statens stöd till barn- och ungdomsorganisationer går till verksamheter som är drogfria. Där måste vi föräldrar och vuxna hjälpas åt. Som förälder måste man vara säker på att när sonen åker på hockeyskola eller på scoutläger gör han det i en miljö där det är drogfritt. Vi har skarpa sådana krav på de organisationer som får statsbidrag i dag. Det är vår ambition att fortsätta med det.

Men vi har också ett samarbete med kommunförbunden. Vi vill uppmärksamma dem på det faktum att det i många kommuner finns väldigt lite att göra, speciellt för äldre tonåringar. Det kan finnas mer barnverksamhet och verksamhet för de yngre tonåringarna, men det finns väldigt lite för många äldre tonåringar. I kommunen måste man fundera på hur man kan hålla kvar de unga på orten, men också hur man kan minska riskerna för utslagning i fortsättningen.

Vi är nog överens allihop om att inkörsporten till narkotikamissbruk är just alkohol. Jag har blivit uppvaktad av UNF, som har kartlagt handlare runtom i Sverige. Man har prövat hur ung en person kan vara för att få köpa ut folköl. Det är självklart ingen rolig läsning.

Det finns en skarp lagstiftning. Det är förbud mot detta i dag. Men det är vi vuxna som inte följer lagen. Ibland handlar det inte bara om att skärpa lagstiftningen eller att se till att statsmakten gör mer. Det handlar också om att se till att det finns starka sanktioner mot dem som inte följer den lag som finns. Där kan vi i folkrörelserna, i de politiska partierna och som föräldrar och aktiva vuxna på andra håll göra mer för att just sätta fokus på de frågorna och kräva mer av vår omgivning för att stödja de barn och ungdomar som finns runtomkring oss.

Anf. 83 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Man ska naturligtvis inte recensera ett statsråd, men låt mig säga till herr talmannen åtminstone att debatten blir bättre ju längre den lider. Jag uppfattar ändå att statsrådet har tagit till sig en hel del av vårt meningsutbyte, och att vi är mer överens när debatten slutar än vi var när den började. Ulrica Messings uttalande att hon ska fundera på en del saker är väl också ett slags utskriven växel på att det kommer att bli bra svar framöver i den debatt vi kommer att föra. Den lär inte vara avslutad nu.

Min slutsats är ändå att det vi är överens om är hur viktigt det är att vi har en skola som ger slitstarka kunskaper som man kan ha framöver i livet. Om man inte får en god start via sin skola, ja, då har vi klasskillnader för hela livet. Därför är den så viktig.

Vi måste verka för att unga människor kommer ut och får ett eget arbete. Det är faktiskt det bästa vi kan ge dem, nämligen att se till att det finns ett jobb som de kan gå in i. Den entreprenörsanda som statsrådet talade om ska vi ju underlätta och utveckla och se till att vi undanröjer hinder.

Jag har även uppfattat att statsrådet bejakar att vi skulle undersöka hur vi stoppar drogerna, det må vara alkohol eller narkotika. Det är så viktigt att unga människor får chansen att ha frihet från detta under sin uppväxttid. Jag tror alltså att ska ungdomar få goda livschanser vill det till ett batteri av åtgärder, där vi har nämnt tre viktiga punkter i dagens debatt. Då finns det faktiskt en chans att deras drömmar kan gå i uppfyllelse.

Anf. 84 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! På ett av de ungdomsforum vi hade inför arbetet med ungdomspolitiska propositionen ställde jag under ett grupparbete frågan om när man blir vuxen. När tycker ni att man blir vuxen? Deltagarna funderade en stund, och sedan sade en kille att det är när man får ta ansvar för sina egna beslut. Jag tror att det ligger mycket i det. Det finns en del symbolik i att bli vuxen, t.ex. att ta körkort – kanske mer tidigare än nu; nu tar inte lika många unga körkort – självklart ett eget arbete, en egen bostad och mycket annat. Vi som är politiskt aktiva ska fundera på det svaret. Om unga upplever sig som vuxna eller respekterade som unga vuxna den dagen de får ta ansvar för sina egna beslut, är det också viktigt att komma ihåg att om vi vill att fler unga ska engagera sig i alkoholdebatten, i politiken eller i andra samhällsfrågor, måste vi se till att engagemanget blir på riktigt och att vi lyssnar på riktigt.

Detta är också min erfarenhet efter alla de resor jag har gjort i olika kommuner där det finns ungdomsråd, ungdomsforum och ungdomsdelegationer. De platser där ungdomspolitiken fungerar på riktigt är på de platser där de unga känner att de blir tagna på allvar.

Om vi vänder ungdomstiden från att vara en tid som alldeles för ofta symboliseras av en väntan på att bli vuxen och i stället använder ungdomstiden som en värdefull tid i sig och knyter de unga och ungdomsorganisationerna till oss i arbetet mot alkohol, mot narkotika och mot många andra saker, är jag säker på att vi kommer att få fler goda idéer. Vi kan självklart följa upp de delmål vi nu har satt för ungdomspolitiken och inte vara nöjda med de mål vi nu har klarat av. Vi ska kritiskt

Prot.

1999/2000:99

25 april

*Svar på
interpellationer*

granska hur delmålen inför nästa år måste se ut. Vi är också överens om att det fortfarande finns problem, men möjligheterna är större. Det gäller att hitta en sammanslutning kring både–och.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1999/2000:342 om folkomröstningsinstitutet

Anf. 85 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat mig om regeringen tänker föreslå att reglerna i regeringsformen om rådgivande folkomröstning ändras så att utfallet av en sådan omröstning begränsas till att gälla i högst två mandatperioder.

Enligt Margareta Viklund är det egendomligt att efterföljande generationer för all framtid ska behöva känna lojalitet med gamla omröstningsresultat som utvecklingen sprungit ifrån och som redan från början kanske varit svårtolkade. För att öka respekten för folkomröstningsinstitutet vill Margareta Viklund därför att det införs en bestämmelse som tidsbegränsar utfallet i en rådgivande folkomröstning till två mandatperioder.

Margareta Viklunds interpellation ger uttryck för en omsorg om folkomröstningsinstitutet. Det är viktigt att respekten och förtroendet för detta institut behålls. Men det finns också problem med förslaget.

Som Margareta Viklund säger kan det i Sverige anordnas rådgivande folkomröstningar samt beslutande folkomröstningar i grundlagsfrågor. En rådgivande folkomröstning kan gälla vilken fråga som helst som riksdagen bestämmer ska bli föremål för omröstning. Som framgår av ordalydelsen är en rådgivande folkomröstning just rådgivande. Det är svårt att se hur man ska utforma regler som begränsar giltigheten av något som är ett råd och inte ett beslut. Om utfallet av en rådgivande folkomröstning bara skulle gälla under två mandatperioder kan det lätt förstärka uppfattningen att en rådgivande omröstning i själva verket är beslutande.

Ytterligare en aspekt på Margareta Viklunds förslag är att detta faktiskt, tvärtemot vad jag tror är hennes intentioner, skulle kunna innebära att varje enskild folkomröstning kom att tillmätas mindre betydelse, detta dels på grund av tidsbegränsningen i sig, dels därför att det öppnar för återkommande folkomröstningar i en och samma fråga.

För mig är den representativa demokratins principer helt grundläggande för det svenska statsskicket. Man får inte glömma bort att de regler som gäller folkomröstning i regeringsformen har utvecklats med utgångspunkt från dessa principer.

Svaret på Margareta Viklunds fråga är alltså nej. Regeringen planerar inte att föreslå att utfallet av en rådgivande folkomröstning enbart ska gälla i två mandatperioder. Det viktiga är att betona att en rådgivande omröstning är just rådgivande och inget annat.

Anf. 86 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret, som jag i vissa delar har lite svårt att förstå.

Folkomröstningsinstitutet är en stor demokratisk, principiell och konstitutionell fråga. Min interpellation berör bara en liten del av hela folkomröstningsinstitutets stora och kanske svårgenomträngliga, komplexa struktur. Det svar jag har fått visar också på frågans komplexitet.

Fru talman! Jag förstår t.ex. inte vad statsrådet menar med att "det är svårt att se hur man ska utforma regler som begränsar giltigheten av något som är ett råd och inte ett beslut. Om utfallet av en rådgivande folkomröstning bara skulle gälla under två mandatperioder kan det lätt förstärka uppfattningen att en rådgivande omröstning i själva verket är beslutande."

Jag tycker att de formuleringar som statsrådet använder i sitt svar är mycket kryptiska. Jag förstår dem inte. Jag förstår inte hur något som är rådgivande kan uppfattas som beslutande. Är det ett råd, så är det ett råd och ingenting annat. Antingen tar man det till sig, eller också förkastar man det. Antingen beslutar riksdagen i enlighet med det råd som resultatet av folkomröstningen visar, eller också gör riksdagen det inte. Det innebär att jag anser att två mandatperioder måste räcka till för ett ställningstagande av riksdagen i den aktuella fråga som folkomröstningen gäller.

Tider förändras, och dras ett råd alltför långt ut i tiden utan att det leder till ett ställningstagande i den ena eller den andra riktningen, kan det uppfattas som något beslutande eller vilande till dess att nya generationer har vuxit till sig som inte vet vad folkomröstningen egentligen gällde. Giltighetstiden för en folkomröstning ska vara något positivt för demokratin. Men alltför lång tid för en rådgivande folkomröstnings giltighet kan innebära handlingsförlamning och uppskjutande av ett viktigt beslut.

Det andra som jag inte riktigt förstår är hur mitt förslag skulle innebära att "varje enskild folkomröstning kom att tillmätas mindre betydelse, detta dels på grund av tidsbegränsningen i sig, dels därför att det öppnar för återkommande folkomröstningar i en och samma fråga."

Men är det inte så att en rådgivande folkomröstning innebär att den ska vara ett råd till de folkvalda parlamentarikerna i speciellt svåra ställningstaganden och vid sådana ställningstaganden då riksdagen egentligen är för liten? Man vill ha hela folkets syn på den svåra frågan för att fatta ett så bra beslut som möjligt. Om det inte är så, är folkomröstningen inte rådgivande utan i stället beslutande. Vid en rådgivande folkomröstning är det ändå riksdagen som fattar det avgörande beslutet. Eller hur?

Fru talman! Regeringen tillsatte en enmansutredning för ett par år sedan för att se över folkomröstningsinstitutet. Utredningen fick namnet *1996 års folkomröstningsutredning*. Den slutförde sitt uppdrag i mars 1997. Utredningens uppgift var bl.a. att sammanställa och utvärdera erfarenheter av folkomröstningar i Sverige och i andra länder. Med utvärderingen som grund fanns i direktiven att regeringen skulle överväga behovet av författningsändringar.

Nu har det gått några år sedan utredningen lades fram, och då undrar jag varför det inte har kommit till stånd en uppföljande parlamentarisk utredning efter denna s.k. Ruins expertutredning trots att detta har diskuterats i samband med direktiven till utredningen.

Prot.

1999/2000:99

25 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 87 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag börjar med det som rör själva frågan. Jag väntar med Ruins utredning.

Jag ska försöka förklara mitt svar.

En rådgivande folkomröstning är rådgivande. Det är självfallet upp till denna riksdag att besluta hur man vill förfara i ett visst ärende oavsett vad den rådgivande folkomröstningen har kommit fram till. Det kan man göra dagen efter folkomröstningen om man skulle tycka att det var ett lämpligt sätt att förfara på, vilket man naturligtvis inte gör.

Det är ett rådgivande institut, och riksdagen, vårt folkvalda organ, har fullständig beslutsrätt och kan handskas med frågor hur man vill. Jag vet inte hur jag ska förklara det här.

När Margareta Viklund säger att nuvarande förhållanden skulle kunna leda till en handlingsförlamning, så har jag svårt att förstå det.

Om riksdagen anser att nya fakta har kommit på bordet eller om majoriteten i riksdagen inte instämmer i det utfall som en tidigare folkomröstning har givit, har riksdagsledamöterna både möjligheten och ansvaret att öppet redogöra för detta. De kan här i kammaren och på andra sätt visa hur landet ligger, vilka fakta, överväganden och händelser som har gjort att det som tidigare var föremål för en folkomröstning inte längre är aktuellt.

Det är upp till detta folkvalda organ att hela tiden ompröva och ta nya fakta som underlag för sina beslut och ställningstaganden. Jag har svårt att se hur nuvarande förhållanden skulle kunna leda till handlingsförlamning. Jag menar att det är upp till riksdagen om de gör det eller inte.

Jag har också svårt att förstå hur en tidsbegränsning av ett råd dels skulle kunna förekomma över huvud taget, dels skulle kunna öka respekten för folkomröstningsinstitutet på något sätt.

Precis som jag har försökt beskriva här, om än alldeles för kortfattat, ser jag det tvärtom. Om vi skulle ha en tidsbegränsning för rådgivande folkomröstningar, ser jag en uppenbar risk för att vi skulle kunna återkomma till folkomröstning i en och samma fråga med skiftande majoriteter under olika mandatperioder.

Vi måste skilja på vad som är rådgivande och vad som är beslutande. Förslaget här tänjer på gränserna. Det ger vår diskussion tydligt uttryck för. Riksdagen äger rätten att besluta och har därmed också ansvaret. Vi har folkomröstningar som är rådgivande, och jag förstår inte hur de skulle kunna leda till handlingsförlamning. Det är riksdagsledamöterna själva som äger den frågan. Jag återkommer till Ruins utredning senare.

Anf. 88 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Det är krångligt, det här. Men det är också väldigt intressant.

Statsrådet hade svårt att förstå hur jag kunde se att det kan uppstå en handlingsförlamning om inte folkomröstningars giltighet tidsbegränsas. Jag tycker att statsrådet själv gav svaret.

Man skulle kunna skjuta upp ställningstagandet tills att det kanske blir en ny riksdag med en annan sammansättning och andra konstellationer. Men sedan kanske det ändå inte passade det ställningstagande som väljarna gjort i folkomröstningen för att det skulle bli ett bra beslut. Uttrycker jag mig luddigt?

Jag undrar hur länge man i så fall ska vänta på att det ska bli ett så bra beslut att man kan lägga fram det för riksdagen att ta ställning till. Hur länge ska man vänta i så fall? Jag ser en risk för just handlingsförlamning i den långt utdragna processen.

Om landet, människorna, i en folkomröstning ha visat sin vilja, är det upp till riksdagen att vid det tillfället – dagen efter eller kanske inom ett eller två år – fatta det beslutet, kanske med ett lite bredare underlag om man vill. Det måste finnas möjlighet att göra det då. Annars är det ju en beslutande omröstning på något sätt, och det ville man ju inte ha. För mig är det så, men vi kanske ser på frågan på olika sätt.

Vi är dock båda överens om att det demokratiska system som vi har i vårt land är oerhört fint och måste värderas och respekteras på alla tänkbara sätt. Vi måste kämpa för det på olika vis. Jag vet att folk i diskussionen ute i landet på många håll står undrande inför detta med folkomröstningar. Vad leder de till? Bryr man sig om vad vi säger eller inte? Man kan också fråga sig vad det är som gör att vi ska ha en folkomröstning.

Ruins utredning verkar vara lagd på is, och jag skulle vilja veta vad det kommer att bli av den. Kommer den att leda till en parlamentarisk utredning, vilket avsågs från början? Vi kristdemokrater tycker att det kan vara dags att fullfölja arbetet som expertgruppen utförde.

Hela folkomröstningsinstitutet är en så pass viktig författningsfråga att det är rimligt att man bereder den också i en parlamentarisk utredning, där även tidsfaktorn kan komma in. Då får man också möjlighet att arbeta utifrån det vitt omfattande material som den enskilde utredaren tog fram. Behovet av en sådan utredning framkommer ganska tydligt i min interpellation.

Jag undrar också om regeringen har några tankar på att förändra folkomröstningsinstitutet. I t.ex. Danmark är ju folkomröstningsinstitutet en del av konstitutionen, och ingen av oss vill väl påstå att Danmark är mindre demokratiskt än Sverige. I Sverige har vi haft fem folkomröstningar, medan Danmark har haft 17.

Anf. 89 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Förslaget i den Ruinska utredningen om beslutande folkomröstningar har inte lett till någon lagstiftning, precis som Margareta Viklund nämner. Skälen för detta är flera.

För det första innehöll utredningens förslag två alternativa lösningar. Redan av detta kan man dra slutsatsen att det är svårt att införa nya former av beslutande folkomröstningar.

För det andra var många remissinstanser mycket kritiska mot förslagen av flera olika skäl. Bl.a. ansåg de att införande av beslutande folkomröstningar vid sidan av de rådgivande skulle kunna öka osäkerheten kring själva folkomröstningsinstitutet. Är det beslutande eller är det rådgivande?

Möjligheten till två alternativa former för folkomröstningar skulle kunna leda till ett politiskt spel om vilken omröstning det skulle vara i det enskilda fallet, framförde remissinstanserna.

En del av dem ifrågasatte också vad som skulle hända om inte tillräckligt många röstade och hur riksdagen skulle kunna hantera den situationen.

Prot.
1999/2000:99
25 april

*Svar på
interpellationer*

Sammantaget menade många remissinstanser att det fanns en alldeles uppenbar risk för att väljarnas förtroende för folkomröstningsinstitutet och den representativa demokratin förmåga att handskas med det skulle försvagas.

Detta är förklaringarna till varför utredningen hittills inte har lett till någon proposition och till varför vi inte på något sätt har fört tankegångarna från den här utredningen vidare. Detta är inte heller något som står på min agenda för närvarande.

Som Margareta Viklund säkert känner till har vi ett antal parlamentariska grundlagsutredningar som arbetar med en del grundlagsfrågor utifrån olika aspekter. En av dessa är översynen av regeringsformen som pågår för närvarande. Alla riksdagspartier är representerade i utredningen, och vi har haft överläggningar med samtliga riksdagspartier om vad som ska ingå i de överväganden kring regeringsformen som vi diskuterar under den här mandatperioden. Där har inte folkomröstningsfrågan och folkomröstningsinstitutet varit uppe. Det återfinns inte i direktiven till den utredningen heller.

Margareta Viklund frågar om regeringen har några funderingar i övrigt när det gäller folkomröstningsinstitutet. Jag kan hänvisa till den del som gäller de kommunala folkomröstningarna. De är ju inte riktigt föremål för den här interpellationen. Men riksdagen har ändå beställt av regeringen att den ska utreda och titta närmare på de nuvarande formerna för de kommunala folkomröstningarna, som varken riksdagen eller jag är riktigt nöjd med utfallet av. Där behöver vi få en bättre tingens ordning. Men detta är också det enda område som för närvarande är under utredande när det gäller folkomröstningsfrågor.

Anf. 90 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag får tacka för informationen. Men jag skulle ändå vilja ställa en följdfråga. Jag undrar nämligen, fru talman, om statsrådet inte anser att folkomröstningsinstitutet också är en oerhört angelägen och viktig, både demokratisk och konstitutionell, fråga som borde tas upp i de här sammanhangen, nu när man tittar över konstitutionen på olika sätt.

För min egen personliga del så tycker jag det. Om nu den här Ruinska utredningen är så komplicerad, och möttes med sådana stora frågetecken i olika sammanhang så tycker jag att det finns anledning att titta lite djupare på detta. Vi måste väl ändå på något sätt visa var vi står i den här frågan – vi här i Sverige?

Många olika länder som i dag står inför att bygga upp sina demokratiska system tittar på Sverige som en stor förebild. Jag har vid många olika tillfällen hört: Sverige, ja det är ju världens mest demokratiska land.

Första gången jag hörde det hajade jag kanske till. Men samtidigt förstår jag också att detta medför ett stort ansvar för oss som finns med både i den här församlingen och i regeringen – alla som finns med i den demokratiska processen – när det gäller att leva upp till de här orden och förväntningarna. Vi ska sprida vår demokratiska syn i världen, och där tycker jag att folkomröstningsbiten måste in så att vi själva vet var den står i de här olika sammanhangen.

Anf. 91 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Självfallet anser jag, precis som Margareta Viklund, att folkomröstningsinstitutet är en mycket viktig del av den svenska demokratin och någonting som vi måste betrakta med stor omsorg. Vi måste också se till att vårda och utveckla det så att det motsvarar de anspråk, förväntningar och behov som den moderna demokratin i Sverige medför.

Med detta sagt vill jag nog ändå påstå att utifrån mina utgångspunkter ser jag att det största problemet som vi har i dag med folkomröstningsinstitutet är just den kommunala nivåns folkomröstningar. I dag har vi haft ett 60-tal folkomröstningsinitiativ runt om i våra kommuner, varav *ett* har lett till en aktuell folkomröstning. I övriga 59 fall har kommunen ansett att den inte har velat göra någon folkomröstning kring den aktuella frågan. Det har jag full respekt för, men jag ställer mig frågan: Vilka signaler ger den nuvarande utformningen av folkomröstningsinstitutet?

Det är i alla fall ingen bra signal när det gäller den lokala nivåns funktionssätt. Där anser jag att vi måste hitta en bättre tingens ordning. Det tycker jag är oerhört angeläget.

När det gäller folkomröstningsinstitutet på den nationella nivån är det viktigt att vi använder oss av det på det sätt som det är tänkt att användas – just att vara rådgivande.

Jag anser att vi, om man ser tillbaka historiskt, ändå har lyckats ganska väl med detta. Det är klart att man kan fundera över förbättringar inför framtiden, men för närvarande ser jag inte att vi behöver göra det på den nationella nivån. Mitt intresse och min prioritering just nu är att försöka få till stånd en bättre tingens ordning på den lokala nivån.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Anmälan om uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 24 mars inkommit.

18 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Reformer av kommissionen – Vitboken *KOM (2000) 10*

19 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1999/2000:101 till finansutskottet

Prot.

1999/2000:99

25 april

Svar på

interpellationer

20 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1999/2000:72 Ny naturgaslag
1999/2000:N38 av Inger Strömbom m.fl. (kd)
1999/2000:N39 av Per Westerberg m.fl. (m)
1999/2000:N40 av Ewa Thalén Finné och Lars Lindblad (m)

med anledning av prop. 1999/2000:82 Mervärdesskatt vid överlåtelse och
nyttjande av fastigheter

1999/2000:Sk21 av Per Rosengren m.fl. (v)

med anledning av prop. 1999/2000:84 Börsintroduktion av Telia AB

1999/2000:N32 av Sten Tolgfors (m)
1999/2000:N33 av Åke Sandström m.fl. (c)
1999/2000:N34 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
1999/2000:N35 av Göran Hägglund m.fl. (kd)
1999/2000:N36 av Per Westerberg m.fl. (m)
1999/2000:N37 av Carin Lundberg och Ingemar Josefsson (s)

med anledning av prop. 1999/2000:86 Ett informationssamhälle för alla

1999/2000:T21 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v)
1999/2000:T22 av Tom Heyman (m)
1999/2000:T23 av Jan Backman och Cristina Husmark Pehrsson (m)
1999/2000:T24 av Johnny Gylling m.fl. (kd)
1999/2000:T25 av Bengt-Göran Hansson (s)
1999/2000:T26 av Lennart Daléus m.fl. (c)
1999/2000:T27 av Lena Sandlin-Hedman och Ingemar Josefsson (s)
1999/2000:T28 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1999/2000:T29 av Eva Flyborg m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1999/2000:94 Moderniserade kapitaltäcknings-
regler m.m.

1999/2000:Fi11 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

med anledning av prop. 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för
delaktighet och tillväxt

1999/2000:A14 av Inger Lundberg (s)
1999/2000:A15 av Mikael Odenberg m.fl. (m)
1999/2000:A16 av Ewa Larsson (mp)
1999/2000:A17 av Christina Axelsson och Christina Pettersson (s)
1999/2000:A18 av Ana Maria Narti (fp)
1999/2000:A19 av Elver Jonsson m.fl. (fp)
1999/2000:A20 av Stefan Attefall m.fl. (kd)
1999/2000:A21 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Skrivelse

1999/2000:104 Utvärdering av statsskuldens upplåning och förvaltning
1994/95–1999

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
1999/2000: MJU15 Förstärkt strålskydd, m.m.

Prot.
1999/2000:99
25 april

Finansutskottets betänkande
1999/2000: FiU22 Riksdagens revisorers årsredovisning för 1999

Socialförsäkringsutskottets betänkande
1999/2000: SfU11 Migration och asylpolitik

Socialutskottets betänkanden
1999/2000: SoU9 Hälso- och sjukvårdsfrågor m.m.
1999/2000: SoU11 Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor
1999/2000: SoU12 Barnfrågor

Kulturutskottets betänkanden
1999/2000: KrU7 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål
1999/2000: KrU13 Kulturmiljövärd
1999/2000: KrU14 Sysselsättningsåtgärder inom kulturområdet – SE-SAM-projektet

21 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 14 april

1999/2000:353 av *Ulf Nilsson* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Lunds Universitets Historiska Museum
1999/2000:354 av *Carl G Nilsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Europeiska livsmedelsmyndigheten EFA
1999/2000:355 av *Yvonne Oscarsson* (v) till socialminister Lars Engqvist
Dextropropoxifen
1999/2000:356 av *Anders Ygeman* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadssituationen i tillväxtområden
1999/2000:357 av *Monica Green* (s) till statsrådet Leif Pagrotsky
Barnarbete
1999/2000:358 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Läkare utan uppehållstillstånd

den 17 april

1999/2000:359 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Delegering av nationella uppgifter till regionen Västra Götaland
1999/2000:360 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Demokrati och försoning i Kosovo

1999/2000:361 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Fastighets- och förmögenhetsskatten

den 18 april

1999/2000:362 av *Elver Jonsson* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Alkoholpolitik och folkhälsa

1999/2000:363 av *Margareta Andersson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Vården av överviktiga människor

den 19 april

1999/2000:364 av *Björn Leivik* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Demokratiutvecklingen i Kosovo

1999/2000:365 av *Anna Lilliehöök* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Demokratiutvecklingen i Kosovo

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 april

1999/2000:831 av *Eva Arvidsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Lagbrott vid upphandling av S:t Görans sjukhus

1999/2000:832 av *Laila Bäck* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Från deltid till heltid

1999/2000:833 av *Thomas Julin* (mp) till socialminister Lars Engqvist
Snusningens effekter

den 14 april

1999/2000:834 av *Marianne Samuelsson* (mp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Hjälpinsats till Etiopien

1999/2000:835 av *Carl Fredrik Graf* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Försvarets krigsorganisation

1999/2000:836 av *Berit Adolfsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Kurslitteratur

den 17 april

Prot.
1999/2000:99
25 april

1999/2000:837 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Personligt ombud för psykiskt funktionshindrade

1999/2000:838 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm

1,2-procentsregeln för kalk- och cementindustrin

1999/2000:839 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Skatten på råttallolja

1999/2000:840 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsminister Göran Persson

Flygplats på Södertörn

den 18 april

1999/2000:841 av *Roy Hansson* (m) till justitieminister Laila Freivalds

Schengenöverenskommelsen

1999/2000:842 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till socialminister Lars Engqvist

Försäljning av tobak till minderåriga

1999/2000:843 av *Marianne Carlström* (s) till kulturminister Marita Ulvskog

Nordiska Akvarellmuseet

1999/2000:844 av *Ewa Thalén Finné* (m) till justitieminister Laila Freivalds

Polisbrist

1999/2000:845 av *Sven Bergström* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Neddragningar inom sjöfarten

den 19 april

1999/2000:846 av *Åke Carnerö* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow

Helikopterverksamheten på Säve

1999/2000:847 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Kosovoalbanernas säkerhet

1999/2000:848 av *Elizabeth Nyström* (m) till utrikesminister Anna Lindh

Biståndet till Zimbabwe

1999/2000:849 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

De nyinförskaffade kärnkraftverken

den 25 april

1999/2000:850 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Narkotikafrågan under Sveriges EU-ordförandeskap

1999/2000:851 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Posten och medborgarkontor
1999/2000:852 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg
Försäljning av svenska kalvar
1999/2000:853 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Nytt aphis vid Smittskyddsinstitutet
1999/2000:854 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Transporter av kalvar från Sverige
1999/2000:855 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsbyggandet
1999/2000:856 av *Eva Arvidsson* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Åtgärder för att bygga färdigt väg 73 mellan Stockholm och Nynäshamn
1999/2000:857 av *Inger René* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Motorväg mellan Uddevalla och Svinesund

Frågorna nr 831–849 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

Frågorna nr 850–857 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 3 maj.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 april

1999/2000:763 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Dödsstraffet i Saudiarabien

1999/2000:795 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Annika Östberg Deasy

den 17 april

1999/2000:801 av *Nikos Papadopoulos* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Europeiskt icke-diskriminerande medborgarskap

den 19 april

1999/2000:786 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Häktet i Ängelholm
1999/2000:808 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Mona Sahlin
UMTS-licenser

1999/2000:809 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
 Riksväg 70 genom Sala
1999/2000:810 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
 Räddningshelikoptrarna
1999/2000:812 av *Amanda Agestav* (kd) till justitieminister Laila Freivalds
 Gruppvåldtäkt
1999/2000:813 av *Bo Könberg* (fp) till justitieminister Laila Freivalds
 Avlyssning av telefonsamtal och datatrafik i Europa
1999/2000:814 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
 Övervakningen i Öresund
1999/2000:818 av *Lars Wegendal* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg
 Införseln av kräftor
1999/2000:819 av *Margareta Cederfelt* (m) till justitieminister Laila Freivalds
 Antalet fickstöldar ökar i Stockholm
1999/2000:820 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsminister Göran Persson
 Åtgärder med anledning av riksdagsbeslut
1999/2000:822 av *Lars Hjertén* (m) till näringsminister Björn Rosengren
 Ökad sjösäkerhet
1999/2000:823 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till justitieminister Laila Freivalds
 Polisutbildningen
1999/2000:825 av *Rune Berglund* (s) till näringsminister Björn Rosengren
 Restelektrifiering
1999/2000:826 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Mona Sahlin
 Isocyanatforskningen
1999/2000:827 av *Lisbeth Staaf-Igelström* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
 Studentbostäder
1999/2000:829 av *Ronny Olander* (s) till justitieminister Laila Freivalds
 Bodysearch
1999/2000:830 av *Göte Jonsson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
 CSN

Prot.
 1999/2000:99
 25 april

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
 tisdagen den 25 april.

Prot.
1999/2000:99
25 april

24 § Kammaren åtskildes kl. 20.26.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 16.28,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 15 § anf. 84 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot.
1999/2000:99
25 april

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet, m.m.....	1
3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
4 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
5 § Meddelande om frågestund.....	1
6 § Meddelande om information från regeringen	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
8 § Svar på interpellation 1999/2000:340 om en stad med mänskliga värden	3
Anf. 1 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	3
Anf. 2 LENNART DALÉUS (c)	4
Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m)	5
Anf. 4 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	7
Anf. 5 LENNART DALÉUS (c)	8
Anf. 6 FREDRIK REINFELDT (m)	9
Anf. 7 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	9
Anf. 8 LENNART DALÉUS (c)	10
Anf. 9 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	11
9 § Svar på interpellation 1999/2000:331 om åtgärder mot falska bostadsrättsföreningar	12
Anf. 10 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	12
Anf. 11 ANDERS YGEMAN (s)	14
Anf. 12 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	15
Anf. 13 ANDERS YGEMAN (s)	15
Anf. 14 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	16
Anf. 15 ANDERS YGEMAN (s)	16
Anf. 16 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	16
10 § Svar på interpellation 1999/2000:337 om preventiv ekonomisk kontroll	16
Anf. 17 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	16
Anf. 18 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	17
Anf. 19 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	18
Anf. 20 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	19
Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	20
Anf. 22 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	20
Anf. 23 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	21
11 § Svar på interpellation 1999/2000:279 om svensk flykting- och integrationspolitik	21
Anf. 24 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	21
Anf. 25 STEN ANDERSSON (m)	22
Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	23
Anf. 27 STEN ANDERSSON (m)	23
Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	24
Anf. 29 STEN ANDERSSON (m)	25

Anf. 30 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	25
12 § Svar på interpellation 1999/2000:314 om rätten till familjeåterförening	25
Anf. 31 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	25
Anf. 32 ULLA HOFFMANN (v)	26
Anf. 33 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	28
Anf. 34 ULLA HOFFMANN (v)	28
Anf. 35 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	29
Anf. 36 ULLA HOFFMANN (v)	30
Anf. 37 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	30
13 § Svar på interpellation 1999/2000:333 om amnesti till gömda flyktingar	31
Anf. 38 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	31
Anf. 39 LARS LINDBLAD (m)	32
Anf. 40 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	33
Anf. 41 BERNDT EKHOLM (s)	34
Anf. 42 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	35
Anf. 43 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	36
Anf. 44 LARS LINDBLAD (m)	37
Anf. 45 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	38
Anf. 46 BERNDT EKHOLM (s)	38
Anf. 47 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	39
Anf. 48 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	39
Anf. 49 LARS LINDBLAD (m)	40
Anf. 50 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	41
Ajournering	41
Återupptagna förhandlingar	41
14 § Svar på interpellationerna 1999/2000:307, 316, 317, 319 och 338 om situationen i Kongostaterna	41
Anf. 51 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	41
Anf. 52 YVONNE OSCARSSON (v)	43
Anf. 53 TUVE SKÅNBERG (kd)	44
Anf. 54 BERNDT EKHOLM (s)	45
Anf. 55 MARIANNE ANDERSSON (c)	46
Anf. 56 LISELOTTE WÅGÖ (m)	47
Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	48
Anf. 58 ELVER JONSSON (fp)	49
Anf. 59 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	50
Anf. 60 YVONNE OSCARSSON (v)	51
Anf. 61 TUVE SKÅNBERG (kd)	52
Anf. 62 BERNDT EKHOLM (s)	53
Anf. 63 MARIANNE ANDERSSON (c)	54
Anf. 64 LISELOTTE WÅGÖ (m)	55
Anf. 65 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	56
Anf. 66 ELVER JONSSON (fp)	57
Anf. 67 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	58
Anf. 68 YVONNE OSCARSSON (v)	58
Anf. 69 TUVE SKÅNBERG (kd)	59
Anf. 70 BERNDT EKHOLM (s)	60

Anf. 71	MARIANNE ANDERSSON (c)	60
Anf. 72	LISELOTTE WÅGÖ (m)	61
Anf. 73	Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	61
15 §	Svar på interpellation 1999/2000:341 om ungdomens livschanser	62
Anf. 74	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	62
Anf. 75	ELVER JONSSON (fp)	63
Anf. 76	YVONNE OSCARSSON (v)	64
Anf. 77	BIRGITTA SELLÉN (c)	65
Anf. 78	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	66
Anf. 79	ELVER JONSSON (fp)	67
Anf. 80	YVONNE OSCARSSON (v)	68
Anf. 81	BIRGITTA SELLÉN (c)	69
Anf. 82	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	69
Anf. 83	ELVER JONSSON (fp)	71
Anf. 84	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	71
16 §	Svar på interpellation 1999/2000:342 om folkomröstningsinstitutet	72
Anf. 85	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	72
Anf. 86	MARGARETA VIKLUND (kd)	73
Anf. 87	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	74
Anf. 88	MARGARETA VIKLUND (kd)	74
Anf. 89	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	75
Anf. 90	MARGARETA VIKLUND (kd)	76
Anf. 91	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	77
17 §	Anmälan om uppteckningar från EU- nämndssammanträde	77
18 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	77
19 §	Hänvisning av ärende till utskott	77
20 §	Bordläggning	78
21 §	Anmälan om interpellationer	79
22 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	80
23 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	82
24 §	Kammaren åtskildes kl. 20.26	84

Prot.
1999/2000:99
25 april

Prot.
1999/2000:99
25 april

Elanders Gotab, Stockholm 2000